

ATHENS voice

ΕΛΣ 2023

Η Κάλλας στην Εθνική Λυρική Σκηνή
Τα highlight της σεζόν

Run your way.

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ «ΚΡΗΤΗ»

Σχεδόν κλαίω από συγκίνηση. Οι βολβοί του, οι ωμές αγγιναρούλες του, τα πιτάκια με το μέλι, τι να πρωτοθυμηθώ, ποια στιγμή και ποιο λεπτό; (Στη Βερανζέρου, πάνω στην πλατεία Κάνιγγος)

ATHENS VOICE RADIO 102,5

Αν στο αυτί σου ακούς κάτι νέο να συμβαίνει, μην το αγνοείς. Συμβαίνει. Στο τιμόνι της νέας εποχής του σταθμού, ένας ορκισμένος ραδιοφωνιτζής, ο Πύργος Μουχταρίδης.

ATHENS BIKE FESTIVAL 2023

Νέα μοντέλα, E-bikes, Micromobility & scooters, δοκιμές ποδηλάτων, ποδηλατικός τουρισμός. Εγώ θα πρόσθετα και κυκλοφοριακή αγωγή στο πρόγραμμα. Επειγόντως μάλιστα. (31/3 - 2/4 στο Παλιό Αμαξοστάσιο του ΟΣΥ)

ΤΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΜΑΥΡΟ ΚΑΣΚΕΤΟ ΤΟΥ ΓΕΡΟ-ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Το next big thing στα καπέλα. Ουμπηείτε πού το διαβάσατε πρώτοι.

THE DOLLI

Το υπέροχο κτίριο Χυτήρογλου με τα πολλά ανάγλυφα διακοσμητικά στοιχεία και τις πανύψηλες, επιβλητικές πόρτες εισόδου των 3 μέτρων ύψους που έφτιαξε πριν 100 χρόνια ο αρχιτέκτονας Ανδρέας Κριεζής, μεταμορφώθηκε σε ένα μετα-μοντέρνο ξενοδοχείο που, αν όχι να μένεις, θέλεις συνέχεια να φωτογραφίζεις. (στη Μητροπόλεως)

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗ

-Τι λες σ' έναν άνδρα που σου λέει: «είσαι ενδιαφέρον γυναίκα»; -Έχω επείγον δουλειά.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ

Οι όρκοι αγάπης και αιώνιας πίστης που ποστάρουν προς τους συντρόφους τους στο ίνσταγκραμ. Σιγά, ρε κορίτσια!

ΟΙ ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΜΕΤΣΟΒΕΙΟ

Δεν άφησαν άγαλμα για άγαλμα που να μην το μπουτσορώσουν οι γνωστοί άγνωστοι. Δεν είδαμε όμως και κανένα φοιτητή να διαδηλώνει γι' αυτά τα αίσχνη που συντελούνται τόσα χρόνια στο μαρτυρικό σχολείο τους.

ΣΥΓΚΑΤΟΙΚΗΣΗ

Το νέο «επιστροφή στο πατρικό». Με τις τιμές των νοικοιών εκεί που έχουν φτάσει, θα γίνουμε σαν αμερικάνικο σίτκομ.

OSCAR 2023

Κανένα Όσκαρ στο Ταρ, κανένα Όσκαρ στην Μπλάνσεντ, κανένα ωραίο φουστάνι, καμιά αξεχαστή ατάκα. Σαν συνάντηση στο Παρνασσό.

ΒΑΜΜΕΝΑ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΟΦΟΡΑ

Χάλια γκραφίτι, χάλια αυτοκίνητα, χάλια ιδέα. Κάτι καλύτερο να σκεφτείτε για την Παγκόσμια Ημέρα Ανακύκλωσης εκτός από το να μπουτσορώνετε νόμιμα τα σκουπιδιάρικα μετατρέποντάς τα σε «φορείς αστικής τέχνης»; Έλα τώρα.

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

«Είδα μπροστά μου ζωντανό τον Άγιο Νικόλαο» (Γιάννης Φλωρινιώτης)

ΣΕ ΒΛΕΠΩ!

Της ΛΕΝΑΣ ΔΙΒΑΝΗ

©ΛΕΝΑ ΔΙΒΑΝΗ

Σε βλέπω να μας γράφεις στα παλιά σου τα παπούτσια

Πάω να κατέβω από πεζοδρόμιο στο Μαρούσι, στο Παγκράτι, στην Κυψέλη, στα Λιόσια, παντού, πρόπερσι, πέρσι, φέτος, αύριο. Δίπλα μου νεαρός ανάπηρος σε καρότσι. Κοιτάει με απλανές βλέμμα αυτή την εικόνα, τους συνανθρώπους μας που πάρκαραν όχι μόνο πάνω στη ράμπα αλλά παντού. Εγώ δεν χωρούσα να περάσω, όχι καρότσι. Και πάνω που σκεφτόμουν «να καείτε στην κόλαση, γομάρια» ακούω το παιδί να μουρμουρίζει «ΟΚ, άλλη μια μέρα στην κόλαση»...

Και επειδή η κόλαση είναι οι άλλοι, κύριοι δήμαρχοι και κυρίες δημαρχίνες, μη γίνεστε η κόλασή μας, φτάνει, αφήστε τις δηλώσεις, αφήστε το πολιτικό κόστος και στείλτε τη δημοτική αστυνομία! Δεν είναι σήμερα, είναι ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ!

(Αφιερωμένο στον φίλο μου τον Ανταίο που αντιμετώπιζε την αναπηρία και τον φόβο του επερχόμενου θανάτου μαζί με την απύθμενη απανθρωπιά των «συνανθρώπων» του)

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα το σχεδιάζει αποκλειστικά για την ATHENS VOICE ο Γιάννης Κουρούδης. Ένας από τους σπουδαιότερους Έλληνες γραφίστες γεννήθηκε στο Σουφλί Έβρου το 1962. Σπούδασε Γραφιστική και Φωτογραφία στο ΤΕΙ Αθήνας. Πήρε μέρος ως εικονογράφος στις Biennale Θεσσαλονίκης, Βαρκελώνης και Μπολόνια και σε αρκετές άλλες. Εικονογραφίες του έχουν δημοσιευτεί σε πολλά περιοδικά, ελληνικά και ξένα. Τιμήθηκε για τη δουλειά του με το Μέγα ΕΒΓΕ το 2002 και το Βραβείο Epica (2004). Βραβεύτηκε στο International Calendar Show του Τόκιο και κέρδισε διάκριση από το Graphic Arts Club της Στουτγκάρδης. Σχεδίασε τα εικονογράμματα των αγωνισμάτων καθώς και τα κύρια σήματα των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων του «Αθήνα 2004». Διευθύνει το Δημιουργικό γραφείο k2design.

«Εσύ αυτό το Σουρβιβόρ, το βλέπεις;»

(Μανάβηδες συζητούν. Λαϊκή Αμπελοκήπων, Σάββατο πρωί)

«Ήταν τίγκα στα φαντάσματα, δεν μπορούσα να κοιμηθώ.»

(Νεαρός μιλάει στο κινητό του. Μετρό Κεραμεικού, βράδυ Τετάρτης)

«Τι να κάνω, κουρασμένη είμαι, λείπει κι ο οδηγός μου και κατεβαίνω, με τα πόδια.»

(Κολωνάκι, κιοурία, Μαρσλή, Σάββατο πρωί)

«Χαρίζω μία σακούλα με ρούχα μέντιουμ και λατς. Παραλαβή από το Κουκάκι στο σπίτι.»

(Αγγελία στα social)

Κυρία σε κεντρικό μπαρ της Αθήνας απευθύνεται στον mixologist: «Για εξηγήστε μου: το γκράπα τι είναι; Έχει μέσα γκρέιπ φρουτ;»

(Περιοχή Ακρόπολη, Κυριακή απόγευμα)

«Η Ελλάδα δεν πρόκειται να αλλάξει. Η Φύση μόνο ό,τι κάνει.»

(Ταξιτζής, Σαββατόβραδο στο Ψυχικό)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΝΕΣ
panikoval500@gmail.com

ΓΑΛΛΙΑ: ΧΘΕΣ, ΣΗΜΕΡΑ, ΑΥΡΙΟ

Το αναχρονιστικό πνεύμα των οδοφραγμάτων, το αίτημα για άμεση δημοκρατία και οι σημερινές προκλήσεις

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Η πρόταση μομφής της κυβέρνησης της Ελιζαμπέτ Μπορν δεν πέρασε στη γαλλική Εθνοσυνέλευση — για εννέα ψήφους. Πράγμα που σημαίνει ότι πολλοί βουλευτές των Républicains, αν και συμφωνούν με τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού, αποπειράθηκαν να προκαλέσουν κυβερνητική αστάθεια. Τι μας περιμένει τώρα; Τυπικά, το νομοσχέδιο έχει ισχύ νόμου και η κυβέρνηση επέζησε. Αλλά η αριστερά (Nupes) και το Rassemblement National δεν θα σταματήσουν τις κινητοποιήσεις ώπου να ομολογήσει ήττα η προεδρία και να αποσύρει τον νόμο. Ο νόμος είναι μια ευκαιρία για να ανατραπεί το αποτέλεσμα των εκλογών του 2022: ο Εμανουέλ Μακρόν έχει χάσει την οριακή δημοτικότητα που είχε και την υπό όρους εκλογική στήριξη των λιγοστών κεντροαριστερών στοιχείων. Αυτή τη στιγμή, δεν υπάρχει κεντροαριστερά στη Γαλλία: υπάρχει ριζοσπαστική αριστερά, φιλελεύθερη κεντροδεξιά και λαϊκή δεξιά. Η τελευταία περιλαμβάνει φασιστοειδείς τάσεις τόσο σε επίπεδο οικονομικού προγράμματος, όσο και σε επίπεδο πολιτικής συμπεριφοράς. Έτσι, η άκρα αριστερά και η άκρα δεξιά θα συνεχίσουν τους «αγώνες» τους, στο ίδιο πεζοδρόμιο, με σκοπό να γονατίσουν τη γαλλική οικονομία και να επιδεινώσουν την κρίση.

Η Γαλλία είναι η πρώτη χώρα σε απεργίες — το άθροισμα σε όλους τους κλάδους είναι 127,2 χαμένες ημέρες εργασίας ετησίως — και έχει το υψηλότερο ποσοστό συνδικαλισμένων στην Ευρώπη — περίπου 20% — ενώ στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες κυμαίνεται γύρω στο 10%. Αν και οι συνδικαλισμένοι αποτελούν μειοψηφία, τα συνδικάτα επηρεάζουν όλους τους εργαζομένους: ο συσχετισμός μεταξύ συνδικαλισμού και απεργιών δεν μπορεί να αμφισβητηθεί και κυρίαρχη τάση είναι η αντιπαράθεση, όχι η διαπραγμάτευση. Πρόκειται για μια παράδοση που χρονολογείται από την εποχή του αναρχοσυνδικαλισμού στα τέλη του 19ου αιώνα.

Ο αναρχοσυνδικαλισμός αναπτύχθηκε σ' έναν κόσμο μικρών επιχειρήσεων με αφεντικά παλαιού τύπου που δεν ακολουθούσαν κανόνες που διπύθωναν τα μαγαζάκια τους με θεϊκό δικαίωμα. Στη συνέχεια, αυτή η στάση «κατά των αφεντικών» μεταφέρθηκε στον τομέα των υπηρεσιών και του δημόσιου τομέα όπου οι αντιπαράθεσεις είναι ευκολότερες εφόσον δεν τίθεται ζήτημα απολύσεων. Όπως συμβαίνει και αλλού, στη Γαλλία οι εργαζόμενοι απεργούν εκεί όπου οι εργασιακές συνθήκες είναι καλύτερες κι όπου υπάρχει περιθώριο απεργιών «δια πληρεξουσίου». Έτσι, ο δημόσιος τομέας αποτελεί την αγωνιστική πρωτοπορία. Αντιθέτως, όπου υπάρχει

σοσιαλδημοκρατική παράδοση, όπως στη Γερμανία, στην Αυστρία, στο Βέλγιο, στη Σκανδιναβία, οι εργατικοί αγώνες ξεκινούν από τις μεγάλες επιχειρήσεις και είναι, για ευνότους λόγους, πιο μελετημένοι και στοχευμένοι.

Στη Γαλλία είμαστε κάπως αναχρονιστικοί ως προς την πρόσληψη της εργασίας — Σύντροφέ μου αχ τι κακό μέρα μ' ήλιο σαν κι αυτό να την τρώει τ' αφεντικό — ενώ, επιπλέον, είναι δικαιολογημένο το στερεότυπο του αραχτού Γάλλου που κάνει μεσημεριανό διάλειμμα μιας ώρας, έχει πέντε εβδομάδες πληρωμένες διακοπές και πλήθος αργιών στη διάρκεια του έτους. Στη Γαλλία εξυμνείται το πνεύμα του Μαΐου 1968, το πνεύμα των οδοφραγμάτων. Οι Γάλλοι δεν αντιλαμβάνονται ότι για να γίνουν πλουσιότεροι, πρέπει να παράγουν περισσότερο και με «καλύτερο» τρόπο: φρονούν ότι πλούτος θα δημιουργηθεί από αυστηρότερη φορολογία. Πράγματι, ίσως πρέπει να φορολογηθούν περισσότερο τα πολύ μεγάλα εισοδήματα, π.χ. εκείνα πέραν των 300.000 ετησίως, που σήμερα φορολογούνται με συντελεστή 47%, καθώς και οι πολύ μεγάλες περιουσίες, που κι αυτές φορολογούνται φυσικά. Ας γίνει αυτό κι ως διοχετευτούν κεφάλαια όπου απαιτούνται. Ωστόσο, κατά τη γνώμη μου, αν και κάποιες αυξήσεις στις συντάξεις είναι απαραίτητες, η Γαλλία αντιμετωπίζει σοβαρότερες προκλήσεις και ερωτηματικά από το αν οι seniors θα εγκαταλείψουν την εργασία στα 62 ή στα 64: Ισλάμ, χαμηλή παραγωγικότητα, κοινωνικό μίσος, υποβάθμιση της παιδείας, εγκληματικότητα, μεγάλα ελλείμματα. Γενικά, το αίτημα της διατήρησης του ορίου των 62 και του καθεστώτος των βαρέων και ανθυγιεινών — το οποίο είχε θεσπιστεί σε μια εποχή πριν από τη σύγχρονη τεχνολογία — μου φαίνεται, εκτός από ένδειξη του γενικευμένου αναχρονισμού, ένδειξη τυφλότητας μπροστά σε πολύ ορατά, αλλά εντελώς διαφορετικά, προβλήματα. Πιστεύω ότι κεφάλαια, μαζί με καινούργιες ιδέες και μεταρρυθμίσεις, πρέπει να διοχετευτούν στους δήμους — στην ένταξη μεταναστών, στις πολεοδομικές παρεμβάσεις, στη συντήρηση των υποδομών — στο περιβάλλον, στις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, στα σχολεία, στον πολιτισμό, στη φροντίδα των υπερηλικών. Και δευτερευόντως στις συντάξεις σχετικά νέων ανθρώπων — με τα σημερινά και με τα αυριανά κριτήρια.

Στην πραγματικότητα, στη γαλλική κοινωνία που ταραχτήκε τόσο από το νομοσχέδιο, πλανάται ένα ευρύτερο αίτημα: εκείνο της «εργατικής αυτονομίας», ένα όραμα αντικατάστασης της κυ-

βέρνησης από πολλαπλά κέντρα εξουσίας με άμεση δημοκρατία. Οι Γάλλοι δεν αποδέχονται και δεν σέβονται το κοινοβουλευτικό σύστημα· πιστεύουν, αν και με συγκεχυμένο τρόπο, ότι πρέπει να αποφασίζουμε όλοι μαζί για όλα. Είναι σταθερά προσκολλημένοι, αν όχι στα τέλη του 19ου αιώνα, στα τέλη του 1960, όταν κέρδιζε έδαφος η ιδέα της συμμετοχικής δημοκρατίας, οι περισσότεροι οπαδοί της οποίας ενδιαφέρονταν για τη συναρμολόγηση μικρών ομάδων ακτιβιστών που θα γίνονταν η πρωτοπορία των αδρανών μαζών. Στην ουσία, επρόκειτο για ένα είδος λενινιστικού ελιτισμού: η ειρωνεία της ιστορίας είναι ότι τα ελιτίστικα γκρουπούσκουλα της δεκαετίας του 1960 κατήγγελλαν — και σε αυτό είχαν μεγάλη επιτυχία — τον ελιτισμό των άλλων. Θέλω να πω ότι οι επιμέρους αγώνες όπως η υπόθεση των συντάξεων είναι ένα σύμπτωμα και μια πρόφαση για να εκφραστεί η δυσαρέσκεια έναντι των εκλεγμένων και του καπιταλισμού· και η απαίτηση μιας πολυποικιλής εξωθεσμικής συμμετοχικότητας. Είναι χαρακτηριστική η απάντηση του εκπροσώπου του αριστερού συνασπισμού David Guiraud όταν κατηγορήθηκε ότι προτρέπει τους οπαδούς του Nupes να απειλούν με θάνατο πολιτικά πρόσωπα στα social media: «Αποσύρετε τον νόμο για να πάψουν να σας απειλούν». Αυτό είναι το υψηλό ήθος.

Στο μεταξύ, παιδαγωγική της συμφοράς: ξεκίνησαν απεργία οι επιτηρητές στις εξετάσεις για το απολυτήριο με αποτέλεσμα σε πολλές πόλεις τα παιδιά να μην μπορούν να δώσουν εξετάσεις — αλλά αυτό είναι το λιγότερο. Τα παιδιά διδάσκονται την τέχνη της απεργίας, της ανευθυνότητας απέναντι στους άλλους, της αταξίας. Το ζήτημα της πολιτικής αγωγής είναι από τα μείζονα που αντιμετωπίζει η Γαλλία — και παρότι η έκκληση για «περισσότερη συμμετοχή» είναι κάτι θετικό, αν διογκωθεί υπέρμετρα, αν δηλαδή η δημοκρατία εξισωθεί με τη συμμετοχικότητα, θα ολισθήσει στον αριστερισμό. Και ολισθαίνει. Η υποτροπή αυτή δεν είναι μόνο αναποτελεσματική εφόσον κάνει δύσχερη τη δημοκρατία, αλλά και εννοιολογικά επικίνδυνη: η υπερβολική συμμετοχή σημαίνει ότι ο πολίτης ζει για να εξυπηρετεί τη δημοκρατία, αντί η δημοκρατία να εξυπηρετεί τον πολίτη.

Μήπως πρέπει να στραφούμε στη δημοκρατία των δημοψηφισμάτων και των ηλεκτρονικών διαδικασιών; Να α-

ποφασίζει το κάθε μέλος του δήμου «άμεσα» για επιμέρους ζητήματα μπροστά στον ηλεκτρονικό του υπολογιστή; Δεν ακούγεται κακή ιδέα. Διαθέτει όμως ο καθένας από μας τις απαραίτητες πληροφορίες για το συνταξιοδοτικό; Το μόνο που ξέρουμε, στην ουσία, είναι τι συμφέρει εμάς και τους γύρω μας στη διάρκεια της βιολογικής μας ζωής: σκεφτόμαστε, για παράδειγμα, αν με το να διατηρούμε το παλιό καθεστώς επιβαρύνουμε τους νεότερους με δημόσια χρέη και ελλείμματα; Μάλλον όχι. Για να περάσουμε από την εκλογική δημοκρατία — που βασίζεται στην κοινή γνώμη — σε μια δημοκρατία όπου ο δήμος αποφασίζει για όλα τα ζητήματα, χρειαζόμαστε έναν νέο δήμο, έναν λαό με εμπειρία, γνώσεις και όρεξη να συμμετέχει οικειοθελώς, ξανά και ξανά. Ειδικά, το σύστημα θα κανιβαλί-

σει τον εαυτό του. Αν αναθέσουμε την εξουσία σε πολιτικά αναλφάβητους (όπως είναι οι περισσότεροι άνθρωποι), αν αποφασίζουμε δηλαδή για θέματα για τα οποία δεν ξέρουμε τίποτα, τότε αλίμονο σε όλους μας. Εξάλλου, ο περιορισμός των δημοψηφισμάτων ως δημοκρατικού εργαλείου είναι εγγενής: από τα δημοψηφισματα προκύπτουν αποφάσεις μηδενικού αθροίσματος. Υπενθυμίζω ότι μια απόφαση ισοδυναμεί με θετι-

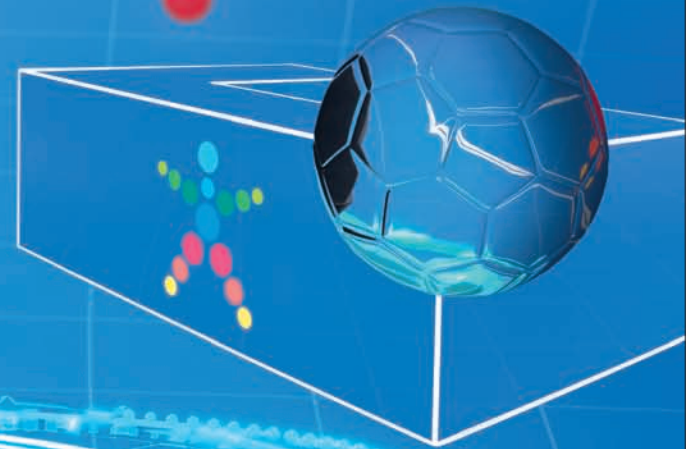
κό άθροισμα όταν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη επωφελούνται σε κάποιο βαθμό και μπορούν να κερδίσουν κατιτίς (γι' αυτό, το άθροισμα είναι «θετικό»), ενώ μια απόφαση ισοδυναμεί με μηδενικό άθροισμα όταν ο κερδισμένος τα παίρνει όλα και ο χαμένος τα χάνει όλα. Στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία είναι πιθανό να κερδίζουν όλοι από λίγο (θετικό άθροισμα: συμβιβασμοί, διαπραγματεύσεις, υποχωρήσεις), ενώ στην άμεση δημοκρατία δεν υπάρχει διαπραγμάτευση, δεν υπάρχει ανταλλαγή: όποιος επικρατεί, επικρατεί ολοκληρωτικά. Η «άμεση δημοκρατία» σε οποιαδήποτε μορφή κατοχυρώνει το δικαίωμα της απόλυτης πλειοψηφίας το οποίο είναι απαράδεκτο και μπορεί να αποβεί μοιραίο. Η δημοκρατία σέβεται τα δικαιώματα της μειοψηφίας, ως εκ τούτου απαιτεί «θετικό άθροισμα» της εξουσίας. Όλα αυτά δεν είναι κατανοητά από πολλούς, ίσως από τους περισσότερους, Γάλλους. Όπως προανέφερα, αυτή η προβληματική μη κατανόηση οφείλεται στον προανατολισμό της παιδείας η οποία προπαγανδίζει ότι η δημοκρατία είναι ένα παραμορφωμένο σύστημα και ενθαρρύνει τις μάζες να την αφηφούν και να την υπονομεύουν. ■

Η ΑΚΡΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ Η ΑΚΡΑ ΔΕΞΙΑ ΘΑ ΣΥΝΕΧΙΣΟΥΝ ΤΟΥΣ «ΑΓΩΝΕΣ» ΤΟΥΣ, ΣΤΟ ΙΔΙΟ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟ, ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΝΑ ΓΟΝΑΤΙΣΟΥΝ ΤΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΝΑ ΕΠΙΔΕΙΝΩΣΟΥΝ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

opapstoreapp

opap
Ζήσε το παιχνίδι

Η ΔΥΝΑΜΗ ΣΤΟΥΣ ΠΑΙΚΤΕΣ

ΠΑΙΖΕΙΣ
ΕΥΚΟΛΑ ΚΑΙ ΓΡΗΓΟΡΑ

ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΣΑΙ

ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΕΣΑΙ

ΤΟ ΚΑΤΕΒΑΖΕΙΣ ΕΔΩ

18+

ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΡΥΘΜΙΣΤΗΣ ΕΕΕΠ. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΓΝΙΑ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ ΜΟΝΟ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΑΝΩ ΤΩΝ 18 ΕΤΩΝ.
Η ΣΥΧΝΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΝΕΧΕΙ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΕΘΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ - ΓΡΑΜΜΗ ΣΤΗΡΙΞΗΣ: 1114

ΠΑΙΞΕ ΥΠΕΥΘΥΝΑ

ΤΑ ΝΟΥΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Του ΣΤΑΜΑΤΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

3,4 τρισ. δολάρια είναι το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων της νέας τράπεζας που θα προκύψει από τη συνένωση UBS και Credit Suisse. Θα πρόκειται για τον μεγαλύτερο διαχειριστή πλούτου στον κόσμο.

3,2 δισ. δολάρια ήταν τελικά η τιμή στην οποία πουλήθηκε (νύχτα) η Credit Suisse στον μοναδικό ανταγωνιστή της επί ελβετικού εδάφους, την UBS. «Τραπεζική μπανανία» χαρακτήρισε την Ελβετία ο Octavio Marenzi, CEO της συμβουλευτικής φέρμας Opimas.

1 δισ. δολάρια ήταν η αρχική πρόταση για την εξαγορά, η οποία και απερρίφθη.

100 δισ. ελβετικά φράγκα θα παράσχει ως ρευστότητα στο νέο σχήμα η ελβετική κυβέρνηση.

50.000 εργαζόμενους απασχολεί παγκοσμίως ο όμιλος της Credit Suisse.

4.000 απολύσεις έχουν γίνει στον όμιλο από την αρχή του έτους.

74.000 άνθρωποι εργάζονται στον όμιλο της UBS.

17.000 investment bankers αναμένεται να χάσουν τη δουλειά τους στην UBS, καθώς η τράπεζα κλείνει ουσιαστικά το σχετικό τμήμα.

330 εκ. ζημιές θα εμφάνιζε η Attica Bank στις λογιστικές καταστάσεις του εννεαμήνου, εφόσον είχε καταφέρει να πουλήσει τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνειά της. Ο κεντρικός τραπεζίτης Γιάννης Στουρνάρας όμως δήλωσε ότι «ο ελληνικός χρηματοπιστωτικός κλάδος δεν επηρεάζεται από τις εξελίξεις στις ΗΠΑ». Για Ελβετία δεν είπε τίποτα πάντως...

290 εκατομμύρια ήταν (όλα κι όλα) τα ίδια κεφάλαια της Αττικής στο τέλος Σεπτεμβρίου.

20 εκατ. ευρώ θα ήταν τα αρνητικά ίδια κεφάλαια της τράπεζας μετά την πρόβλεψη που συνεπάγεται η πώληση των

3 ημέρες χρειάστηκε για να βγάλει ταυτότητα η «Μαρία Τσάλλα», η Ρωσίδα κατάσκοπος απ' το Παγκράτι. Εμείς γιατί χρειαζόμαστε μήνες μέχρι να διεκπεραιώσουμε κάθε συναλλαγή με το βαθύ δημόσιο;

83 ετών είναι ο μάρτυρας που υπέγραψε

για την ταυτότητα της Ρωσίδας κατασκόπου. Γνώριζε, λέει, την οικογένεια Τσάλλα πριν από 30 χρόνια αλλά, για χάρη του παλιού καλού καιρού, πήγε μια βόλτα μέχρι το Αλιβέρι για να βάλει την υπογραφή του. Μάλιστα. Θα σας ειδοποιήσουμε.

κόκκινων δανείων. Αυτά και άλλα πολλά θα πρέπει να καλύψουν οι μέτοχοι στην επικείμενη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου.

27.000 εργαζόμενους έχει απολύσει το τελευταίο τετράμηνο η Amazon.

116 δισ. δολάρια είναι η καθαρή αξία του Jeff Bezos, ιδρυτή και εκτελεστικού προέδρου της Amazon.

25.000 εργαζόμενους ή το 25% του ανθρώπινου δυναμικού της έχει απολύσει το τελευταίο διάστημα η Facebook.

10.000 εργαζόμενοι έχουν απομακρυνθεί τους τελευταίους μήνες από Google και Microsoft.

15,8% χαμηλότερη θα είναι η τιμή της κλοβατώρας για τον Απρίλιο, σύμφωνα με τις τιμές που ανακοίνωσε η ΔΕΗ.

«Οι εξυπνάδες Μπτσότακν δεν μειώνουν τις τιμές στο ρεύμα» δήλωσε ο Αλέξης Τσίπρας στα τέλη του έτους. Ίσως τώρα ο Μπτσότακν να λέει πιο ευφυσία ατάκες και έτσι έπεσε η τιμή του ρεύματος.

175,5 ευρώ ανά μεγαβατώρα ήταν η μεσοσταθμική τιμή εισαγωγής φυσικού αερίου τον περασμένο Σεπτέμβριο, σύμφωνα με στοιχεία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας.

57,2 ευρώ ανά μεγαβατώρα ήταν η αντίστοιχη τιμή τον Φεβρουάριο, ήτοι στο 1/3 της τιμής του Σεπτεμβρίου. Λογικό είναι να πέσουν οι τιμές του ηλεκτρικού ρεύματος, ασχέτως ευφυολογημάτων.

2,9% θα είναι ο ρυθμός της παγκόσμιας ανάπτυξης το 2023 έναντι 2,7% που ήταν η πρόβλεψη τον Νοέμβριο. Ο λόγος της αύξησης αποδίδεται στο ότι εξασθένησε το πλήγμα στα εισοδήματα των νοικοκυριών από τις υψηλές τιμές ενέργειας. Κρίμα, θεωρούσα ότι σχετίζεται με τα ευφυολογήματα Μπτσότακν.

5,9% θα είναι ο παγκόσμιος πληθωρισμός φέτος, από 8,1% πέρυσι, ενώ θα μειωθεί περαιτέρω στο 4,5% το 2024, σύμφωνα με προβλέψεις του ΟΟΣΑ.

58% των Ελλήνων πιστεύουν ότι για το δυστύχημα στα Τέμπη ευθύνεται η ιδιωτικοποίηση του ΟΣΕ, σύμφωνα με έρευνα-βαρόμετρο της Public Issue. Σεβαστή η άποψη των πολιτών, μόνο που υπάρχει ένα μικρό πρόβλημα. Ο ΟΣΕ δεν έχει ιδιωτικοποιηθεί.

74% είναι το αντίστοιχο ποσοστό μεταξύ όσων δηλώνουν ότι θα ψηφίσουν ΣΥΡΙΖΑ. Υπενθυμίζεται ότι η ιδιωτικοποίηση της ΤΡΑΙΝΟΣΕ, έγινε επί ΣΥΡΙΖΑ.

45 εκατ. ευρώ πουλήθηκε η ΤΡΑΙΝΟΣΕ στους Ιταλικούς κρατικούς σιδηροδρόμους, τον Οκτώβριο του 2017.

300 εκατ. ευρώ είχε επιχειρήσει να πουλήσει την εταιρεία η κυβέρνηση Αντώνη Σαμαρά με τον Πύργο Σταθάκη να δηλώνει τότε ότι «η σχεδιαζόμενη ιδιωτικοποίηση προωθείται σε προκλητικά χαμηλή τιμή» και τον ΣΥΡΙΖΑ εν συνόλω να μιλά για ξεπούλημα.

14 διαφορετικά δρομολόγια είναι προγραμματισμένα να ξεκινήσουν σήμερα, ημέρα επανεκκίνησης των τρένων. Οι συνδικαλιστές, μία ημέρα πριν την επαναλειτουργία, έθεσαν προϋποθέσεις για να ξαναβγούν τα τρένα στις ράγες. Το έκαναν όμως μία ημέρα πριν και όχι αμέσως μετά τις σχετικές ανακοινώσεις.

12 χρόνια πριν είχε συνταξιοδοτηθεί ο υπάλληλος του ΟΣΕ που ανέλαβε να ξεναγήσει τον Αλέξη Τσίπρα κατά την αυτοψία που διενήργησε στις εγκαταστάσεις του Οργανισμού στη Λάρισα. Γιατί ο παλιός ειν' αλλιώς.

353 χιλιόμετρα χρειάστηκε να ταξιδέψει ο συνταξιούχος από την Ξάνθη όπου και διαμένει. Είναι προφανές ότι στη Λάρισα δεν υπάρχουν σωστοί συνδικαλιστές για να ξεναγήσουν τον (μ) Πρόεδρο.

28 τ.μ ήταν η πίσια που «λπομόνησε» να δηλώσει στο πόθεν έσχεσ του ο Ανδρέας Πάτσος, σύμφωνα με δίωξη που άσκησε η Εισαγγελία Εφετών της Αθήνας. Τόσα λεφτά, τόσες εταιρείες και ο βουλευτής πήγε να γλιτώσει τις πενταροδεκάρες του φόρου που θα του αναλογούσε;

1,5 στρέμμα από αγροτεμάχιο ιδιοκτησίας του απέκρυψε από την ίδια δήλωση πόθεν έσχεσ.

22 χιλιάδες ευρώ περίπου απέκρυψε από εισοδήματα της συζύγου του. Και μόνο για τα ποσά που επικίρησε να γλιτώσει θα πρέπει να του απονεμηθεί ο τίτλος του «Σκρουτζ της χρονιάς».

VERBA VOLANT

ΝΙΚΟΣ ΦΙΛΗΣ

«Δεν συνδέουμε τα μισθολογικά με την αξιολόγηση. Όλοι το ίδιο θα παίρνουν». Ενδιαφέρουσα η ρηθικήλευση πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ για να αλλάξουμε επιτέλους αυτό το... ρημάδι το κράτος. Στα μέρη μας βέβαια υπήρχε και παλαιότερα αυτή η θεωρία. Ονομαζόταν κομμουνισμός.

ΝΑΤΑΛΙΑ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

«Άνθρωποι πάνε να πάρουν κάδους για να κλείσουν την κυκλοφορία ώστε να γίνει η διαδήλωση. Και το όχημα της αστυνομίας πέφτει πάνω σε κάδους (άρα και ανθρώπους) για να τους εμποδίσουν». Μεταξύ ελαφρολαϊκών σουξέ και πικάντικου γκόσιπ, η παρουσιάστρια αναλύει το συμβάν με τον γερανό της ΕΛΑΣ. Καλό είναι βέβαια να μην εξισώνουμε τους ανθρώπους με κάδους, όπως επίσης και να μην αντιποιούμαστε το έργο των αρχών κλείνοντας τους δρόμους μόνοι μας. Καλύτερο βέβαια είναι να μην παριστάνουμε ότι δεν καταλάβαμε πως η διαδήλωση είχε ολοκληρωθεί πριν από ώρα και σε άλλο σημείο.

ΝΙΚΟΣ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

«Συνειδητοποιώ από χθες μέχρι σήμερα ότι δεν ήταν μια ιστορία για άδεια παραμονής. Εγώ είχα ιδιαίτερη ευαισθησία να γραφτεί στο δημοτολόγιο γιατί θέλουμε να έρθει καινούργιος πληθυσμός». Ο δικηγόρος από το Αλιβέρι και μέλος της κεντρικής επιτροπής του ΜεΡΑ25 δίνει μια πειστική εξήγηση για την πράξη του να βοηθήσει τη Ρωσίδα κατάσκοπο να γραφτεί στο δημοτολόγιο ενώ προηγουμένως την είχε φιλοξενήσει. Γιατί υπάρχουν Άνθρωποι, με άλλα κεφαλαία. Και με ένα ν, βεβαίως-βεβαίως.

ΠΑΥΛΟΣ ΠΟΛΑΚΗΣ

«Περιμένω, ΕΔΩ ΕΙΜΑΙ!!! Ζητώστε συγγνώμη από το λαό για αυτά που κάνατε 13 χρόνια ως «δημοσιογράφοι» και μετά τα ξαναλέμε». Ένας νέος σοσιαλδημοκράτης Πολάκης έκανε την εμφάνισή του μετά το συγχωροχάρτι από τον Αρχηγό. «Δημοσιογράφος» είναι ο Νίκος Χατζηνικολάου και η ανάρτηση επιβεβαιώνει τους συντρόφους οι οποίοι κατάλαβαν ότι ο αφύς μετάνιωσε για τη στοχοποίηση. #not.

Το εφιαλτικό αγκομαχτό της Γαλλικής Δημοκρατίας

Του ΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Το ζήτημα της μεταρρύθμισης του νόμου περί συνταξιοδοτήσεως στα 64 και η μέθοδος που επέλεξε ο Εμανουέλ Μακρόν να την επιβάλει με προεδρικό διάταγμα δεν κατέληξε απλώς σε πολιτική ήττα αλλά σε πολιτικό ναυάγιο. Με αυτά τα λόγια ο Γενικός Γραμματέας του Συνδικάτου GFDT Λοράν Μπερζέ περιγράφει την πολιτική κατάσταση που έχει δημιουργηθεί στη Γαλλία και τη μετωπική σύγκρουση του Γάλλου προέδρου με την αντιπολίτευση.

Ηταν ένα μεγάλο ρίσκο για τη γαλλική προεδρία η καταφυγή στην επιβολή της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης με προεδρικό διάταγμα για να αποφευχθεί η διαφανόμενη ήττα στην Εθνοσυνέλευση όπου τα «κουκιά» δεν έβγαιναν με οποιοδήποτε θεμιτό ή αθέμιτο συνδυασμό και συμμαχία.

Η αντίδραση των συνιστώσων της αντιπολίτευσης ήταν αναμενόμενη. Κατέβασε τον κόσμο στους δρόμους και κατέθεσε δύο διαφορετικές προτάσεις μορφής κατά της κυβέρνησης. Η μία πρόταση κατατέθηκε από μία διαπαραταξιακή πρωτοβουλία με συμμετοχή της Αριστεράς. Η δεύτερη από την Ακροδεξιά και το κόμμα της Μαρίν Λεπέν. Η μεγάλη κερδισμένη από αυτή τη μετωπική σύγκρουση, η ακροδεξιά ηγέτις, ανέμενε με υπομονή και διακριτικότητα να φθάσουν τα πράγματα στα άκρα. Άφησε την Αριστερά να παίξει όλο το παιγνίδι και να κατεβάσει με τα συνδικάτα τους πολίτες στους δρόμους. Παρακολουθούσε από απόσταση την ένταση να ανεβαίνει και το συγκρουσιακό κλίμα να επιδεινώνεται.

Τελικά και οι δύο προτάσεις μορφής απορρίφθηκαν. Η Δεξιά συντάχτηκε με τον Μακρόν. Αλλά στο τέλος της ημέρας η προεδρική πλειοψηφία διασώθηκε με μόλις 9 ψήφους διαφορά. «Στο παρά εννέα» επισημαιοποιούν σαρκαστικά τα πρωτοσέλιδα. «Η Μεγάλη Αγώνια του Μακρονισμού» γράφει ο Σέρζ Ζυλι στην «Liberation» της Δευτέρας 20 Μαρτίου, εξηγώντας πως εδώ και πολύ καιρό, στην πραγματικότητα από την τελευταία περίοδο της πρώτης του προεδρικής θητείας, ο Εμανουέλ Μακρόν αντιμετωπίζει έλλειμμα πολιτικής δυναμικής.

«Η κυβέρνηση διασώθηκε την τελευταία στιγμή αλλά είναι πιο απομονωμένη από ποτέ», γράφει η «Le Monde» της Τρίτης 21 Μαρτίου. Η Γαλλία αντιμετωπίζει ένα διογκούμενο κίνημα αμφισβήτησης της αποκαλούμενης πλέον «Μακρονίας» κατά την πιο συντηρητική «Le Monde» ή του «Μακρονισμού», όρος στον οποίο επιμένει η πιο αριστερή «Libe». Στο άλλο άκρο

η Δεπέν τρίβει απλώς τα χέρια της. Όλοι τους, αριστεροί, δεξιοί και κεντρώοι δουλεύουν για την ηγέτη της Ακροδεξιάς, η οποία περιμένει υπομονετικά στη γωνία να «θερίσει» τους καρπούς μιας ολοκληρωτικής υποχώρησης του συστήματος εξουσίας. Διότι περί αυτού πρόκειται.

Ακόμη και οι συστημικοί υποστηρικτές του Εμανουέλ Μακρόν επισημαίνουν πια και μάλιστα με φανερά οργή, πως η παράκαμψη των δημοκρατικών κανόνων από το προεδρικό μέγαρο στην υπόθεση των συντάξεων και η καταφυγή σε προεδρικό διάταγμα ήταν ένα μεγάλο σφάλμα. Ήταν κάτι παραπάνω από έγκλημα. Ήταν ένα «μέγα πολιτικό λάθος». Παραφράζοντας τον Ταϊλεράνδο, οι Γάλλοι πολιτικοί αναλυτές εξηγούν πως ο Εμανουέλ Μακρόν καταφεύγοντας στο περίφημο άρθρο 49 του Συντάγματος επί της ουσίας αποκάλυψε το εύρος της πολιτικής του αδυναμίας και το έλλειμμα κοινοβουλευτικών εφεδρειών που θα εγγυούνταν την ασφαλή προεδρική πλειοψηφία.

Χωρίς μία τέτοια πραγματική πλειοψηφία δεν διοικείται σε καιρούς τόσο πολύπλοκους και επικίνδυνους μία χώρα σαν την Γαλλία που είναι και η ισχυρότερη στρατιωτική δύναμη στην Ευρώπη μετά την Ρωσία. Δεν μπορεί η προεδρία στα Ηλύσια Πεδία να είναι αλλά και να δείχνει αδύναμη. Στην ουσία η έκφραση που χρησιμοποιεί ο παλαιμάχος ιστορικός εκδότης της «Liberation», «η μεγάλη αγωνία του Μακρονισμού», ερμηνεύει τη μάχη του σημερινού προέδρου της Γαλλίας με έναν ανίκητο τελικά εχθρό. Την κοινωνία η οποία πριν από 6 χρόνια τον είχε εμπιστευτεί και του είχε αναθέσει μια πραγματική μεταρρύθμιση της χώρας. Η μεταρρύθμιση αυτή δεν ήρθε ποτέ. Αντίθετα ενέσκηψε η πτωχοποίηση των μεσαίων στρωμάτων και η παθογένεια του πληθωρισμού που κινητοποίησε τους εργαζόμενους. Για πρώτη φορά εδώ και δεκαετίες τα γαλλικά συνδικάτα μπορούν να υπερηφανευθούν πως κατεβάζουν μαζικά στους δρόμους τους εργαζόμενους. Την αλλαγή αυτή της πολιτικής συμπεριφοράς των μεσαίων και μικρομεσαίων στρωμάτων δεν αμφισβητεί κανένας στη Γαλλία.

Ένα μεγάλο τμήμα της κοινωνικής οργής διοχετεύεται στην Αριστερά η οποία αποτελεί ένα τεράστιο άναρχο τοπίο το οποίο καταλήγει σε ένα ιδεολογικά ασύμμετρο πολιτικό περιβάλλον. Ένα επίσης μεγάλο τμήμα της οργής μετακινήθηκε προς την άκρα δεξιά υιοθετώντας (και άρα νομιμοποιώντας σε ένα μεγάλο βαθμό) τον ξενοφοβικό, τον ρατσιστικό και τον εθνικιστικό λόγο των ακροδεξιών ταγών. Όλα θυμίζουν 1936 χωρίς τίποτε να μοιάζει με το τότε, επισημαίνουν οι αναλυτές στους οποίους αρέσει η παλινδρόμηση μεταξύ του παρελθόντος και του παρόντος. Βεβαίως και η Ιστορία δεν επαναλαμβάνεται, για να τελειώνουμε με τα κλισέ. Απλά οι άνθρωποι δεν μαθαίνουν από τα λάθη τους. Βεβαίως η γραφειοκρατική προσέγγιση

του πολιτικού ζητήματος που αντιμετωπίζει η Γαλλία θα μπορούσε να προσφέρει μία ικανοποιητική διαφυγή από το κυρίως πρόβλημα. Ο Εμανουέλ Μακρόν βρίσκεται στον πρώτο χρόνο της δεύτερης θητείας του και άρα έχει ακόμη τέσσερα χρόνια μπροστά του. Η προσέγγιση αυτή είναι άκρως τοξική. Η πολιτική και οικονομική κατάσταση στην Ευρώπη αυτήν τη στιγμή είναι απολύτως ρευστή και δυστυχώς ευάλωτη. Χώρες όπως η Ουγγαρία και η Πολωνία, εσχάτως δυστυχώς και η Ιταλία, έχουν παραδοθεί σε μία προοπτική εν δυνάμει θεσμικής αλλά συνταγματικά νομιμοποιημένης εκτροπής. Η έννοια του Pronunciamento επανέρχεται στο προσκήνιο από την πίσω πόρτα.

Τι σχέδιον έχουν όλα τα παραπάνω με τη Γαλλική Δημοκρατία. Το μεγάλο πρόβλημα που προσεγγίζουν με περισσή ευαισθησία τα γαλλικά ΜΜΕ είναι πως σε αυτή τη μάχη της πολιτικής επιβίωσης των μη λαϊκιστικών και παράλληλα συστημικών πολιτικών δυνάμεων στην Ευρώπη πολλές φορές θυσιάζονται δημοκρατικά κεκτημένα που κατακτήθηκαν με πολύ κόπο και πόνο. Η απόφαση του Εμανουέλ Μακρόν να παρακάμψει την Εθνοσυνέλευση, όπου η συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση του δεν θα είχε καμία τύχη, και να χρησιμοποιήσει το άρθρο 49 του Συντάγματος (προεδρικό διάταγμα) αποτελεί ύβρη για τις παραδόσεις της 5ης Γαλλικής Δημοκρατίας. Είναι ευτελισμός των θεσμών και οδηγεί σε επικίνδυνες ατραπούς δοθέντος ότι η άκρα δε-

ξιά караδοκεί. Στην Ελλάδα η χρήση του προεδρικού διατάγματος είναι δυστυχώς μία καθημερινότητα η οποία χαρακτηρίζει και τη θεσμική κατάντια των διακυβερνήσεων. Στη Γαλλία ή τη Γερμανία, ακόμη περισσότερο στην Ιταλία, αυτή η μέθοδος διακυβέρνησης νομιμοποιείται μόνον κάτω από πολύ συγκεκριμένους όρους. Δεν είναι λοιπόν ούτε η χαώδης Αριστερά, ούτε η τοξική ακροδεξιά, η οποία διέβη τον Ρουβίκωνα. Είναι η συστημική κεντροδεξιά του προέδρου Μακρόν η οποία άνοιξε τον Ασκό του Αιόλου.

Οι Γάλλοι πολιτικοί αναλυτές δεν κρύβουν τους φόβους τους. Δεν πιστεύουν πως ο... «Μακρονισμός» διαθέτει πολιτικές εφεδρείες και κοινωνική αποδοχή ώστε να συνεχίσει ανέφελα να κυβερνά. Το σύστημα εξουσίας αργά αλλά σταθερά προετοιμάζει το έδαφος, λόγω ελλείμματος εναλλακτικών πολιτικών προτάσεων, σε μία άνευ όρων παράδοση στην απατηλή τοξικότητα του ακροδεξιού λαϊκισμού. Ενδεχομένως η Γαλλία να είναι ακόμη πιο ευάλωτη και από την Ιταλία σε μία προδιαγεγραμμένη πορεία σε τοξικά συστήματα εξουσίας που θα μετασχηματίσουν τα μέχρι σήμερα αυτονόητα και αποδεκτά. Το 1936 η ακροδεξιά απέτυχε να καταλάβει το Παρίσι. Ένας σοσιαλιστής εβραϊός κατάφερε να την ανακατίσει. Είπαμε. Η Ιστορία δεν επαναλαμβάνεται και οι άνθρωποι δεν μαθαίνουν από τα λάθη τους. **Α**

Όχι άλλη αυτοκαταστροφή!

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΒΑΜΒΑΚΑ

«Δεν ήταν ανθρώπινο λάθος αλλά ούτε και ατύχημα, την κρατική δολοφονία βαφτίσαμε ατύχημα», «Πολίτες γ' κατηγορίας με α' θέση στον θάνατο», «Στέρεψαν τα δάκρυα και έγιναν οργή», «Η νέα γενιά δεν σας συχωρεί», «Πάρε με όταν φτάσεις», «Ήταν η κακιά η (χ)ώρα», «Δεν ήταν ανθρώπινο λάθος», «Χρωστάμε 1 λεπτού κραυγή για κάθε στιγμή που σιωπήσαμε», «Η άνοιξη σταμάτησε στα Τέμπη», «Δεν ξεχνώ», «Οι ζωές μας μετράνε», «Δεν είναι δυστύχημα είναι δολοφονία», «1/3/2023», «Πάμε κι όπου βγει!», «Μετρηθήκαμε και είμαστε λιγότεροι», «Οι νεκροί μας τα κέρδη τους». Τα παραπάνω συνθήματα προκύπτουν από τα πιο δημοφιλή, αν κάποιος γκουγκλάρει στα πρόχειρα για να διαπιστώσει τι εκφράζει το κύμα διαμαρτυρίας που εκδηλώνεται δημόσια –σε πορείες, γήπεδα, σχολεία– εξαιτίας του δυστυχήματος στα Τέμπη. Είναι συνθήματα που κυρίως εκφράζονται από νέους ανθρώπους, έρχονται καμία φορά σε συνυπόθεση με πιο κλασικά συνθήματα του αριστερού ή ακροαριστερού ρεπερτορίου (που εμμέσως πλην σαφώς κατηγορεί τον καπιταλισμό) και άλλα που έχουν πιο συνωμοσιολογικές αποχρώσεις.

Αν προσπαθήσει κανείς να αποκωδικοποιήσει αυτά τα συνθήματα θα διαπιστώσει δύο βασικά πράγματα: πρώτον, τη συναισθηματική φόρτιση που πρέπει με κάθε τρόπο να ακουστεί. Θυμός, στεναχώρια, ματαιώση, λίγο πιο έμμεσα άγχος-ανασφάλεια αλλά και εννοχές για τον χαμηλό βαθμό συλλογικής ευαισθητοποίησης στο παρελθόν. Το δεύτερο στοιχείο είναι η αναζήτηση των ευθυνών ή καλύτερα η κατάδειξη των πραγματικών ενόχων. Εδώ το εντυπωσιακό είναι ότι δεν κατονομάζεται σχεδόν ποθενά κάποιος συγκεκριμένος ένοχος, είτε πρόσωπο, είτε φορέας. Μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις το «ανάθεμα» πέφτει σε πολύ γενικές έννοιες, όπως η Ελλάδα συνολικά ως μια προβληματική χώρα ή μια κοινωνία, ένα κράτος που επιστρέφει στο άγνωστο της απόλυτης ανασφάλειας.

Ήδη γίνονται προσπάθειες να κατανοηθεί σε μεγαλύτερο βάθος τι είδους περιεχόμενο υπάρχει στην κοινωνική αντίδραση για το σιδηροδρομικό δυστύχημα. Δημοσκοπήσεις προσπαθούν να ανιχνεύσουν αν όλη αυτή η αντίδραση μεταφράζεται σε πολιτικούς όρους. Πέρα από το άκομφο που πολλές φορές εμπεριέχει αυτή η προσπάθεια για τα θύματα και τους συγγενείς τους, δείχνει να αγνοεί το τι σημαίνει πολιτικοποίηση και ευαισθητοποίηση για τις νεότερες γενιές σήμερα. Αυτοί οι όροι, εκτός από ελάχιστες μειοψηφίες, ήδη στρατευμένες σε κόμματα και ιδεολογίες, δεν συνεπάγονται καμία σαφή νοηματοδότηση. Οι νέοι σήμερα θεωρούν πολιτικό να εκφράσουν κάτι μέσα από τα social media, να οργανώσουν μια ακτιβιστική δράση, αλλά πολλές φορές αυτό δεν έχει κάποια παραπάνω συνέχεια ή συγκεκριμένο περιεχόμενο. Η πολιτικοποίηση σήμερα είναι πράγματι μια εφήμερη έννοια, πολλές φορές μια φωτογραφία στο Instagram, χωρίς ξεκάθαρες οριζούσες, ειδικά όταν αυτοί που είναι αφιερωμένοι στο να δίνουν περιεχόμενο σε αυτές έχουν πολύ χαμηλή αξιοπιστία, δηλαδή τα κόμματα. Το έχουμε δει από την εποχή του 2007 με τις μεγάλες πυρκαγιές, το είδαμε και πιο πρόσφατα στο παράδειγμα της καταστροφής στο Μάτι. Οι καταστροφές δεν μεταφράζονται σε άμεσο πολιτικό αίτημα. Αλλάζουν όμως το ευρύτερο περιβάλλον μέσα στο οποίο οι νεότεροι –και όχι μόνο– καταλαβαίνουν τα πολιτικά διακυβήματα. Αν και το 2007 οι φωνικές πυρκαγιές στην Πελοπόννησο δεν είχαν καμία σοβαρή συνέπεια για την κυβέρνηση της ΝΔ του Καραμανλή (επανεκλέχτηκε με άνεση), οι μαυροφορεμένες τότε διαμαρτυρίες

άρχισαν να παίρνουν μια πολύ πιο σαφή πολιτική ενσάρκωση προς τον ριζοσπαστισμό το 2008 μετά τη δολοφονία Γρηγορόπουλου. Το 2018 το Μάτι δεν κινητοποίησε κάποιο κίνημα αγανάκτησης, όμως είναι σίγουρο ότι απονομιμοποίησε ακόμη περισσότερο την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ και αυτό φάνηκε στις εκλογές ένα χρόνο μετά, το 2019.

Αυτό με άλλα λόγια που θα έπρεπε να ανησυχεί τις πολιτικές δυνάμεις, αυτή τη στιγμή, δεν είναι το εύλογο ερώτημα λόγω συγκυρίας τι θα γίνει στις εκλογές σε λίγες βδομάδες. Το αντισυστημικό πνεύμα που αναζωπυρώθηκε μπορεί να έχει ελάχιστη εκλογική επίδραση πέραν της αποχής. Το σημαντικό που πρέπει να αρχίσει να προβληματίζει είναι κατά πόσο συντρέχουν λόγοι για μια ευρύτερη απονομιμοποίηση του πολιτικού συστήματος, αφού είναι φανερό ότι εκτός από τις προφανείς διαχειριστικές ευθύνες της κυβέρνησης για το δυστύχημα, το πρόβλημα που οδήγησε στην τραγωδία έχει διαχρονικές και διαπαράταξιακές ρίζες. Κατά πόσο δηλαδή υπάρχει κίνδυνος να μπούμε σε ένα κύκλο νέας μηδενιστικής αγανάκτησης, όπως στην αρχή της οικονομικής κρίσης.

Οι ίδιες οι εκδηλώσεις διαμαρτυρίας και η μειωμένη απήχηση που δείχνει να έχουν οι βίαιες ασκήσεις των γνωστών ομάδων μαχαλοποίησης δείχνουν ότι τα πράγματα δεν βαδίζουν προς τα εκεί. Υπάρχουν βέβαια οι περιπτώσεις των επικηρυγμένων κεφαλών, δημοσιογράφων και πολιτικών, αλλά αυτές είναι μάλλον εξαιρέσεις στο ευρύτερο κλίμα δυσφορίας που εκφράζεται. Δεν πρέπει να αμελούμε το γεγονός ότι το φοβερό αυτό δυστύχημα ήρθε να σοκάρει τους πάντες, όχι γιατί η ελληνική κοινωνία βίωνε τα τελευταία χρόνια μια περίοδο τέλματος και κυριαρχίας των γνωστών αναχρονισμών της αλλά για τους ακριβώς αντίθετους λόγους. Το πάνδημο πάγωμα μπροστά στα αδικοκαμένα θύματα του δυστυχήματος έχει να κάνει με μια γενική αίσθηση ότι την αυτοκαταστροφική τάση και έξη του παρελθόντος την είχαμε κάπως βάλει υπό έλεγχο. Κι αυτό τόσο με ευθύνη της κυβέρνησης όσο και ευρύτερα μέσα από ένα κοινωνικό περιβάλλον που άρχισε να βρίσκει πιο πολύ τις συναισθητικές τους διαθέσεις παρά τις άγριες πολώσεις της δεκαετίας του 2010. Αν το 2011 το βασικό αίτημα ήταν η καταστροφή, τώρα είναι η αποφυγή της, όπως και αν συνθηματοποιείται, όπως και αν εκφράζεται με αφορμή το δυστύχημα.

Είναι αδιανόητο, την ώρα που το κράτος έκλεινε ραντεβού σχεδόν αυτοματοποιημένα στον καθένα να πάει να κάνει το εμβόλιό του και του έστελνε κάθε λίγο ειδοποίηση να μην το ξεχάσει, να μη μπορούν να μπουν δύο τρένα σε δύο ράγες και κάποιο σύστημα να το επιβεβαιώνει. Φαντάζει και είναι πράγματι ένα «κρατικό έγκλημα» στα μάτια όλων όσοι είδαν τα τελευταία χρόνια την ψηφιοποίηση πολλών διοικητικών λειτουργιών και ειδικά της νεότερης γενιάς, που η ψηφιακή επικοινωνία είναι η δεύτερη φύση της.

Αν δεν γίνει κατανοητό ότι όσοι δυσθυμούν δεν είναι οι συνθησιμένοι διαμαρτυρόμενοι αλλά η σοκαρισμένη μέση ελληνική κοινωνία που απογοητεύεται από το διπλό πρόσωπο της πολιτικής, της διοίκησης, του ίδιου της του εαυτού, δύσκολα θα μπορέσει να αποφευχθεί ένα ακόμη ατύχημα: να θεωρηθεί η χώρα πάλι μια εξαίρεση στον κανόνα, να επιστρέψει σε μίζερους ομφαλοσκοπήσεις και να οδηγηθεί σε νέα αδιέξοδα. Πρώτη η πολιτική τάξη και στη συνέχεια όλοι όσοι έχουν σοβαρή εμπλοκή με το δυστύχημα πρέπει να δείξουν τη γενναιότητα που χρειάζεται και να καταλάβουν ότι αν δεν διαπιστωθούν και ονοματίστον τα σφάλματα που έχει κάνει ο καθένας ξεχωριστά, και δεν γίνουν άμεσες διορθώσεις, τα Τέμπη δεν θα είναι μόνο μια τραγωδία. Θα είναι η αρχή μιας νέας καταστροφικής μοιρολατρίας. **Α**

ΣΥΡΙΖΑ: Ακόμα πιο αριστερά για σιγουριά

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΑΣΤΑΝΑ

Γράφεται κατά κόρον ότι ο Α. Τσίπρας δεν άντεξε πάνω από 20 ημέρες μακριά από τον Π. Πολάκη και έσπευσε να τον σφιξει και πάλι στην αγκαλιά του. Φυσικά βοήθησε και ο Παύλος με την απολογία και τη συγγνώμη του προς τον αρχηγό. Και βέβαια, ο ΣΥΡΙΖΑ δεν είναι κόμμα των διαγραφών και των προγραφών, αν πρόκειται για τα μέλη του κόμματος. Αν πρόκειται για προγραφές δημοσιογράφων ή δικαστών μπορεί να βάλει «λίγο» νερό στο κρασί του. Και βέβαια προέχει η αραγής ενότητα του κόμματος, ειδικά προ των εκλογών και ακόμα πιο βέβαια «δεν περισσεύει κανείς».

Την ίδια στιγμή όλοι συζητούν για μια δ΄θεν μετριοπαθή στροφή του ΣΥΡΙΖΑ που έληξε σύντομα και άδοξα. Μάλιστα, τόσο η ΝΔ όσο και το ΠΑΣΟΚ εγκυβρίζουν τον Α. Τσίπρα για κωλοτούμπα και υπαναχώρηση στη διένεξη με τον Π. Πολάκη. Η κλιμάκωση της κρίσης θα τους βόλευε. Δεν νομίζω ότι τέτοιες κατηγορίες είναι στέρεες. Καταρχάς διότι το πρόβλημα του Α. Τσίπρα με τον Π. Πολάκη δεν ήταν επί της ουσίας των τοξικών αναρτήσεων του δεύτερου, αλλά στη διαφαινόμενη αμφισβήτηση της πολιτικής τακτικής του πρώτου. Κατά δεύτερον οι δύο πολιτικοί άντρες έχουν τόσα πολλά κοινά που τους ενώνουν ώστε θα ήταν εξόχως αυτοκτονικό να κάνουν το χατίρι στους πολιτικούς τους αντιπάλους και να αποχωριστούν ο ένας τον άλλο. Φυσικά και προέχει η ενότητα ειδικά σε μια πολιτική συγκυρία που βρίσκει τον κοινό πολιτικό εχθρό, Κ. Μητσοτάκη, στα δύσκολα. Τι πιο φυσικό να τα ξαναβρούν. Παράδοξο θα ήταν το αντίθετο.

Από την επομένη των τελευταίων εκλογών πολλοί μίλησαν για στροφή της ριζοσπαστικής αριστεράς προς το κέντρο. Ευσεβείς πόθοι ή αστοχία εκτίμησης. Καταρχάς κανένα κόμμα της εγχώριας αριστεράς δεν έκανε «δεξιά στροφή» όταν πηλίκηκε. Προς τα αριστερά στράφηκε διότι αυτό ξέρεται να κάνει καλύτερα, αυτός είναι ο οικειός του προσανατολισμός. Κατά δεύτερο το ίδιο το κοινό που ακολουθεί τον ΣΥΡΙΖΑ δεν αιτήθηκε ποτέ μετριοπαθεια και αφομοίωση από το σύστημα. Ειδικά στη φάση που το κόμμα βρίσκεται στην αντιπολίτευση. Όλη η πολιτεία του ΣΥΡΙΖΑ μετά τις εκλογές του 2019 είναι επιθετική, συγκρουσιακή και αρνητική σε οτιδήποτε καταθέτουν η κυβέρνηση αλλά και η ελάσσονα αντιπολίτευση. Μάλιστα, δεν δίστασε πρόσφατα να τα σπάσει ακόμα και με το ΠΑΣΟΚ, όταν άφησε σαφείς υπαινιγμούς ότι αν ο Ν. Ανδρουλάκης συνεργαστεί με τη ΝΔ θα είναι αποτέλεσμα εκβιασμού ελέω τηλεφωνικών επισυνδέσεων.

Ο Α. Τσίπρας έφερε για πρώτη φορά τη ριζοσπαστική αριστερά στην εξουσία και

τη διατηρεί άνετα στη δεύτερη θέση σε μικρή σχετική διαφορά από τη ΝΔ. Και το πέτυχε με μια σαφή νεοκομμουνιστική πολιτική γραμμή διατηρώντας ως κόρη οφθαλμού τον χαρακτήρα του κόμματος καταγγελίας. Διότι υπάρχει ικανό ακροατήριο για τέτοιο και ακόμα τοξικότερο κόμμα. Γιατί να στραφεί προς το Κέντρο; Για να χάσει ψήφους προς τα αριστερά; Για να χάσει την «εκδικήτρα του αντρικια ορμή»; Για να «πασσοκοποιηθεί»; Για να αναγκαστεί να προτείνει δεξιές ή σοσιαλδημοκρατικές θέσεις; Για να φαλκιδεύσει την αντικαπιταλιστική του ιδεολογία; Ή μήπως για να κολλήσει στον «βάλτο του μεταρρυθμισμού»; Η ελληνική αριστερά κόπασε για να φιλοτεχνήσει αυτό το τοξικό προφίλ και δεν υπάρχει, τουλάχιστον για τα στελέχη του, κανένας λόγος να το καταστρέψει. Όταν μάλιστα το μότο «τη δεύτερη φορά θα είναι αλλιώς» έχει πολλούς φίλους.

Ο Κ. Μητσοτάκης και η ΝΔ, ακόμα και αν κατακτήσουν την αυτοδυναμία στις επόμενες εκλογές, θα έρθει η στιγμή που θα περάσουν στην αντιπολίτευση. Ο Α. Τσίπρας είναι ο αδιαμφισβήτητος ηγέτης της σημερινής Αριστεράς εν Ελλάδι και ακόμα και αν πηλίκηκε ξανά δεν υπάρχει κανείς να τον αμφισβητήσει. Αντιθέτως μια στροφή προς τη μετριοπαθεια θα έστρεφε πολλούς εναντίον του και θα πριόνιζε την καρέλα του. Να μην ξεχνάμε ότι δεν βρέθηκε κανείς να ασκήσει κριτική για τη συνεργασία του με τους ΑΝΕΛ, ενώ αντιθέτως υπήρξαν στελέχη που αποχώρησαν όταν αρνήθηκε να βγάλει τη χώρα από το ευρώ και δέχτηκε να υπογράψει μνημόνιο. Όσοι νομίζουν ότι αυτή η Αριστερά θα αναζητήσει τον κεντρικό δρόμο προς την εξουσία είτε δεν ξέρουν την Αριστερά είτε εκφράζουν ευσεβείς πόθους.

Και σε τι συνίστανται οι ευσεβείς πόθοι; Υπάρχει πολιτικό προσωπικό που στέκει μετέωρο μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ, όπως υπάρχουν και αντίστοιχοι ψηφοφόροι. Υπάρχουν ακόμα και πολιτικά στελέχη της σοσιαλδημοκρατίας οι απόψεις των οποίων θα μπορούσαν υπό συνθήκες να έρθουν κοντά με τις αντίστοιχες της ηγετικής ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ. Αιχμή της πολιτικής τους ο αντιμεταρρυθμισμός. Όλοι αυτοί ονειρεύονται μια ενωμένη ή τουλάχιστον συνεργαζόμενη Αριστερά με σαφή αριστερό και ριζοσπαστικό λόγο, εντός βεβαίως της ΕΕ και σε συνεργασία με τους εγχώριους ολιγάρχες και το βαθύ κράτος. Με μια ντεμέκ αντικαπιταλιστική ρητορική, αλλά και με τεχνηέντως ασαφή απάρεσκα προς τη φιλελεύθερη δημοκρατία, τον λεγόμενο (νεο)φιλελευθερισμό. Ο έλεγχος των αρμών της εξουσίας τους ενώνει. Και όλοι αυτοί ελπίζουν ότι

κάποια στιγμή θα κληθούν να κυβερνήσουν και πάλι την Ελλάδα. Μια «δεξιά στροφή» του ΣΥΡΙΖΑ και μάλιστα σε περιβάλλον «απλής αναλογικής» και πιθανής ακυβερνησίας θα τους έλυσε τα χέρια ή θα τους έδινε, έστω προσωρινά, τη θέση του οδηγού. Και αυτό θα ήταν για αυτούς απλά υπέροχο.

Ωστόσο ο ΣΥΡΙΖΑ και ο Α. Τσίπρας δεν τοιμπάνε σε τέτοια σενάρια. Μένουν συνεπείς στην άποψη που έχουν για την αστική δημοκρατία και είναι πρόθυμοι να τη διαχειριστούν αλλά με τους δικούς τους όρους, με αυτούς επικεφαλής. Εν ανάγκη σε μια συνεργασία τύπου ΑΝΕΛ, αλλά στη δική τους πολιτική γραμμή και με τη δική τους πολιτική νοοτροπία. Και κυρίως με κυρίαρχο το δικό τους κοινό ή όποιο κοινό μπορεί να υπηρετήσει το δικό τους «όραμα». Δεν είναι τυχαίο ότι όλα αυτά τα χρόνια στην αντιπολίτευση δεν άφησαν αντισυστημικό κλάσμα που να μην αθροίσουν στο ποσοστό τους. Και με τους αντιεμβολιαστές έπαιξαν, και τους ψεκασμένους είδαν με συγκατάβαση, και τους αντιεξουσιαστές ανέχτηκαν, και τον Κουφοντίνα υποστήριξαν, και στο Ουκρανικό αναζήτησαν μια φιλορωσική ουδετερότητα, και με τους παντός είδους παραβατικούς συναγελάστηκαν, και γενικώς δεν άφησαν εξεγερμένο, καταγγέλλοντα, μπάχαλο, διαμαρτυρόμενο, αντινατοϊκό, φιλορώσο και αντισυστημικό που να μην αγκαλιάσουν. Και δεν είναι τυχαίο ότι κυριαρχούν στη νέα γενιά που λογικά είναι πλησιέστερα σε όλα αυτά. Και δεν τους πήγε και άσχημα. Ειδικά όταν το ΠΑΣΟΚ απέδειξε ότι δεν μπορεί να τους υποκαταστήσει.

Φυσικά η αντισυστημική ρητορική και πολιτική δεν μπορούν να τους φέρουν σε πλειοψηφική θέση υπό κανονικές συνθήκες. Αλλά υπάρχουν

και μη κανονικές καταστάσεις στην Ελλάδα και στον κόσμο. Υπάρχει και η τραγωδία των Τεμπών την οποία εκλαμβάνουν ως ευκαιρία. Αύριο μπορεί η πρόσφατη τραπεζική κρίση (Credit Suisse) να δημιουργήσει απρόβλεπτες γενικότερες παρενέργειες. Πώς είμαστε σίγουροι ότι δεν θα υπάρξει ένας κόσμος, προς το παρόν μετριοπαθής, που δεν θα κυλήσει και πάλι στην πλατεία των «αγανακτισμένων»; Αλλά και τίποτα από αυτά να μην έχει βάση και τίποτα αλλόκοτο να μη συμβεί, αυτός ο τύπος της Αριστεράς δεν μπορεί να στρίψει προς το κέντρο. Ο αριστερισμός δεν είναι στο DNA του, είναι το DNA τούτου ίδιου, είναι τα νοκλευστίδια που το αποτελούν. Τα βήματα μόνα τους οδηγούν αυτή την Αριστερά σε γόνιμα πλην όμως τοξικά πολιτικά περιβάλλοντα, αφού σ' αυτά βρίσκεται πολιτική τροφή και αναπαράγεται διευρυμένα. Συνεπώς, ένα γεγονός σαν αυτό με τον Π. Πολάκη δεν είναι ζήτημα. Είναι μόνο μια λεπτομέρεια χωρίς προεκτάσεις. Ή μια ευκαιρία για να επιβεβαιώσει ο ΣΥΡΙΖΑ τη ριζοσπαστική ψυχή του. Και σε κανέναν ξένο δεν πέφτει λόγος! **A**

ΑΥΤΟΣ Ο ΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΤΡΙΨΕΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελάς

Σύμβουλος Έκδοσης Σταυρούλα Παναγιωτάκη
Διευθύντρια Σύνταξης Αγγελική Μπιρμπιλή

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης
Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πεχλιβανίδης

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης

Αρχισυνταξία
Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide)
Ελένη Μπεζιριάνογλου

Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συνταξιμάς

Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος
Επιμέλεια ύλης Δήμητρα Γκρουκ
Διόρθωση κειμένων Φανή Κουλουτζού

Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης, Μ. Βελέντζας, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελάς, Μ. Γκανά, Ι. Γκομούζα, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Θ. Ευθυμίου, Τ. Ζαβαρέλα, Μ. Ζουμπουλάκη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Καλαμαντή, Κ. Καμπόσου, Δ. Καραθάνος, Α. Κερώση, Γ. Κοροβέσης, Β. Κορωναίος, Σπ. Λαμπρόπουλος, Α. Μανουσάκη, Μ. Μανωλοπούλου, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου, Τζ. Μελιτά, Ευ. Μουζακίτη, Γ. Μπελεσιώτης, Γ. Νένης, Γ. Χ. Παπαδόπουλος, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Μ. Προβατάς, Τζ. Ρουβάκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Τ. Σκραπαλιώρη, Ζ. Σφυρη, Α. Τριανταφυλλίδη, Σ. Τριανταφύλλου, Α. Τρούγκου, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Χελιώτη, Γ. Ψυχάς

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα
info@athensvoice.gr
avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos
LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου

Εικονογραφίες art@athensvoice.gr
Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαρζώνης, Τάσος Βρεττός, Έκτορας Β. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάτσος, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκεζή, Πέτρος Νικόλτσος

Account Directors
Γιώτα Αθανασοπούλου, Γιάννης Γαλανός, Βαγγέλης Περιμένης

Creative Marketing Director Βασιλική Κώτσου

Direct Market Advertising Managers
Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου, Νώντας Νταμπάνης

Advertising Manager ATHENS VOICE Radio 102,5
Μαρία Μαθιουδάκη

Υποδοχή Διαφήμισης Νίκη Σκαμάγκα
Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη
marketing@athensvoice.gr
Digital Traffic Manager Εύη Ταρνάρη
Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη
Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη,
Βασίλης Νάκος, Μαίρη Λυκούση

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση
«Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.
Χαρ. Τρικούνη 22, 106 79 Αθήνα
Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369
fax: 210 3632.317
Διαφημιστικό: 210 3617.530,
fax: 210 3617.310
Athens Voice Radio 102.5: 210 3648.213
Αγγελίες: 210 3617.369
Λογιστήριο: 210 3617.170

www.athensvoice.gr

Αν δεν βρίσκετε την Α.Β. στα σημεία διανομής,
επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369
Κωδικός εντύπου: 7021
ISSN 1790-6164

ATHENS voice

Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν.
Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.

Official partner

Η bp στέλνει 10 τυχερούς σε αγώνα της Premier League στην Αγγλία, για να απολαύσουν μια μοναδική εμπειρία.

Επιπλέον, πολλοί νικητές κερδίζουν επίσημες φανέλες των ομάδων της Premier League και άλλα πολλά συλλεκτικά δώρα.

Εφοδιαστείτε με bp καύσιμα, μπειτε στο mybp app και πάρτε μέρος στο διαγωνισμό.

Everyday, brighter

Ο διαγωνισμός ισχύει από 28/02/2023 έως και 25/04/2023. Αναλυτικοί Όροι στο mybp app.

CHAT GPT Το τέλος του γραπτού λόγου και των συγγραφέων;

Του ΣΕΡΓΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ

Το Νοέμβριο του 2022, μία νέα τεχνολογική πλατφόρμα, με την ονομασία Chat GPT, παρουσιάστηκε από την εταιρία OpenAI. Τα μοντέλα αυτά εκπαιδεύονται με κείμενα που υπάρχουν στο διαδίκτυο, ο αριθμός των οποίων είναι της τάξης των τρισεκατομμυρίων. Έτσι, όταν κάνεις μία ερώτηση στο Chat GPT μπορεί να παράγει την αντίστοιχη απάντηση, ακριβή και να χρησιμοποιεί συλλογισμούς που «έμαθε» μέσα από τα τρισεκατομμύρια κείμενα. Το πιο ενδιαφέρον είναι ότι οι απαντήσεις που δίνουν τα μοντέλα τύπου GPT δεν είναι κατ' ανάγκη συρραφή φράσεων που «αντιγράφουν» από υπάρχοντα συναφή κείμενα αλλά παράγουν και νέο κείμενο. Κατασκευάστηκε, δηλαδή, μηχανή που να δημιουργεί νέα γνώση; Έπεσε και το τελευταίο οχυρό της ανθρώπινης νοημοσύνης; Φοβάμαι πως όχι, ή για να είμαι πιο προσεκτικός, όχι ακόμη.

Οι μηχανές αυτές είναι στατιστικά εργαλεία με τρομερές δυνατότητες και αυτό που κάνουν είναι να παρέχουν στατιστικά εύλογες απαντήσεις. Όταν μιλάμε για στατιστική, αυτό που κάνουν τα μοντέλα αυτά είναι να ανακαλύπτουν μοτίβα των μοτίβων των μοτίβων που είναι «κρυμμένα» στα κείμενα εκπαίδευσης, που ο άνθρωπος είναι αδύνατον να συλλάβει, κι έτσι παράγουν ένα κείμενο ως απάντηση στην ερώτηση που τους δόθηκε, σε εύλογη και, συνήθως, καλά δομημένη πρόζα.

Διαθέτουν οι μηχανές αυτές νοημοσύνη; Και βέβαια. Δίνουν απαντήσεις, έχουν τη δυνατότητα επίλυσης προβλημάτων, παράγουν πρωτότυπο κείμενο και μπορούν να περάσουν εξετάσεις σε διαφορετικά επιστημονικά πεδία. Είναι η νοημοσύνη αυτή συγκρίσιμη με τη νοημοσύνη του ανθρώπου; Και βέβαια όχι.

Ο άνθρωπος νους, μέσα από τα εκατομμύρια χρόνια εξέλιξης, δημιουργεί ιδέες για να αντιλαμβάνεται με αποδοτικό τρόπο τον κόσμο. Ο άνθρωπος νους δεν εξαντλείται σε λογικούς κανόνες και στατιστικές, που συνειδητά ή ασυνείδητα χρησιμοποιεί, αλλά πάει πολύ πιο πέρα. Ο άνθρωπος νους νοηματοδοτεί και επενδύει με σημασίες τον κόσμο, κάτι που προϋποθέτει συνείδηση, και διαθέτει τη δυνατότητα κατανόησης. Με άλλα λόγια, ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα όχι απλώς να γνωρίζει κάτι, αλλά και να περιγράφει σχέσεις αιτιότητας και να δημιουργεί εξηγήσεις. Οι μηχανές ΤΝ δεν διαθέτουν κατανόηση. Βασίζονται σε στατιστικές συσχετίσεις, με παντελή έλλειψη σχέσεων αιτιότητας και έλλειψη δυνατότητας μη τετριμμένων εξηγήσεων.

Υπάρχει, όμως, και μία άλλη σημαντική διάσταση της ανθρώπινης νοημοσύνης. Ο άνθρωπος ζει και δημιουργεί τον εαυτό του μέσα στον κόσμο. Η ανθρώπινη νοημοσύνη έχει μία έντονη κοινωνική διάσταση. Ο άνθρωπος μαθαίνει μέσα από την προσωπική του εμπειρία, στη συνεχή δυναμική αλληλεπίδρασή του με τον κόσμο.

Μηχανές και δημιουργοί

Ένα άλλο κείμενο χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί τις δύο νοημοσύνες είναι αυτό της δημιουργικότητας. Ο άνθρωπος δημιουργεί, και δημιουργία σημαίνει το καινοτόμο, αυτό, δηλαδή, που δεν μπορεί να προβλεφθεί από το σύνολο της παρούσης γνώσης. Και η δημιουργία προκύπτει από την ενασχόλησή μας μέσα στον κόσμο και τις προκλήσεις που αναφέρονται μέσα από την εμπειρία μας, από προβλήματα που αναδύονται και είναι διαφορετικά από αυτά που μέχρι τώρα γνωρίζαμε. Ταυτόχρονα, η δημιουργία, όπως τουλάχιστον αναδύεται μέσα από την ανθρώπινη νοημοσύνη, προϋποθέτει στόχους και αξίες. Μπορούν οι μηχανές να δημιουργήσουν κάτι πράγματι καινοτόμο, που να μην υπάρχει ήδη; Μέχρι στιγμής δεν έχουμε τέτοια παραδείγματα. Μέχρι στιγμής, οι μηχανές αυτές, από μόνες τους, δεν μπορούν παρά να παράγουν, στην καλύτερη περίπτωση, παραλλαγές αυτών που υπάρχουν.

Μπορούν να παράγουν, για παράδειγμα, κείμενο σύμφωνα με το τάδε στυλ γραφής, π.χ. του Σαίξπηρ (με αρκετή, σε κάποιες περιπτώσεις, επιτυχία), αλλά δεν έχουμε παραδείγματα δημιουργίας νέου στυλ γραφής. Ένα νέο στυλ γραφής προϋποθέτει ψυχικά βιώματα που αναζητούν να εκφραστούν με έναν ιδιότυπο/προσωπικό τρόπο γραφής, κάτι που δεν προ-

κύπτει παίρνοντας κάποιο «χάπι» ή με κάποιο μαγικό ραβδί, αλλά απαιτεί μία μακρόχρονη και επίπονη διεργασία (όχι απλά εργασία). Το ότι οι μηχανές αυτές μπορούν να γίνουν χρήσιμα εργαλεία που να διευκολύνουν την ανθρώπινη δημιουργικότητα είναι και σίγουρο και καλοδεχόμενο.

Από τα παραπάνω γίνεται προφανές, νομίζω, και απάντησή μου στο αν επήλθε το τέλος των συγγραφέων. Ένας συγγραφέας, πέρα από το προσωπικό του στυλ, εκφράζει τις πολύ προσωπικές και υποκειμενικές εμπειρίες του, τις δικές του αξίες, το δικό του αφήγημα στη ζωή. Γιατί ο συγγραφέας όχι μόνο ζει και υπάρχει μέσα στον κόσμο αλλά, ταυτόχρονα, τον βιώνει με ιδιαίτερες ευαισθησίες, που του δίνουν τη δυνατότητα να αφουγκράζεται πράγματα και καταστάσεις πέρα κι έξω από το προφανές και την επιφανειακή καθημερινότητα. Ο συγγραφέας δεν ανακαλύπτει κρυμμένα στατιστικά μοτίβα σε δεδομένα, αλλά κρυμμένες υπαρκτές αγωνίες της ανθρώπινης εμπειρίας. Θα πρόσθετα, μάλιστα, ότι κάτι τέτοιες στιγμές, όπου η τεχνολογία κάνει άλματα, χρειαζόμαστε τους συγγραφείς περισσότερο από ποτέ. Τους χρειαζόμαστε για να μας θυμίζουν ότι η τεχνολογία έχει λόγο ύπαρξης μόνο στον βαθμό που δεν αλλοιώνει τα ανθρώπινα χαρακτηριστικά μας, να μας θυμίζουν ότι ζούμε ως μέλη συνεκτικών κοινωνιών και όχι ως άτομα, να μας θυμίζουν ότι η τεχνολογία, το καταπληκτικό αυτό δημιούργημα του ανθρώπινου φαντασιακού, πρέπει να υπηρετεί τις ανθρώπινες ανάγκες, να παίρνει υπόψη της τις ανθρώπινες αξίες και πάνω απ' όλα τις πιο σημαντικές: τις αξίες της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Χωρίς δημοκρατία και χωρίς ελευθερία η τεχνολογία μετουσιώνεται σε δυνάστη, σε μέσον ελέγχου και χειραγώγησης.

γιατί και το πώς, μαθαίνει να χρησιμοποιεί και να συστηματοποιεί τη σκέψη του. Με άλλα λόγια, ο γραπτός λόγος είναι κομβικής σημασίας στην Παιδεία στο να αναπτύξει ο νέος κριτική σκέψη. Ο άνθρωπος, όμως, είναι πάντα επιρρεπής στις εύκολες λύσεις, πολύ περισσότερο οι νέοι. Η ευκολία που τους παρέχει η νέα τεχνολογία, για την οποία μιλάμε, στο να συνθέτουν κείμενα χωρίς μεγάλο κόπο, δυναμιτίζει

τα θεμέλια. Όποια δεξιοτέχνη δεν χρησιμοποιείται, ατροφεί. Ταυτόχρονα, η αλόγιστη χρήση της τεχνολογίας αυτής μπορεί να οδηγήσει σε ένα παιδαγωγικό σύστημα «τυφλοσούρτη», τύπου «ένα κοστούμι για όλους», όπου όλοι οι μαθητές και σπουδαστές θα απαντούν με λίγο-πολύ τον ίδιο τρόπο και θα ευνούσι την ικανότητα του κάθε νέου να αναπτύξει τη δική του μοναδικότητα, τη δική του προσωπικότητα, και το δικό του τρόπο σκέψης. Βέβαια, να είμαστε ειλικρινείς.

Αυτό δεν σημαίνει ότι σήμερα το εκπαιδευτικό σύστημα καλλιεργεί την κριτική σκέψη και ότι ευνοεί την ανάπτυξη της προσωπικότητας του κάθε νέου, ή ότι δεν υπάρχει αντιγραφή. Αντίθετα μάλιστα, το εκπαιδευτικό σύστημα, σε όλες τις βαθμίδες, εδώ και πολλά χρόνια ρέπει όλο και πιο πολύ στην παπαγαλία. Απλά, η νέα τεχνολογία θα μπορούσε να δράσει ως καταλύτης ώστε τα πράγματα να γίνουν πολύ χειρότερα. Θα μπορούσε να μαζικοποιήσει την αντιγραφή.

Ποια είναι η λύση; Δύσκολα να απαντηθεί το ερώτημα και απαιτεί προβληματισμό από την πολιτεία, αλλά κυρίως από την παιδαγωγική και ακαδημαϊκή κοινότητα. Μια προφανής απάντηση είναι η απαγόρευση χρήσης της τεχνολογίας. Εύκολα λέγεται, πολύ δύσκολα επιτυγχάνεται και, συνήθως, οι απαγορεύσεις επιφέρουν αντίθετα αποτελέσματα. Η άποψή μου είναι ότι οι τεχνολογίες αυτού του τύπου θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν στην τάξη κι έτσι θα φανεί πού μπορεί να είναι χρήσιμα εργαλεία, πού όχι, τι κινδύνους εγκυμονούν, και, πάνω απ' όλα, να χρησιμοποιηθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να αναδεικνύουν τις δυνατότητες και τα πλεονεκτήματα της ανθρώπινης νοημοσύνης και της κριτικής σκέψης.

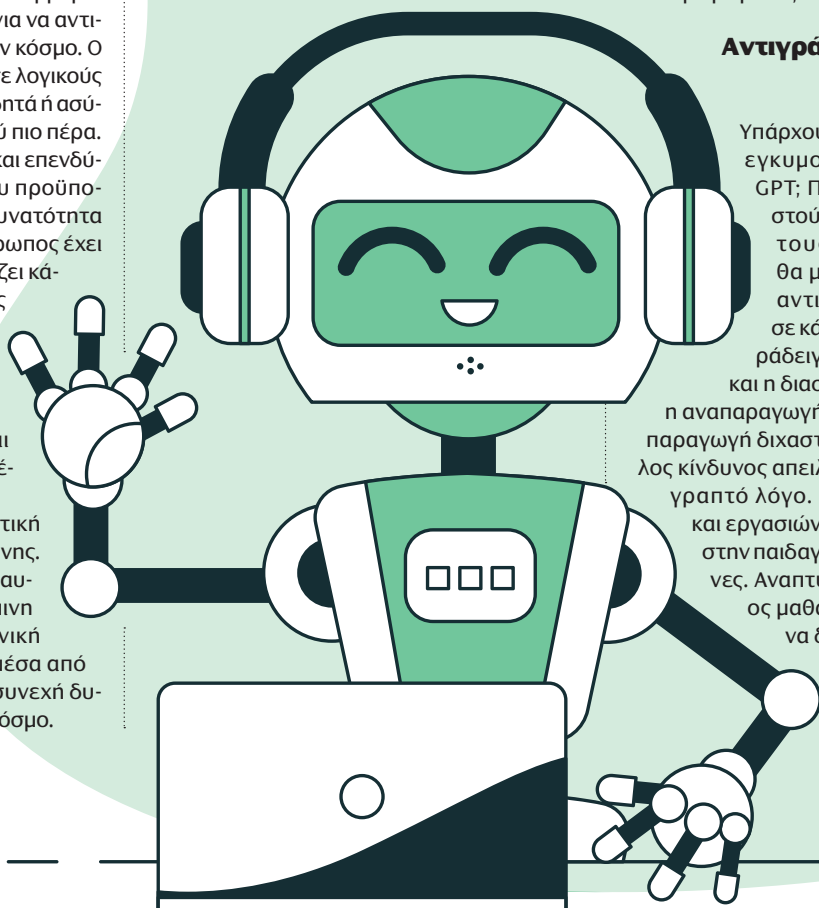
Είναι η στιγμή να αναστοχαστούμε τον επανασχεδιασμό του εκπαιδευτικού συστήματος, που έτσι κι αλλιώς είναι σε αναντιστοιχία με τις ανάγκες της σημερινής πραγματικότητας. Το παιδί, ο νέος, θα πεισθεί να αποφύγει την αντιγραφή και την εύκολη λύση της χρήσης της αυτόματης σύνθεσης κειμένου, μόνον αν έχει κίνητρα ώστε να καταλάβει ότι αυτό είναι σε βάρος του. Θα πεισθεί μόνο αν έχει κίνητρα ώστε να καταλάβει ότι η γνώση που θα αποκτήσει θα του είναι πράγματι χρήσιμη και ότι το πτυχίο του θα έχει κάποιο σοβαρό αντίκρισμα στην αγορά εργασίας. Θα πεισθεί μόνο αν το μάθημα κεντρίσει το ενδιαφέρον του, ώστε να θελήσει να γράψει την εργασία για να μάθει και, ταυτόχρονα, να εισπράξει την ευχαρίστηση της δημιουργικότητας μέσα από αυτή τη διαδικασία. **A**

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΔΕΝ ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΕΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΜΟΤΙΒΑ ΣΕ ΔΕΔΟΜΕΝΑ, ΑΛΛΑ ΚΡΥΜΜΕΝΕΣ ΥΠΑΡΞΙΑΚΕΣ ΑΓΩΝΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

HI IDIOTS!

Αντιγράφοντας εργασίες από το GPT

Υπάρχουν κίνδυνοι τους οποίους εγκυμονούν οι μηχανές τύπου GPT; Πέρα από τους ήδη γνωστούς και πολυσυζητημένους, τους οποίους μελλοντικά θα μπορούσε, ίσως, να τους αντιμετωπίσει η τεχνολογία σε κάποιο βαθμό, όπως για παράδειγμα η παραπληροφόρηση και η διασπορά ψευδών ειδήσεων, η αναπαραγωγή προκαταλήψεων, η αναπαραγωγή διχαστικού λόγου, ο νέος μεγάλος κίνδυνος απειλεί αυτό που ονομάζουμε γραπτό λόγο. Η συγγραφή εκθέσεων και εργασιών είναι κομβικής σημασίας στην παιδαγωγική διαδικασία για αιώνες. Αναπτύσσοντας εργασίες, ο νέος μαθαίνει να ερευνά, μαθαίνει να διακρίνει το κύριο από το δευτερεύον, μαθαίνει να αναπτύσσει επιχειρήματα, να εξηγεί το

Γκόλφω 130 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΥΡΙΑΝΟΥ

Φωτό: CALLIOPE

Η «Γκόλφω» είναι ένα πολύ γνωστό δραματικό έργο που έγραψε ο Σπυρίδων Περεσιάδης το 1893. Έχει παιχτεί πολλές φορές στο θέατρο, έχει γίνει ταινία και τραγούδι και ήταν ένα έργο που το είχαν στο ρεπερτόριό τους όλα τα μπουλούκια, γιατί όπου παιζόταν σημείωνε πάντα επιτυχία. Φέτος, για να τιμήσουμε την επέτειο της Εθνεγερσίας, θυμηθήκαμε τις υπέροχες, τις μοναδικές, τις τόσο παραδοσιακές και συγχρόνως τόσο

μοντέρνες φωτογραφίες της Calliope. Κι όπως τις έδλεπα, μου ήρθε στο νου η «Γκόλφω», που φέτος συμπληρώνονται 130 χρόνια από τότε που γράφτηκε. Έτσι σκέφτηκα να δώσω έναν ρόλο από την «Γκόλφω» σε κάθε μιά από τις φωτογραφίες της Calliope και από κάτω έγραψα λεζάντες σε δεκαπεντασύλλαβο, στον αθάνατο αυτό ρυθμό της γλώσσας μας. Ζήτω η Ελλάδα! Ζήτω η Calliope! Ζήτω η Γκόλφω!

Η ιστορία των ασπρόμαυρων πορτρέτων της Calliope

Όλες οι ασπρόμαυρες φωτογραφίες προέρχονται από τη δουλειά της διεθνούς φήμης φωτογράφου Calliope. Η φωτογράφος με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 είχε την ιδέα και την εκτέλεση ενός πρότζεκτ με θέμα την Ελληνική Επανάσταση και ήρωες σύγχρονους επώνυμους Έλληνες ντυμένους με παραδοσιακές φορεσιές που παραχώρησε το Λύκειο των Ελληνίδων. Η Καλλιόπη Καρβούνη έμεινε εκείνη την εποχή μόνιμα στη Νέα Υόρκη και χρειάστηκε να ταξιδέψει αρκετές φορές προκειμένου να τραβήξει τα πορτρέτα, που κυκλοφόρησαν σε βιβλίο με τίτλο

«Παραδοσιακές φορεσιές - Λύκειον των Ελληνίδων» και χορηγό το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος.

Όλα τα πορτρέτα της σειράς θα επανακυκλοφορήσουν σε βιβλίο από τις εκδόσεις ΜΕΛΙΣΣΑ τους προσεχείς μήνες.

Σημείωση: Η φωτογραφία του Γιώργου Παυριανού είναι του Γιώργου Καλφμανώλη.

Γιώργος Παυριανός (Ποιτής)

Έλληνες, Ελληνόπουλα, κι εσείς Ελληνοπούλες
βάλτε τα πέτσινα μπουφάν, τις μπότες, τις κουκούλες
γιατί εδώ πάνω στον Χελμό κάνει κρύο και ψύφο
κι εγώ θα σας αφηγηθώ τι έπαθε η Γιόλφω.
Ήταν σκληρή και άδικη η μοίρα αυτής της μαύρης
και θα την πω τώρα εγώ, ο ποιητής, ο Παύρης.

Μαρία Ναυπλιώτου (Γκόλφω)

Στους παλαιότετους καιρούς, εκεί πάνω στις ράχες, μια δλιά ομορφότερη από τις άλλες δλιές, η Γκόλφω η πεντάμορφη, σαν έβγαίνε για θρούδες οι δρόμοι αναστενάζανε και δάκρυζαν οι ρούγες γιατί είχε στήθος όμορφο, κορμί σαν κυπαρίσσι και έβαζε καλλοντικά φτιαγμένα από τη φύση. Ήταν φτωχιά και ορφανή και δούλευε υπηρέτρα στον Ζήση, έναν άρχοντα, που είχε καρδιά σαν πέτρα.

Γρόλφω 130 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Νίκος Αλιάγας (Ζήσης)

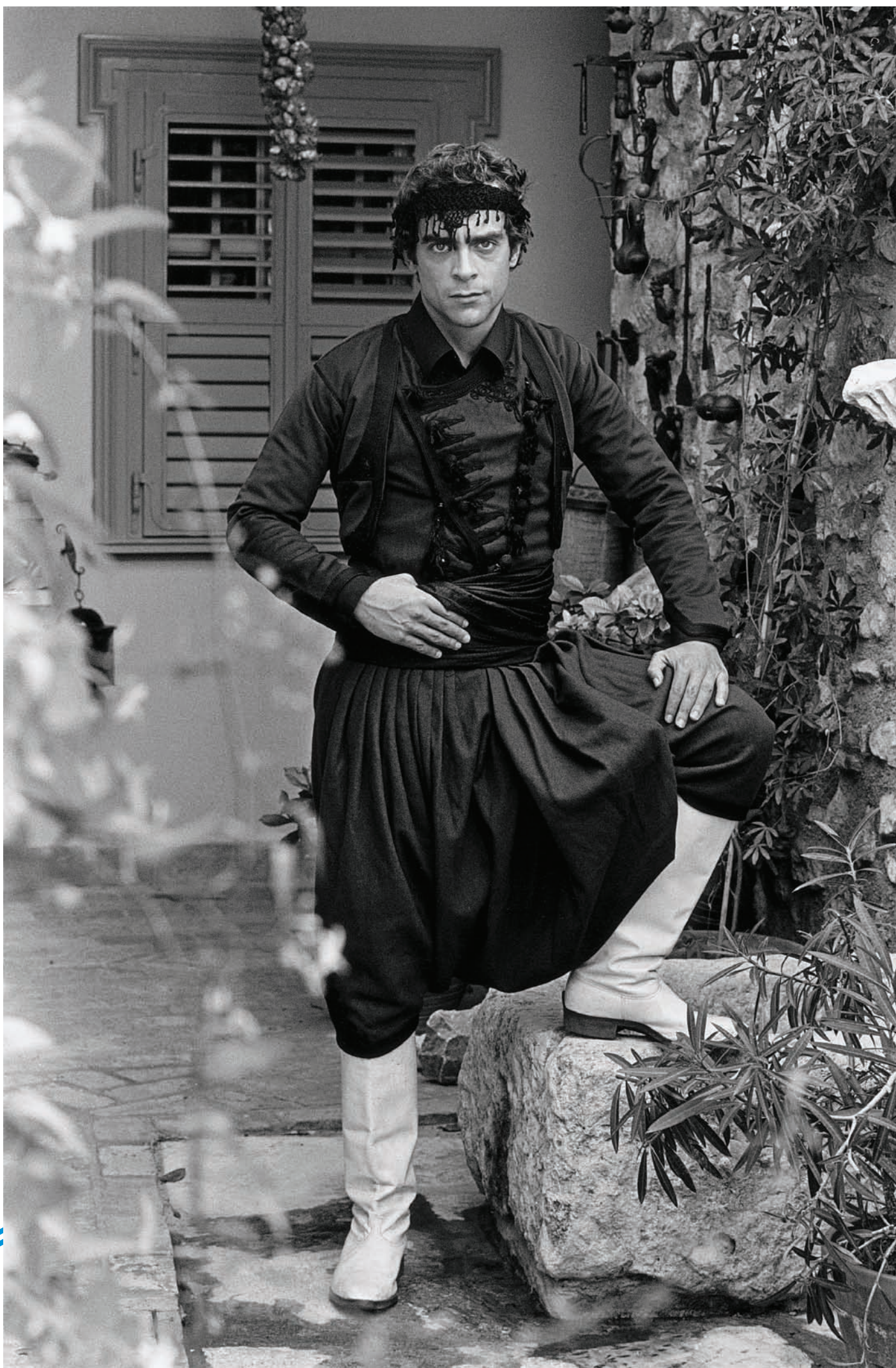
Ο Ζήσης ήταν τσέλιγκας, ήτανε κτηματίας και είχε μπόλικο λεφτά σε τράπεζα Ελβετίας. Είχε ως χίλια πρόβατα και πεντακόσια γίδια κι αν του εναντιωνόσουν, σου 'σπαγε τα καρύδια.

Καρνοφυλλιά Καραμπέτη (Σταυρούλα)

Αυτή είναι η γυναίκα του, η αυστηρή Σταυρούλα. Την Γκόλφω τη βασάνιζε, την είχε κάνει δούλα. Είχε η Σταυρούλα δυο παιδιά, την ντροπαλή Αστέρω που ήταν συμπαθητική, αλλά λιγάκι υστέρω. Γι' αυτό η Σταυρούλα πήγαινε μέσα στον ελαιώνα και διάβαζε ένα εξορκισμό σε μια αρχαία κολώνα να γιαντρευτεί η κόρη της, λίγο να ημερέψει και να βρεθεί ένας Χριστιανός να την καλοπαντρέψει.

Κωνσταντίνος Μαρκουλάκης (Κίτσος)

Είχε επίσης κι ένα γιο, που τονε λέγαν Κίτσο
του άρεσε το ψητό αρνί, το σνίτσελ, το παστίτσιο
και όταν πρωτοαντίκρισε την Γκόλφω να αρμέγει
ένιωσε πόθο στην καρδιά και πάει και της το λέγει.
Η Γκόλφω τον αγνόησε, του γύρισε την πλάτη
μα αυτός την κυνηγά παντού να πέσουν στο κρεβάτι.

Κατερίνα Λέχου (Αστέρω)

Να κι η Αστέρω η ντροπαλή, η μοσχοαναθρεμμένη που ήταν μελαγχολική και λίγο αλλοπαρμένη Δεν έτρωγε σπληνάντερο, ούτε και κοκορέτσι ήτανε **vegan** φαίνεται προτού να θγει η λέξη.

Γνώφω 130 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Σάκης Ρουβάς (Τάσος)

Να και ο Τάσος ο βοσκός,
του Ζήση το κοπέλι
που είναι ωραίος σαν θεός,
κι είναι γλυκός σαν μέλι.
Αυτόν τον ερωτεύτηκαν
η Αστέρω και η Γκόλφω
και θέλανε η καθεμιά, να τις
φιλάει στον κόρφο.
Αυτός την Γκόλφω ήθελε
και όταν την θυμόταν
έπαιζε το σουράλι του
και την ονειρευόταν.

Μαρία Ναυπλιώτου (Γκόλφω) - Σάκης Ρουβάς (Τάσος)

Κάποια στιγμή που βρέθηκαν, για να τη συγκινήσει της λέει «Σ' έχω ερωτευτεί» και πάει να τη φιλήσει. Μα η Γκόλφω τον σταμάτησε, του είπε: «Παλληκάρη, να κάνεις όρκο φοβερό, στον ήλιο, στο φεγγάρι πως δεν θα μ' αρνηθείς ποτέ, πως δεν πας με άλλη και τότε θα σου δώσω εγώ τα πλούσιά μου κάλλη!» Ο Τάσος της ορκίστηκε κι εκείνη ξαναμμένη, ότι είχε πιο πολύτιμο, του το 'δωσε η καημένη.

Έτσι έβγαλαν τα μάτια τους σ' ένα μονό ντιδάνι μα ύστερα του ζήτησε να δάλουν και στεφάνι. Ο Τάσος τότε έπλεξε στεφάνι από λουλούδια κι άρχισε να της τραγουδά δημοτικά τραγούδια. Μα η Γκόλφω ήταν έξυπνη, δεν ήταν κουτορνίθι και ήθελε να κρατηθούν τα έθιμα και τα ήθη. «Θέλω να πάμε στον παπά, ψηλά στον Αη-Γιάννη κι εκεί ενώπιον του Θεού, θα δάλουμε στεφάνι!»

Σμαράγδα Καρύδη (Μαλάμω)

Σαν η Σταυρούλα έμαθε του Τάσου τα χαΐρια και είδε την Αστέρω της πεσμένη στα σανίδια την προξενήτρα έστειλε, που όλοι την λέγαν φίδι. Πήγε αυτή και άνοιξε το στόμα σαν ψαλίδι και του 'λεγε: «Τι όμορφος! Τι άντρας! Τι λεβέντης! Εσύ από γιδοβοσκός θα γίνεις τώρα αφέντης!» Και πες και πες και πες και πες η πονηρή Μαλάμω

τον Τάσο τον κατάφερε να τον δεχτεί τον γάμο. Και ξέχασε τους όρκους του, και τον παλιό του πόθο που είχε για την άτυχη, την όμορφη την Γκολφω. Έτσι της υποσχέθηκε να πάρει την Αστέρω και η Μαλάμω έφυγε για όλα τα περαιτέρω. Τότε η Σταυρούλα φώναξε τον Γιάννο τον ντελάλη να δγει σε όρη και δουνά και με φωνή μεγάλη να πει ότι θα παντρευτούν η Αστέρω και ο Τάσος κι ότι μετά έχει γιορτή με τον Μαζώ στο δάσος.

**Γιώργος Πυρπασόπουλος (Γιάννος)
-Μαρία Ναυπλιώτου (Γκόλφω)**

Η Γκόλφω ήταν στο άρμεγμα, δεν άκουσε τα νέα
μετά πήγε στις φίλες της και κάθισαν παρέα.
Εκεί ο Γιάννος έλεγε σε όλους για τον γάμο
κι όταν η Γκόλφω το άκουσε, έπεσε αμέσως χάρμω.

Γκόλφω 130 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

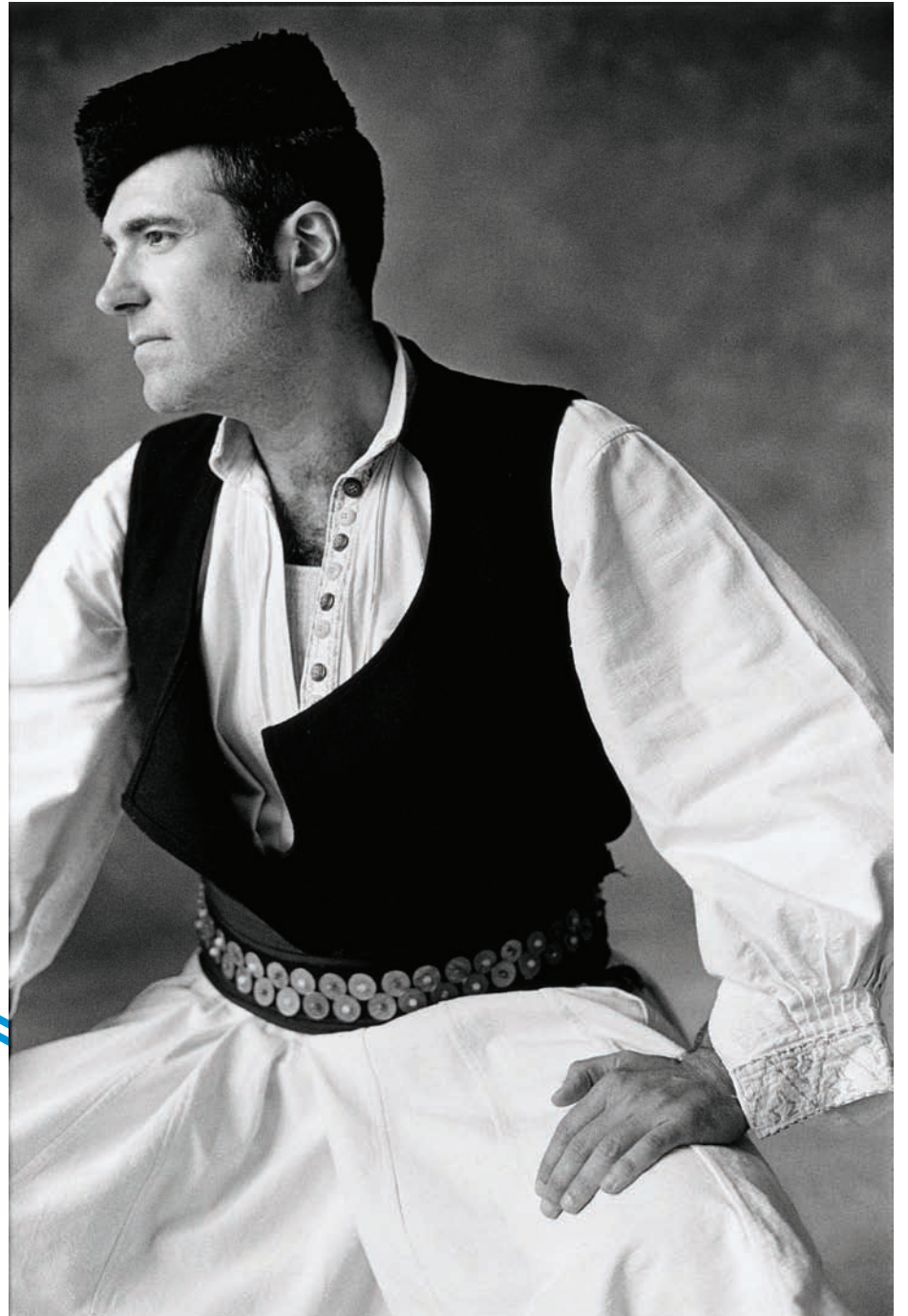
Χρήστος Λούλης (Δήμος)

Ο Δήμος, ένα σοβαρό κι ωραίο παλληκάρι που είχε γιδοπρόβατα, λειβάδια με χορτάρι έτρεξε και τη σήκωσε την Γκόλφω απ' τα τσιμέντα της έδωσε να στυλωθεί ένα λικέρ με μέντα και ύστερα της πρότεινε να παντρευτεί εκείνον τώρα που όλοι ήξεραν πως μύρισε τον κρίνον. Τότε η Γκόλφω γέλασε και είπει: «Φιλαράκι, εγώ δεν θέλω παντρείς, θέλω να πιω φαρμάκι!»

Λυδία Κονιόρδου (Βάσω)
Χρήστος Λούλης (Δήμος)

**Κι όταν η Γκόλφω έφυγε, σηκώθηκε ο Δήμος
κι απ' τη Βασίλω ζήτησε το χέρι επισήμως.
Είχε η Βασίλω χρήματα, ήταν παλιά αρτίστα
και είχε φτιάξει στο χωριό θιάσο και ορχήστρα.
Ο Δήμος στα θεατρικά είχε μεγάλη κλίση
κι έτσι τον έβαλε ευθύς να πρωταγωνιστήσει.**

Κωνσταντίνος Κακανιάς
(Περιηγητής)

**Ένας γνωστός περιηγητής, που ήρθε απ' την Αγγλία
όταν πληροφορήθηκε την τραγική ιστορία
ένιωσε μέσα στην καρδιά να τον τρυπάει θέλος
άνοιξε το μπλοκάκι του και έγραψε το τέλος:
«Η Γκόλφω φαρμακώθηκε, η Αστέρω επρελάθη
κι ο Τάσος όταν σκέφτηκε και τα δικά του λάθη
ένα μαχαίρι δίκοπο έχωσε μες στον κόρφο
και είπε να τον θάψουνε παρέα με την Γκόλφω.
Οι άνθρωποι τους χώρισαν, τους έκαναν στην μπάντα
μα ο θάνατος τους ένωσε, θα είναι μαζί για πάντα!» ●**

ΕΛΣ 2025

Πολυσυλλεκτικό και λντριγκαδόρικο, το πρόγραμμα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής για τους επόμενους μήνες έχει κάτι για όλους. Φέρνει σημαντικές πρεμιέρες και διάσημους συντελεστές, αλλά κι ένα μεγάλο αφιέρωμα στη Μαρία Κάλλας με εκθέσεις, παραστάσεις και προβολές. Υπόσχεται συναντήσεις με έργα θρυλικά κι αγαπημένα, αλλά και μιούζικαλ και όπερα για εφήβους. Λάβετε θέσεις στην έδρα της στο ΚΙΠΣΝ, στο Ηρώδειο και στην GNO TV.

Η Μαρία Κάλλας στη «Νόρμα»,
Επίδαυρος, 1960

Καμάρια

4 Μαΐου -
9 Ιουνίου 2023

Σεπτέμβριος 2023

26 Νοεμβρίου
2023 - Ιανουάριος
2024

2 Δεκεμβρίου
2023

Σεπτέμβριος -
Δεκέμβριος 2023

6+1 δράσεις για τα 100 χρόνια της Μαρίας Κάλλας

Η Εθνική Λυρική Σκηνή τιμά τη δίνινα με εκθέσεις, γκαλά όπερας, προβολές και μια νέα διεθνή συμπαραγωγή της «Μήδειας» της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΓΚΟΜΟΥΖΑ**

Ανέωσε το ρεπερτόριο της όπερας φέρνοντας στην επιφάνεια ξεχασμένα αριστουργήματα του μπελ κάντο και με την απαράμιλλη ερμηνεία της ανέδειξε τη σημασία της δραματικής διάστασης των έργων. Μέσα από τη διαδρομή της στο λυρικό στερέωμα η διάσημη σοπράνο άφησε μια ανεπανάληπτη καλλιτεχνική κληρονομιά. Εκατό χρόνια από τη γέννησή της και στο πλαίσιο του επετειακού έτους UNESCO Μαρία Κάλλας 2023 του ΥΠΠΟΑ, η Εθνική Λυρική Σκηνή τιμά την κορυφαία υψίφωνο του 20ού αιώνα, ριχνοντας ταυτόχρονα τους προβολείς σε ένα από τα επιφανέστερα μέλη της που συνδέθηκαν με το ξεκίνημά της.

«Η Μαρία Κάλλας είναι μια καλλιτέχνιδα που καθόρισε την ιστορία της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Λίγα χρόνια πριν το φαινόμενο Κάλλας φθάσει σε κάθε γωνιά του πλανήτη, η Μαρία Καλονεροπούλου ξεκινούσε μια δύσκολη διαδρομή στα χρόνια του πολέμου στην Αθήνα» σημειώνει ο καλλιτεχνικός διευθυντής της ΕΛΣ **Γιώργος Κουμντακίης**, ο οποίος υπογράφει και την επιμέλεια αυτού του αφιερώματος. «Ήταν το 1940 όταν ο Ιδρυτικός διευθυντής του οργανισμού μας, ο σπουδαίος Κωστής Μπαστιάς, της πρόσφερε το πρώτο της συμβόλαιο ενώ ήταν ακόμα μαθήτρια στο Ωδείο Αθηνών, Η Κάλλας, με την εκπαίδευση που έλαβε και τη σκηνική εμπειρία που απέκτησε στην Ελλάδα, έβαλε ισχυρές βάσεις για την επόμενη φάση της σταδιοδρομίας της που ξεκίνησε το 1947 στη Βερόνα. Με το πρόγραμμα που θα παρουσιάσουμε φιλοδοξούμε αφενός να φωτίσουμε τη σχέση της με τον οργανισμό μας και αφετέρου να κάνουμε γνωστό τον μύθο της νεότερης γενιές, σαν ένα φωτεινό παράδειγμα ταλέντου, σκληρής εργασίας, αφοσίωσης, τελειομανίας, λαμψής.

Τι ετοιμάζει, λοιπόν, το εθνικό λυρικό μας θέατρο για τα 100 χρόνια από τη γέννηση της Κάλλας; Από τον Απρίλιο έως τον Δεκέμβριο του 2023 η ΕΛΣ θα παρουσιάσει τη «Μήδεια» του Κερουμπίνι, μια εικαστική εγκατάσταση στο φουαγιέ, ένα γκαλά όπερας στο Ηρώδειο, μια έκθεση στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, ένα ντοκιμαντέρ για τα άγνωστα πρώτα χρόνια της Ελληνίδας ντίβας, ένα βίντεο-ρεσιτάλ αφιερωμένο στο «πρώτο της ρεπερτόριο», ενώ επιπλέον θα πραγματοποιήσει ένα εκπαιδευτικό εργαστήριο μαζί με το Dmlab του Πολυτεχνείου Κρήτης.

Unboxing Callas

Από την Κάλλας στη Μήδεια, εγκατάσταση σε τρεις πράξεις

4 Μαΐου - 9 Ιουνίου 2023

Φωταγέ Εθνικής Λυρικής Σκηνής

Μια διαχρονική εξερεύνηση της καλλιτεχνικής ανάνηψης του μύθου της Μήδειας, σε συνάρτηση με τον μύθο της Κάλλας επιχειρείο εικαστικός Πάνος Προφύτης, με την επιμέλεια του Βασίλη Ζηδιανάκη. Κεντρικό ρόλο διαδραματίζει το ανάγλυφο προφίλ της ντίβας. Στο 5ο όροφο του φουαζέ θα εκτεθούν αρχαιολογικά τεκμήρια σχετικά με την ιστορική παράσταση του 1961 στο Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου και υλικό από τις παρουσιάσεις της «Μήδειας» στο Ντάλλας, το Λονδίνο και το Μιλάνο. Σχέδια και σπαράγματα από τα κοστούμια του Γιάννη Τσαρούχνη μαζί με σημειώσεις και βιβλία σκηνοθεσίας του Αλέξη Μινωτή συνομιλούν με επιμέρους σκίτσα και γλυπτικά στοιχεία (μήτρες, κολούπια) του Προφύτη.

Η Κάλλας στο Ηρώδειο

Σεπτέμβριος 2023

Ωδείο Ηρώδου Αττικού

Έναν χρόνο πριν εγκαταλείψει την Αθήνα για τη Νέα Υόρκη, το καλοκαίρι του 1944 η Μαρία Καλογεροπούλου ερμηνεύει στο ρωμαϊκό ωδείο τη Σμαράγδα στην όπερα του Μανώλη Καλομοίρη «Ο πρωτομάστορας». Λίγες μέρες αργότερα, θα φορούσε και το κοστούμι της Λεονόρας στον «Φιντέλιο» του Μπετόβεν. Διάσημη πλέον, το 1957 θα επέστρεφε για ένα ιστορικό ρεσιτάλ στο πλαίσιο του φεστιβάλ Αθηνών, με άριες από τα έργα «Τριστάνα και Ιζόλδη», «Η δύναμη του πεπρωμένου», «Τροβατόρε», «Λουτσία ντι Λαμμερμούρ» και «Άμλετ». Τον προσεχρή Σεπτέμβριο τέσσερις διεθνώς αναγνωρισμένες πρωταγωνίστριες της όπερας θα τραγουδήσουν τις άριες που η ίδια ερμήνευσε με τη μοναδική δεξιοτεχνία και τη σπάνια φωνητική της γκάμα.

Unboxing Callas

Μια αρχαιολογική εξερεύνηση στη συλλογή

Πυρομάλλη και το αρχείο της ΕΛΣ

26 Νοεμβρίου 2023 - Ιανουάριος 2024

2ος όροφος Εθνική Βιβλιοθήκη - ΚΠΙΣΝ

Η έκθεση εμπνέεται από προσωπικές ιστορίες, μνήμες και αντικείμενα της Μαρίας Κάλλας, μας δίνει την ευκαιρία ανακαλύψουμε αρχαιολογικά θησαυρούς και δημιουργεί έναν συλλογικό καλλιτεχνικό απολογισμό της πορείας της. Υλικό από τη συλλογή της ΕΛΣ (που πλέον περιλαμβάνει και τα αρχεία του συλλέκτη Δημήτρη Πυρομάλλη και του φωτογράφου Κλεισθένη), από το αρχείο Παξίνου - Μινωτή του ΜΙΕΤ-ΕΝΙΑ και

από το ίδρυμα Γιάννη Τσαρούχη παρουσιάζεται σε μεγάλα τραπέζια εργασίας σαν ένα εργαστήριο όπου ερευνητές και καλλιτέχνες δουλεύουν πάνω στο αρχείο. Παράλληλα, αρχαιολογικά τεκμήρια γίνονται αφιερώματα έμπνευσης για πρωτότυπες δημιουργίες σύγχρονων καλλιτεχνών.

Μαίρη, Μαρίλινα, Μαρία

Τα άγνωστα ελληνικά χρόνια

της Κάλλας

2 Δεκεμβρίου 2023

Αίθουσα Σταύρος Νιάρχος ΕΛΣ - ΚΠΙΣΝ

Ανήμερα των γενεθλίων της Κάλλας, στις 2 Δεκεμβρίου, κάνει πρεμιέρα το νέο ντοκιμαντέρ του Βασίλη Λούρα για την κορυφαία υψίφωνο του 20ού αιώνα. Η ταινία εστιάζει στα χρόνια των σπουδών της στο Εθνικό Ωδείο και κατόπιν στο Ωδείο Αθηνών και των πρώτων ερμηνειών της στη Λυρική Σκηνή (1937-1945), καθώς και στις εμφανίσεις της στο Ηρώδειο (1957) και στην Επιδαύρο (1960 και 1961). Μια αφήγηση που επιδιώκει να φωτίσει την πιο άγνωστη - αλλά και τόσο καθοριστική για τη μετέπειτα πορεία της - περίοδο της ζωής της, η οποία έχει υποβαθμιστεί στις δεκάδες απόπειρες βιογραφίας της.

Η Μαρία Κάλλας στην Ελλάδα,

1937-1945

Από τον Δεκέμβριο του 2023 στην GNO

TV

Τι τραγούδισε η Μαρία Καλογεροπούλου στο ξεκίνημα της καλλιτεχνικής πορείας της στην Αθήνα; Καταξιωμένες και νεότερες Ελληνίδες τραγουδίστριες της όπερας ερμηνεύουν το «ελληνικό» της ρεπερτόριο σε ένα βίντεο-ρεσιτάλ που θα προβληθεί Ιδωρην. Στο πρόγραμμα του: σπουδαίες άριες του ρεπερτορίου, όπερες που δεν ξανατραγουδισε ποτέ, η «Τόσκα» και η «Καβαλλερία ρουσσικάνα» στα ελληνικά, τραγούδια Ελλήνων συνθετών αλλά και «ελαφρές» επιτυχίες της εποχής, όπως η πασίγνωστη «Παλόμα».

Visualising the voice

of Maria Callas

Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 2023

Μπορεί η θεϊκή φωνή της να γίνει εικόνα; Στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ της ΕΛΣ και του Πολυτεχνείου Κρήτης, οι συμμετέχοντες σε αυτό το εκπαιδευτικό εργαστήριο εστιάζουν στη διερεύνηση της σχέσης της αρχιτεκτονικής με τη μουσική, του χώρου με τον ήχο, θα επιχειρήσουν, μάλιστα, να οπτικοποιήσουν τον ήχο της Μαρίας Κάλλας μέσα από εικονικές και υβριδικές εγκαταστάσεις.

Πληροφορίες: nationalopera.gr

Χορηγός του προγράμματος της ΕΛΣ για την Μαρία Κάλλας είναι η ΔΕΗ.

Το πρόγραμμα υλοποιείται με τη στήριξη της δωρεάς του Ιδρυματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ)

(www.snfcc.org) για την ενίσχυση της καλλιτεχνικής

εξωστρέφειας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής.

Προϊόντα αφιερωμένα στη Μαρία Κάλλας

Ένα ημερολόγιο σε θήκη δίσκου βινυλίου, αφίσες με το εξώφυλλο του προγράμματος της «Μήδειας» του 1961 στην Επιδαύρο, ένα συλλεκτικό κερύ με άρωμα από άγρια κρίνα της Κολχίδας, αλλά και μεταξωτά μαντίλια, τσάντες και τετράδια. Οι εμφανίσεις της Κάλλας στην Ελλάδα έδωσαν την έμπνευση για μια σειρά προϊόντων που θα βρείτε στο SNFCC Store στο ΚΠΙΣΝ και στο snfcccstore.com.

25, 27, 30
Απριλίου
& 2, 4, 9
Μαΐου 2023

Η Μήδεια ζωντανεύει ξανά

Η Εθνική Λυρική Σκηνή τιμά την επέτειο των 100 χρόνων από τη γέννηση της Μαρίας Κάλλας με μια όπερα που σημάδεψε με την ερμηνεία της η σπουδαιότερη λυρική καλλιτέχνη όλων των εποχών Της **ΛΕΝΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ**

Ah, quale voce... «Αχ, τι φωνή, τραγουδά ο Ιάσωνας όταν συναντά για πρώτη φορά τη Μήδεια. Σε ολόκληρη την ιστορία της όπερας του Λουίτζι Κερουμπίνι οι λέξεις αυτές δεν είχαν ακουστεί ποτέ τόσο καίριες, όσο στις 7 Μαΐου 1953, όταν στη σκηνή του Maggio Musicale της Φλωρεντίας, της πόλης που γεννήθηκε ο συνθέτης, ανέβηκε στη σκηνή μια νεαρή σοπράνο που είχε μάθει τον ρόλο της μέσα σε μία μόνο εβδομάδα. Καθώς τραγουδούσε τα πρώτα λόγια, ήταν ήδη σαφές ότι η σκηνή της ανήκε: Ήταν η Μαρία Κάλλας, η prima donna assoluta», γράφει ο καθηγητής μουσικής δημοσιογραφίας & μουσικοκριτικός Holger Noltze.

Η «Μήδεια», η σημαντικότερη όπερα του Ιταλού συνθέτη Λουίτζι Κερουμπίνι, πρωτοπαρουσιάστηκε το 1797, γνώρισε μεγάλη επιτυχία τον 19ο αιώνα και μετά έπεσε στην αφάνεια. Απομονωμένη για πολλές δεκαετίες – ανέβηκε μια μόνο φορά το 1909 στη Σκάλα –, έλαμψε ξανά τον Μάιο του 1953 στη Φλωρεντία, όταν συναντήθηκε για πρώτη φορά με τη Μαρία Κάλλας. Όσοι είχαν τη σπάνια τύχη να τη δουν, έγιναν μάρτυρες μιας μεταμόρφωσης: Η Κάλλας δεν έπαιζε απλώς τη Μήδεια, ήταν η Μήδεια...

Η επιτυχία ήταν τέτοια που η Σκάλα άλλαξε τον προγραμματισμό της επόμενης σεζόν για να εντάξει στο ρεπερτόριό της μια νέα παραγωγή με την Κάλλας στον ρόλο του τίτλου και τον Λέοναρντ Μπερνστάιν στο πόντιουμ! Από τότε, και για μια οκταετία, η «Μήδεια» ταξίδεψε με τη φωνή της στα μεγαλύτερα λυρικά θέατρα του κόσμου. Το 1961, λίγους μήνες μετά τη θρυλική παράσταση της Εθνικής Λυρικής Σκηνής στο Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου, σε σκηνοθεσία Αλέξη Μινωτή και σκηνικά και κοστούμια Γιάννη Τσαρούχη, η Ελληνίδα ντίβα υποκλίθηκε για τελευταία φορά στο κοινό της Σκάλας και η «Μήδεια της Κάλλας» πέρασε στην ιστορία...

Αυτό το σπάνιως παρουσιαζόμενο αριστούργημα του Κερουμπίνι θα έχουμε την ευκαιρία να απολαύσουμε για πρώτη φορά, τον Απρίλιο και τον Μάιο στην Αίθουσα Σταύρος Νιάρχος, στο πλαίσιο του αφιερώματος της Εθνικής Λυρικής Σκηνής για τα 100 χρόνια από τη γέννηση της Μαρίας Κάλλας. Πρόκειται για μια μνημειώδη παραγωγή της Μήδειας που υπογράφει ο κορυφαίος σκηνοθέτης της όπερας σερ **Ντέιβιντ ΜακΒίκαρ** και είναι καρπός της πρώτης μεγάλης συμπαραγωγής της ΕΛΣ με τρία σπουδαία λυρικά θέατρα της Αμερικής, τη Μετροπόλιταν Όπερα της Νέας Υόρκης, την Όπερα του Καναδά και τη Λυρική Όπερα του Σικάγο.

INFO Μήδεια

Λουίτζι Κερουμπίνι
25, 27, 30 Απριλίου
& 2, 4, 9 Μαΐου 2023

Αίθουσα Σταύρος Νιάρχος
Εθνικής Λυρικής Σκηνής - ΚΠΙΣΝ

Μουσική διεύθυνση:
Φίλιπ Ογκέν

Σκηνοθεσία, σκηνικά
Σερ Ντέιβιντ ΜακΒίκαρ

Αναβίωση σκηνοθεσίας
Τζόναθον Λού / Κοστούμια Ντούι Λύτι / Κινησιολογία Τζο Μέρβεντιθ / Φωτισμοί Πάβλι Κόνσταμπλ / Κρέοντας Γιάννης Γιαννίσης / Γλαύκη Βασιλική Καραγιάννη / Ιάσωνας Τζόρτζιο Μπερρούτζι / Μήδεια Άννα Πιρότσι / Νέρις Νεφέλη Κωτσέλη

Με την Ορχήστρα και τη Χορωδία της ΕΛΣ

Η παραγωγή υλοποιείται με τη στήριξη της δωρεάς του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) για την ενίσχυση της καλλιτεχνικής εξωστρέφειας της ΕΛΣ

Χορηγός παράστασης
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Πληροφορίες:
nationalopera.gr

Ο **Γιώργος Κουμεντάκης** σημειώνει: «Η Μήδεια είναι το "ντεμπούτο" της Εθνικής Λυρικής Σκηνής στην Αμερική και ανυπομονούμε να την παρουσιάσουμε στο ελληνικό και στο διεθνές κοινό. Με τη συμπαραγωγή αυτή, η Εθνική Λυρική Σκηνή ανοίγει τα φτερά της και εκτός Ευρώπης και συνομιλεί με τρία από τα σημαντικότερα λυρικά θέατρα της Αμερικής. Η "Μήδεια" δεν είναι ένας τυχαίος τίτλος, αλλά μια όπερα απολύτως συνδεδεμένη με την Ελλάδα, όχι μόνο γιατί βασίζεται στην ομώνυμη τραγωδία του Ευριπίδη, αλλά και γιατί η ερμηνεία της Μαρίας Κάλλας στην Επιδαύρο το 1961 είναι ένα βαρυσίμαντο ορόσημο του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού. Δεν είναι τυχαίο ότι επιλέξαμε να την παρουσιάσουμε το 2023, έτος κατά το οποίο εορτάζονται τα 100 χρόνια από τη γέννηση της Μαρίας Κάλλας, της σπουδαιότερης λυρικής καλλιτέχνης όλων των εποχών».

«Εντυπωσιακή και απολαυστική». Έτσι περιέγραψαν οι *New York Times* την παραγωγή της «Μήδειας» που άνοιξε τη σεζόν 2022-23 της Μετροπόλιταν πριν έρθει στην ΕΛΣ. Ο ΜακΒίκαρ, που υπογράφει εκτός από τη σκηνοθεσία και τη σκηνογραφία, συνδέει τη δράση της όπερας με την εποχή της σύνθεσής της και δημιουργεί μια παράσταση κλασική, ατμοσφαιρική, σημερινή, αλλά και διαχρονική. Τοποθετεί τη Μήδεια γύρω από ογκώδεις πέτρινους τοίχους, πόρτες και εμπόδια. «Ήθελα το σκηνικό να περιθωριοποιεί φυσικά τη Μήδεια», λέει ο ΜακΒίκαρ, «όπως ακριβώς την περιθωριοποιεί ο Ιάσωνας». Κι αν στον Ευριπίδη έχει δίπλα της τον χορό των γυναικών που την υποστηρίζει, η Μήδεια του Κερουμπίνι είναι παρείσακτη, αποκλεισμένη από όλες τις πτυχές της κορινθιακής κοινωνίας. Αυτή η απομόνωση είναι, κατά τον σκηνοθέτη, που πυροδοτεί την οργή και την επιθυμία της για εκδίκηση...

Πρόκληση για έναν ρόλο. Ένας από τους λόγους για τους οποίους η «Μήδεια», η ιδιοφυής αυτή όπερα, δεν παίζεται επί σκηνής είναι ότι ο κεντρικός της ρόλος είναι μια θηριώδης δοκιμασία για όποια σοπράνο επιχειρήσει να τον ερμηνεύσει. Στη Μετροπόλιταν, η διάσημη Σόντρα Ραντβάνοφσκι όχι απλά τα κατάφερε αλλά θριάμβευσε. Στην παράσταση που θα παρακολουθήσουμε εμείς θα κάνει το ντεμπούτο της στη «Μήδεια» μία από τις σημαντικότερες δραματικές σοπράνο της εποχής μας, η **Άννα Πιρότσι**. Με την πυκνή, στιβαρή αλλά και γεμάτη ευαισθησία φωνή της, η Ναπολιτάνα σούπερ σταντ έχει κατακτήσει την τελευταία δεκαετία τη σκηνή των μεγαλύτερων λυρικών θεάτρων, από τη Σκάλα και την Αρένα της Βερόνας μέχρι το Κόβεντ Γκάρντεν και τη Μετ, κερδίζοντας την αναγνώριση από τους κριτικούς και το κοινό για τις ερμηνείες της στους πιο απαιτητικούς ρόλους: Λαίδη στον «Μακμέθ», Άμπιγκαϊλ στον «Ναμπούκο», Αμέλια στον «Χορό Μεταμφιεσμένων», «Τουραντότ», «Αϊντα»... Η επόμενη πρόκληση, η αναμέτρησή της με τη «Μήδεια», την περιμένει στην Αθήνα – όπως άλλωστε κι εμείς.

Νύχτες στο Ηρώδειο

Η Εθνική Λυρική Σκηνή συμμετέχει στις παραστάσεις του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου με μια νέα παραγωγή της «Μαντάμα Μπαττερφλάι» του Τζάκομο Πουτσίνι που μας επιφυλάσσει εκπλήξεις, καθώς και με την αναβίωση της επιτυχημένης παραγωγής του «Ναμπούκκο» του Τζουζέππε Βέρντι, με ένα λαμπερό καστ πρωταγωνιστών

Της ΛΕΝΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

1, 4, 7, 10
Ιουνίου 2023

© CHRISTOPHE RAYNAUD DE LACE

26, 27,
29, 30
Ιουλίου 2023

© ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΑΚΑΛΑΚΗΣ

INFO
Μαντάμα Μπαττερφλάι
Τζάκομο Πουτσίνι
1, 4, 7, 10 Ιουνίου 2023
Ωδείο Ηρώδου Αττικού
Στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου
Μουσική διεύθυνση:
Βασίλης Χριστόπουλος
/ Σκηνοθεσία: **Ολιβιέ Που**
/ Σκηνικά, κοστούμια:
Πιερ-Αντρέ Βάιτς /
Φωτισμοί: **Μπερτράν Κιγύ** / Διεύθυνση
χορωδίας: **Αγαθάγγελος Γεωργακάτος** /
Τσο-Τσο-Σαν **Τσέλια Κοστέα** / Σουτζούκι **Αλίσια Κολόσοβα** / Μ.Φ. Πίνκερτον **Αντρέα Καρέ** /
Σάργλες **Διονύσης Σούρμπης**

Με την Ορχήστρα, τη Χορωδία και Μονωδούς της Εθνικής Λυρικής Σκηνής
Χορηγοί Eurobank - Mytilineos

Η παραγωγή υλοποιείται με τη στήριξη της δωρεάς του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) για την ενίσχυση της καλλιτεχνικής εξωστρέφειας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής.

Πληροφορίες:
nationalopera.gr

Η επιστροφή του κυρίου Που

Ευχόμεστε ακόμα τον καθηλωτικό «Βότσεκ» του, την όπερα του Αλμαν Μπεργκ που σκηνοθέτησε το 2020 στην πρώτη συνεργασία του με την Εθνική Λυρική Σκηνή. Ο Ολιβιέ Που, ο αιρετικός γαλλοαλγερινός θεατρικός σκηνοθέτης και περφόρμερ, πρώην διευθυντής της Αβινιόν και νυν διευθυντής του Théâtre du Châtelet στο Παρίσι, επιστρέφει αυτή τη φορά στη σκηνή του Ηρώδειου για να ντύσει με τη δική του μινιμαλιστική αισθητική τη «γιαπωνέζικη τραγωδία» της «Μαντάμα Μπαττερφλάι», ένα από τα δημοφιλέστερα αριστουργήματα του Τζάκομο Πουτσίνι. Μαζί του, ο σταθερός συνοδοιπόρος του στα σκηνικά και τα κοστούμια Πιερ-Αντρέ Βάιτς. Ο Ολιβιέ Που έχει σκηνοθετήσει πάνω από σαράντα έργα όπερας σε όλο τον κόσμο, αλλά για πρώτη φορά θα αναμετρηθεί με τη «Μαντάμα Μπαττερφλάι» και μάλιστα στον «δύστροπο» χώρο του ρωμαϊκού ωδείου. Η καλλιτεχνική του ταυτότητα είναι σαφώς αναγνωρίσιμη, όπως και η πολιτική διάσταση της δουλειάς του. Το πώς θα επιλέξει να αφηγηθεί την τραγική ιστορία της «δεσποινίδας Πεταλούδας» μας είναι ακόμα άγνωστο. Αλλά το ότι σχεδιάζει να ανεβάσει την Ορχήστρα στη σκηνή του Ηρώδειου – η μόνη μέχρι στιγμής αποκάλυψη – είναι σίγουρα μια πρόγερση των εκπλήξεων που μας περιμένουν!

Την ορχήστρα της ΕΛΣ θα διευθύνει ο διακεκριμένος αρχιμουσικός Βασίλης Χριστόπουλος, ενώ η Τσέλια Κοστέα, η αγαπημένη σοπράνο του ελληνικού κοινού, επιστρέφει κι αυτή στον ρόλο που έχει σφραγίσει με τη σπαρακτική ερμηνεία της, αυτόν της νεαρής γκέισας Τσο-Τσο-Σαν.

«Vapensiero» ξανά

Το περίφημο χορωδιακό «Πέτα σκέψη» των Εβραίων σκλάβων, από τον Ναμπούκκο, μία από τις σπουδαιότερες όπερες του Τζουζέππε Βέρντι, θα ακουστεί τον Ιούλιο από τη σκηνή του Ηρώδειου, μαζί το σιγομουρμούρισμα του φιλόμουσου κοινού, σκορπίζοντας και πάλι ρίγη συγκίνησης. Η επιτυχημένη παραγωγή του 2018 αναβιώνει φέτος για τέσσερις παραστάσεις με ένα λαμπερό καστ πρωταγωνιστών. Ανάμεσά τους, οι διεθνείς μας Δημήτρης Πλατανιάς και Τάσος Χριστογιαννόπουλος μοιράζονται τον ρόλο του αυθάδη βασιλιά της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορα, ενώ οι σπουδαίες Ekaterina Semenchuk και Maria Jose Siri ερμηνεύουν τη σφετερίστρια Αμπιγκαϊλ. Τη σκηνοθεσία υπογράφει ο Ιταλός Λέο Μουσκάτο, ο οποίος επιλέγει να μεταφέρει τη δράση πιο κοντά στις μέρες μας, σε ένα περιβάλλον πιο ωμό, πιο δραματικό. «Η τραγωδία των Εβραίων που απελάθηκαν και εξαναγκάστηκαν σε καταναγκαστικά έργα θυμίζει την τραγωδία των ναζιστικών στρατοπέδων...» εξηγεί και συμπληρώνει: «Δεν υπάρχει επιθυμία για συμμόρφωση με την ιστορική ακρίβεια: η αισθητική ταυτότητα των σκηνικών και των κοστούμιών έχει στόχο την απόδοση ενός αφηρημένου τόπου και χρόνου, ώστε να εστιάσει την προσοχή στην ουσία». Την ορχήστρα τέλος θα διευθύνει, στην πρώτη του συνεργασία με την ΕΛΣ, ο επίσης Ιταλός Πάολο Καρινιάνι, ένας από τους σημαντικότερους αρχιμουσικούς της όπερας παγκοσμίως.

INFO
Τζουζέππε Βέρντι
26, 27, 29, 30
Ιουλίου 2023
Ωρα έναρξης: 21.00
Ωδείο Ηρώδου Αττικού
Στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου
Μουσική διεύθυνση:
Πάολο Καρινιάνι
Σκηνοθεσία: **Λέο Μουσκάτο** / Σκηνικά:
Τσιάνο Σάντι / Κοστούμια:
Σίλβια Αϊμονίνο / Φωτισμοί:
Αλεσσάντρο Βεράτσι / Διεύθυνση
χορωδίας: **Αγαθάγγελος Γεωργακάτος**

Nabucco
Δημήτρης Πλατανιάς
(26, 29 / 7), Τάσος Χριστογιαννόπουλος
(27, 30 / 7)
Ismale: **Γιάννης Χριστόπουλος**
(26, 29 / 7), Κωνσταντίνος Κληρονόμος
(27, 30 / 7)
Zaccaria: **Vitalij Kowaljow**
(26, 29 / 7), Πέτρος Μαγουλάς
(27, 30 / 7)
Abigail: **Ekaterina Semenchuk**
(26, 29 / 7), Maria Jose Siri
(27, 30 / 7)
Fenena: **Elena Maximova**
(26, 29 / 7), Μαρισία Παπαλεξίου
(27, 30 / 7)
Με την Ορχήστρα, τη Χορωδία και Μονωδούς της Εθνικής Λυρικής Σκηνής

Πληροφορίες:
nationalopera.gr

© ΑΡΗΣ ΜΕΣΣΙΝΗΣ

Φραντσέσκο Ντεμούρο «Ο Βέρθερος είναι στην καρδιά μου»

Ο Ιταλός σπουδαίος τενόρος μας συστήνει τον αγαπημένο του ρόλο με τον οποίο επιστρέφει στην Αθήνα στην Εθνική Λυρική Σκηνή

Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΓΚΟΜΟΥΖΑ

ορά το σκουρόχρωμο κοστούμι του ιδεαλιστή αυτόχειρα ήρωα και μέσα σ' ένα σκηνικό που αποπνέει μελαγχολία και αστάθεια, ερμηνεύει με πάθος και δραματικότητα την εμβληματική άρια «*Rouge et me réveiller*». Από τα τέλη Φεβρουαρίου, ο **Φραντσέσκο Ντεμούρο** κυκλοφορεί ξανά στην πόλη μας χάρη στη νέα του συνεργασία με την Εθνική Λυρική Σκηνή. Νιώθει πολύ καλά εδώ, μου λέει στο περιθώριο της πρόβας για την όπερα «*Βέρθερος*» του **Ζυλ Μασνέ**, μια από τις δημοφιλέστερες του γαλλικού ρεπερτορίου, που θα παρουσιάζεται από τις 23 Μαρτίου. Λατρεύει την Αθήνα και την Ελλάδα, την κουζίνα, την ιστορία μας, και επιστρέφει με κάθε ευκαιρία – πιο πρόσφατα το περασμένο καλοκαίρι ως Δούκας της Μάντοβας στον «*Ριγολέττο*» στο Ηρώδειο. Αυτή, όμως, είναι η πρώτη φορά που ανεβαίνει στη σκηνή της αίθουσας Σταύρος Νιάρχος της ΕΛΣ και δεν παραλείπει να σχολιάσει τη σημασία της στήριξης του πολιτισμού.

«*Η όπερα σήμερα, όπως πάντα, χρειάζεται ανθρώπους ικανούς στη διοίκηση των θεάτρων, όχι στην πολιτική. Όποιος διαχειρίζεται τα θέατρα θα πρέπει να μπορεί να καταλάβει την ποιότητα της δουλειάς τραγουδιστών, μουσικών, χορευτών κ.λπ. Επίσης, είναι πολύ σημαντικό κάθε κράτος να χρηματοδοτεί γενναία τον πολιτισμό γιατί είναι επένδυση στη γνώση και στην πολιτιστική ανάπτυξη. Αυτό οδηγεί σε μια καλύτερη κοινωνία, η κουλτούρα είναι η βάση του πολιτισμού. Εσείς οι Έλληνες είστε παράδειγμα για όσα έχετε δώσει στον κόσμο με την ιστορία σας.*»

Γεννήθηκε στη Σαρδηνία και μεγάλωσε με τις μελωδίες του πολυφωνικού της τραγουδιού συμμετέχοντας σε σχετικές παραστάσεις από τα δέκα του χρόνια. «*Η χροιά μου είναι σφυρηπλατημένη από το δημοτικό τραγούδι και μέσα από τη φωνή μου μπορείς να νιώσεις τον ήλιο της πατρίδας μου και την καταγωγή μου*» τονίζει με περηφάνεια. Στην ηλικία των 29 ετών μπαίνει στη ζωή του η όπερα και

έτσι ξεκινά η πορεία του στα μεγάλα λυρικά θέατρα της Ιταλίας και του κόσμου. Τους επόμενους μήνες θα είναι ο Αλφρέντο Τζερόνι στην «*Τραβιάτα*» της Κρατικής Όπερας του Αμβούργου, ο Ρωμαίος στο «*Ρωμαίος και Ιουλιέτα*» του Γκουνό στην Εθνική Όπερα του Παρισιού, ο Ροδόλφο στη «*Λα Μπόεμ*» του Λυρικού Θεάτρου του Κάλιαρι.

Τώρα, όμως, ανανεώνει τη συνάντησή του με τον νεαρό ήρωα –γέννημα κατ' αρχάς της πέννας του Γκαίτε–, που ερωτεύεται παράφορα την Σαρλότ (την οποία ερμηνεύει η κορυφαία μεσόφωνος Ανίτα Ρατσβελισβίλι) και, όταν αντιλαμβάνεται ότι δεν έχει καμία ελπίδα, αυτοκτονεί. Έκανε το ντεμπούτο του σ' αυτή την παρτιτούρα στο Μπάρι, τη Μόντενα και το Ρέτζο Εμίλια, αλλά δηλώνει πως πλέον μπορεί να τη χειριστεί καλύτερα επισημαίνοντας την καθοριστική συνδρομή και του μαέστρου Ζακ Λακόμπ. «*Ο Βέρθερος είναι στην καρδιά μου. Αυτό που μου κάνει εντύπωση είναι το ακραίο πάθος με το οποίο αντιμετωπίζει το κάθε τι. Βιώνει όλα τα συναισθήματα, ακόμα και για πράγματα μικρά, με ένταση. Είναι σαν κάποιον που βλέπει τα χρώματα αλλά πολύ πιο φωτεινά, πιο λαμπερά. Μπορώ να πω ότι έχω πολλά κοινά μαζί του, με εκπλήσσουν τα μικρά πράγματα και αγαπώ τη φαντασία στη ζωή, αλλά όταν αγαπώ ή επιθυμώ κάτι που δεν μπορώ να έχω, αυτό μου προκαλεί μεγάλο πόνο.*»

Ζει τον συγκεκριμένο ρόλο με ακραίο ψυχολογικό έλεγχο, ομολογεί. «*Δεν μπορείς να αφηθείς εντελώς στην ομορφιά αυτού του αριστουργήματος γιατί μπορεί να είναι επικίνδυνο. Σε ορισμένες στιγμές το συναίσθημα είναι τόσο δυνατό που ενδέχεται να σου παίξει άσχημα παιχνίδια. Στις πρώτες παραστάσεις κόντευα να βάλω τα κλάματα από την ομορφιά της μουσικής. Σήμερα μπαίνω στον χαρακτήρα του Βέρθερου με εξαιρετική διαύγεια απολαμβάνοντας κάθε στιγμή.*»

Τον ιντριγκάρει η διαφορά στη γραφή του συνθέτη «*που έκανε την τραγουδιστική γραμμή τόσο μελωδική σε σημείο που έπρεπε να είναι σε αρμονία με την ορχήστρα στο μεγαλύτερο μέρος του έργου. Γεγονός που απαιτεί από ερμηνευτές και μουσικούς μεγάλο μουσικό ένστικτο και κατάρτιση ώστε να μπορέσουν να συμβαδίσουν και να συνειδητοποιήσουν τη μαγεία που έχει συνθέσει ο Μασνέ.*»

Ο «*Βέρθερος*» είναι η τελευταία όπερα που σκηνοθέτησε ο Σπύρος Ευαγγελάτος το 2014 στο Ολύμπια και την τωρινή της αναβίωση υπογράφει ο **Ιων Κεσούλης**. «*Η σκηνοθεσία έχει δώσει πολύ χώρο στη δημιουργία μας, στις προθέσεις μας. Οι σκηνές είναι πολλές και τα παιχνίδια του φωτός αναδεικνύουν το ρεσιτατίβο και το τραγούδι με τη μουσική που είναι ο πραγματικός πρωταγωνιστής.*» Στο μυαλό έρχονται αυτόματα οι στίχοι «*Γιατί να με ξυπνάς, ω ανάσα της άνοιξης;*», όμως ο ίδιος δηλώνει ότι το κομμάτι που αγαπά περισσότερο είναι το Clair de lune: «*Εκείνη τη στιγμή μπορείς να νιώσεις την ουσία της βαθύτερης αγάπης, είναι κυριολεκτικά απίστευτης ομορφιάς.*»

INFO Βέρθερος

Εθνική Λυρική Σκηνή,
Αίθουσα Σταύρος
Νιάρχος
23, 26, 28, 31 Μαρτίου
& 2, 4 Απριλίου 2023
Χορηγός PRODEA
Μέγας Δωρητής ΕΛΣ &
Δωρητής παράστασης
Ίδρυμα Σταύρος
Νιάρχος (ΙΣΝ)

Πληροφορίες:
nationalopera.gr

ΒΕΡΘΕΡΟΣ

17, 18, 19, 20
Μαΐου 2023

Αυτός ο Μάιος ανήκει στη Κάρμεν, στην αγάπη και τα ανυπότακτα πουλιά

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ένας ύμνος για την ελευθερία και την αγάπη, τη γυναίκα και το πάθος, τον έρωτα και τον λυρισμό: το Μπαλέτο της Εθνικής Λυρικής Σκηνής παρουσιάζει την «Κάρμεν», σε χορογραφία του σπουδαίου Σουηδού χορογράφου Γιόαν Ίνγκερ. Η παράσταση που πρωτοπαρουσιάστηκε το 2015 στη Μαδρίτη από το Εθνικό Μπαλέτο της Ισπανίας έρχεται για τέσσερις μοναδικές νύχτες, στις 17, 18, 19 και 20 Μαΐου 2023 στην Αίθουσα Σταύρος Νιάρχος της ΕΛΣ στο ΚΠΙΣΝ, σε μουσική διεύθυνση **Εκτορα Ταρτανή**. Ο χορευτής και χορογράφος **Γιόαν Ίνγκερ**, μια περσόνα με μακροχρόνια και εξαιρετικά επιτυχημένη διαδρομή στο Nederlands Dance Theater, συνεργάζεται για πρώτη φορά με το Μπαλέτο της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Ο Ίνγκερ δημιούργησε το μπαλέτο Κάρμεν για το Εθνικό Μπαλέτο της Ισπανίας, όπου και σημείωσε ιδιαίτερη επιτυχία, αναλαμβάνοντας την τολμηρή, το ρίσκο και την πρόκληση να δημιουργήσει μια καινούρια χορογραφία για την ηρωίδα του Μπιζέ. Η Κάρμεν, σύμβολο του έρωτα και της ελευθερίας, και η διάσημη ιστορία της εδώ ανιχνεύονται διαφορετικά. Ο Ίνγκερ θέτοντας ως προτεραιότητά του την επικέντρωση στο θέμα της βίας, μέσα όμως από τη ματιά ενός παιδιού, προτρέπει τον θεατή να παρακολουθήσει τη δράση της ιστορίας μέσα από το φίλτρο της αθωότητας. Μια φρέσκια ανάγνωση για την οποία ο χορογράφος δηλώνει: «Η δική μου Κάρμεν δεν βασίζεται μόνο στη γυναικεία πρωταγωνίστρια της ιστορίας αλλά, όπως και στην πρωτότυπη νουβέλα του Μερμέ, το μπαλέτο μου επικεντρώνεται στην ερωτική απόγνωση του Δον Χοσέ, ο οποίος, αποδεχόμενος την ελεύθερη φύση της αγαπημένης του, ξεκινάει έναν δρόμο προς την Κόλαση, ωθούμενος από τα πρωτόγονα ένστικτά του: το πάθος και την εκδίκηση. Υπάρχει ένα στοιχείο μυστηρίου σε αυτόν τον χαρακτήρα: θα μπορούσε να είναι ένα παιδί, θα μπορούσε να είναι ο Δον Χοσέ. Θα μπορούσε ακόμη και να είμαστε εμείς, με την αρχέγονη καλοσύνη μας να έχει πληγωθεί από την εμπειρία της βίας, η οποία, ακόμα και αν δεν κρατάει πολύ, μπορεί να έχει επηρεάσει για πάντα αρνητικά τη ζωή μας και την ικανότητά μας να συνδεόμαστε με τους άλλους». Ραντεβού επομένως τον φετινό Μάιο με τον Δον Χοσέ και τον Εσκαμίγιο, τη Μικαέλα και τον Θουνίγκκα, τη Φρασκίτα, τη Μερσέντες, τον Μοράλες κι όλους αυτούς που έστειλαν την Κάρμεν, από τη Σεβίλλη και το καπηλειό του Λίλας Πάστια, στα πέρατα του κόσμου.

INFO Κάρμεν

Γιόαν Ίνγκερ / Ροντιόν
Σεντρίν - Ζωρζ Μπιζέ,
Μαρκ Άλβαρες
17, 18, 19, 20 Μαΐου
2023 / Ώρα έναρξης:
19.30
Αίθουσα Σταύρος
Νιάρχος Εθνικής
Λυρικής Σκηνής
Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυ-
μα Σταύρος Νιάρχος
Χορογραφία: Γιόαν
Ίνγκερ / Δραματοουργία:
Γκρέγκορ Ακούνια-Πολ
Μουσική: Ροντιόν
Σεντρίν - Ζωρζ Μπιζέ
/ Νέα ενορχήστρωση
της μουσικής του Μπιζέ:
Άλβαρο Ντομίνγκεθ /
Μουσική σύνθεση:
Μαρκ Άλβαρες
Σκηνικά: Κουρτ Άλλεν
Βίλμερ και Λετίθια
Γκανιάν (AARPE) με το
στούντιο deDos
Κοστούμια: Δαβίδ
Δελφίν
Φωτισμοί: Τομ Βίσερ
Με την Ορχήστρα, τους
Α΄ Χορευτές, τους Σολίστ,
τους Κορυφαιούς και το
Corps de ballet της Εθ-
νικής Λυρικής Σκηνής
Εισιτήρια:
ticketservices.gr
Πληροφορίες:
nationalopera.gr

ΠΑΤΑ ΒΕΚ ΣΤΗ ΣΕΛΗΝΗ

Καλοκαιρινό Ταξίδι στη Σελήνη με πλοηγό την όπερα του Ζακ Όφενμπαχ

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Μια πολυαναμενόμενη παραγωγή, που η υλοποίησή της εγκαινιάζει τη στρατηγική συνεργασία της Εθνικής Λυρικής Σκηνής με ένα από τα σημαντικότερα και ιστορικότερα λυρικά θέατρα της Ευρώπης, την Οπερά Κομίκ του Παρισιού, το φετινό καλοκαίρι θα μας ταξιδέψει στα αστέρια. Η διασκευή της όπερας του Όφενμπαχ «Το ταξίδι στη Σελήνη», σε σκηνοθεσία και κοστούμια του διακεκριμένου Γάλλου σκηνοθέτη Λωράν Πελλύ, με τη συμμετοχή των παιδικών και νεανικών χορωδιών των δύο θεάτρων, υλοποιείται με τη στήριξη της δωρεάς του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) για την ενίσχυση της καλλιτεχνικής εξωστρέφειας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Το αποτέλεσμα εγγυημένα θα στείλει τους θεατές στο διάστημα, αφού το σύμπαν και το φεγγάρι πρωταγωνιστούν σε αυτή την τετράπρακτη όπερα-φантаσμαγορία του Ζακ Όφενμπαχ, σε ποιητικό κείμενο των Αλμπέρ Βανλό, Εζέν Λεττεριέ και Αρνόλ Μορτιέ.

Η ιστορία της πατά χαλαρά στα μυθιστορήματα «Από τη Γη στη Σελήνη» και «Ταξίδι στο κέντρο της Γης» του Ιουλιού Βερν, που εκείνο τον καιρό πρώτος ονειρεύτηκε ταξίδια στον γαλαξία, καθλώνοντας τους αναγνώστες. Ο Όφενμπαχ, με τη σειρά του, έγραψε το έργο στον απόηχο της επιτυχίας που σημείωναν τα έργα του Βερν και, συνδυάζοντας το φανταστικό στοιχείο με τις επιστημονικές κατακτήσεις της εποχής, πέτυχε να δημιουργήσει μια διαστημική όπερα που, επενδυμένη με σκηνικά στοιχεία εντυπωσιασμού και φαντασμαγορίας, αναστάτωσε το Παρίσι της εποχής. Τα δύο μπαλέτα και οι 20 σκηνικές εικόνες μαζί με τα 673 κοστούμια, που σχεδιάστηκαν ειδικά για τις ανάγκες της τότε ιστορικής παραγωγής, έδωσαν στους θεατές την αίσθηση πως διακτινίστηκαν στον Ουρανό. Αυτό όμως που απογείωσε το έργο ήταν το επί της σκηνής κανόνι το οποίο εκτόξευε τους χαρακτήρες στη Σελήνη, μια ηφαιστειακή έκρηξη, καθώς και η μίμηση της κεντρικής αίθουσας του παρισινού αστεροσκοπείου, που άφησαν άφωνους τους θεατές. Η τέλεια αυτή παρτίσιον πρωτοπαρουσιάστηκε το 1875 και ήταν τέτοια η αίσθηση που προκάλεσε το «Ταξίδι στη Σελήνη», ώστε την επόμενη καλλιτεχνική περίοδο επτά διαφορετικά θεάματα βαριετέ της γαλλικής πρωτεύουσας έκαναν άμεση αναφορά σε αυτό. Την επόμενη χρονιά, το 1876, παρουσιάστηκε στο Λονδίνο και τη Βιέννη, ενώ στο Παρίσι κατέβηκε μονάχα αφού συμπλήρωσε 185 παραστάσεις. Ωστόσο, πριν κλείσει χρόνος ανέβηκε εκ νέου σε διαφορετική σκηνή, δικαιώνοντας τον δημιουργό του. Επιστροφή στην καλοκαιρινή οσονούπω Αθήνα και την Εθνική Λυρική Σκηνή. Ο σκηνοθέτης **Λωράν Πελλύ** και η δραματογράφος **Αγκάτ Μελινάν** διασκεύασαν το σπουδαίο έργο με ευρηματικότητα και ομαδικό πνεύμα που θα εντυπωσιάσει μικρούς και μεγάλους, εφόσον στη νέα βερσιόν του «Ταξιδιού στη Σελήνη», οι πολύπλοκες σκηνικές απαιτήσεις που προβλέπει το λιμπρέτο δίνουν τη θέση τους στη φαντασία και απογειώνονται. Το σύνολο, λιμπρέτο δηλαδή, μαζί με μουσική και σκηνοθεσία, συνθέτουν έναν ονειρικό κόσμο, όπου εντός του οι νεαροί ερμηνευτές των Παιδικών και Νεανικών Χορωδιών της ΕΛΣ και της Οπερά Κομίκ θα πετάξουν κυριολεκτικά! Πατι σε αυτή την τεράστια παιδική χαρά θα συναντηθούν οι κάτοικοι της Γης και της Σελήνης, παιδιά δηλαδή ντυμένα με κοστούμια των «μεγάλων», παιδιά που θα ερμηνεύσουν βασίλεις και λαϊκούς ανθρώπους, αστρονόμους, πρίγκιπες και υπουργούς, αλλά και τους εαυτούς τους: παιδιά που θα διαδηλώσουν για το κλίμα και τη Γη που πνίγεται στις ανοιχτές χωματερές. Αθηναίοι και Αθηναίες, η όπερα του Όφενμπαχ προβλέπεται να συγκινήσει και να αποπλανήσει για άλλη μια φορά, επομένως μεριμνήστε και... προσδεθείτε!

INFO

Όπερα για όλη
την οικογένεια
«Το ταξίδι στη Σελήνη»
Ζακ Όφενμπαχ
12, 13 Ιουλίου 2023
Ώρα έναρξης: 19.30
(Κυριακή): 18.30
Αίθουσα Σταύρος Νιάρ-
χος Εθνικής Λυρικής
Σκηνής - ΚΠΙΣΝ Συμπα-
ραγωγή με την Οπερά
Κομίκ του Παρισιού
Μουσική διεύθυνση:
Ηλίας Βουδούρης /
Σκηνοθεσία, κοστούμια:
Λωράν Πελλύ / Προ-
σαρμογή λιμπρέτου και
νέα εκδοχή διαλόγων:
Αγκάτ Μελινάν / Σκην-
ικά: Μπάρμπαρα ντε
Λίμπουργκ / Φωτισμοί:
Ζοέλ Αντάμ / Διεύθυνση
παιδικής χορωδίας:
Κωνσταντίνα Πιτσιάκου
Πληροφορίες:
nationalopera.gr

12, 13
Ιουλίου 2023

ΕΛΣ
2023

ΕΥΑΝΔΑΚΤΙΚΗ

5 λόγοι για να μη χάσεις το «The Last Five Years»

Ο σκηνοθέτης Δημήτρης Δημόπουλος γράφει για το βραβευμένο μιούζικαλ που παρουσιάζεται σε πανελλήνια πρώτη στην Εναλλακτική Σκηνή ΕΛΣ

5, 6, 7, 12, 13, 14
Μαΐου 2023

Το δημοφιλές μιούζικαλ «The Last Five Years» του βραβευμένου με Τόνυ Αμερικανού συνθέτη Τζέισον Ρόμπερτ Μπράουν, ένα από τα δέκα καλύτερα μιούζικαλ του 2001 σύμφωνα με το περιοδικό Time, παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, σε μια φιλόδοξη παραγωγή της Εναλλακτικής Σκηνής της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Για έξι μοναδικές παραστάσεις, στις 5, 6, 7, 12, 13 και 14 Μαΐου 2023. Ένα έντονα συναισθηματικό και προσωπικό μιούζικαλ δωματίου με θέμα δύο εικοσάρηδες Νεοϋορκέζους που βρίσκουν και χάνουν τον έρωτα στη διάρκεια μιας περιόδου πέντε χρόνων, το έργο χαρακτηρίζεται από την αντισυμβατική δομή του, όπου η Κάθι, η γυναίκα, αφηγείται την ιστορία αντίστροφα, ενώ ο Τζέιμι, ο άντρας, αφηγείται την ιστορία σε ευθεία χρονολογική σειρά. Οι χρονικόττες των δύο ηρώων συναντιούνται μόνο μία φορά, στον γάμο τους, που λαμβάνει χώρα στη μέση της παράστασης. Το βραβευμένο με βραβείο Drama Desk μιούζικαλ που έχει μεταφραστεί σε αρκετές γλώσσες παρουσιάζεται σε μουσική διεύθυνση του έμπειρου Μιχάλη Παπαπέτρου και μετάφραση-σκηνοθεσία ενός ειδικού στο είδος, του πολυπράγμονα κωμικού Δημήτρη Δημόπουλου, η προσέγγιση του οποίου εγγυάται μια ασυνήθιστη μουσικοθεατρική εμπειρία, έξω από τα στερεοτυπικά στεγανά του αμερικανικού μουσικού θεάτρου. Τους πρωταγωνιστικούς ρόλους ερμηνεύουν η Βάσια Ζαχαροπούλου και ο Πάρις Παρασκευάδης. Λίγο πριν την πρεμιέρα, ο Δημήτρης Δημόπουλος γράφει στην Athens Voice τους πέντε λόγους για να μη χάσεις κανείς το μιούζικαλ «The Last Five Years».

1. Ένα μιούζικαλ αλλιότιμο από τα άλλα

Μακριά από την τετριμμένη αισθητική ενός υπερθεάματος που συνήθως χαρακτηρίζει τα μιούζικαλ, το «The Last Five Years» αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα δείγματα των μιούζικαλ δωματίου που επικεντρώνουν στην ουσία των ιστοριών τις οποίες αφηγούνται παρά στον επιφανειακό εντυπωσιασμό. Με μόλις δύο ερμηνευτές και εξαμελή ορχήστρα, ο συνθέτης και στιχουργός Τζέισον Ρόμπερτ Μπράουν αφηγείται μια ιστορία έρωτα δύο σύγχρονων ανθρώπων, εμβαθύνοντας και αποκαλύπτοντας πτυχές των ηρώων που όλοι θα αναγνωρίσουμε στους εαυτούς μας.

2. Ο Τζέισον Ρόμπερτ Μπράουν

Ένας από τους πολύ σημαντικούς συνθέτες και στιχουργούς της σύγχρονης σκηνής, βραβευμένος με τρία Τόνυ για τα επιτυχημένα μιούζικαλ «Parade» (1999) και «The Bridges of Madison County» (2014), συστήνεται στο ελληνικό κοινό με ένα από τα δημοφιλέστερα έργα του και συνάμα το πιο αυτοβιογραφικό. Το «The Last Five Years» παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα και μάλιστα μεταφρασμένο, μια τακτική που συνθίξεται σε όλες τις παρουσιάσεις του έργου εκτός αγγλόφωνων χωρών.

3. Η μουσική

Ένας ήχος ποπ-ροκ και φολκ, με στοιχεία κάντρι, χαρακτηρίζει το «The Last Five Years» που συχνά θυμίζει Μπίλι Τζόελ. Ο συγκεκριμένος τραγουδοποιός αποτελεί άλλωστε μια από τις επιρροές του Τζέισον Ρόμπερτ Μπράουν, ο οποίος εμφανίζεται και ως ερμηνευτής με την μπάντα του παρουσιάζοντας συχνά τραγούδια από τα έργα του σε μουσικές σκηνές, φιλοξενώντας αστέρια του Μπρόντγουεϊ αλλά και τραγουδιστές και τραγουδίστριες εκτός σκηνής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η συνεργασία του με την διάσημη ποπ τραγουδίστρια Αριάννα Γκράντε, για την οποία έχει γράψει

το τραγούδι «Jason's Song (Gave it Away)», ενώ η ίδια πολύ συχνά ερμηνεύει και το τραγούδι «Still Hurting» από το «The Last Five Years».

4. Το έργο

Το «The Last Five Years» πρωτοπαρουσιάστηκε στο Σικάγο το 2001 και αφηγείται την ιστορία της γνωριμίας, του έρωτα και του χωρισμού δύο νέων, σύγχρονων ανθρώπων. Η Κάθι, μια νέα, φιλόδοξη ηθοποιός, και ο Τζέιμι, ένας φέρελπις, ανερχόμενος συγγραφέας, γνωρίζονται, ερωτεύονται, παντρεύονται και χωρίζουν. Το ιδιαίτερο αφηγηματικό σχήμα που στήνει ο Τζέισον Ρόμπερτ Μπράουν ξεκινά με την Κάθι να αφηγείται την παραπάνω πορεία από το τέλος της στην αρχή, ενώ ο Τζέιμι ακολουθεί μια ευθεία γραμμική αφήγηση, από την αρχή στο τέλος. Μέσω μιας σειράς τραγουδιστικών μονόλογων παρακολουθούμε την πορεία αυτής της σχέσης, μέσα σε ένα περιβάλλον όπου το παρελθόν και το παρόν μπερδεύονται σε έναν ιστό αναμνήσεων και πράξεων, με το ζευγάρι να συναντιείται στον ίδιο χώρο και χρόνο μόνο τη στιγμή του γάμου τους.

5. Ο θίασος

Μετά από μία ανοιχτή ακρόαση, όπου προσήλθαν πάνω από 160 ερμηνευτές και οι οποίοι εξελίχθηκαν σε δύο φάσεις, επιλέχθηκαν για τους δύο ρόλους η Βάσια Ζαχαροπούλου και ο Πάρις Παρασκευάδης. Το πρωταγωνιστικό ζευγάρι της πανελληνιας ελλινόφωνης παραγωγής του «The Last Five Years» έχει ήδη ριχτεί στις μουσικές και σκηνικές πρόβες με απίστευτη όρεξη και τεράστια αγάπη για το έργο, ανακαλύπτοντας σε κάθε πρόβα ένα καινούργιο στοιχείο της Κάθι και του Τζέιμι που «χτίζουμε» για την Εναλλακτική Σκηνή της ΕΛΣ και το κοινό που θα παρακολουθήσει την παράσταση. Ανυπομονούν, και εγώ μαζί τους, να σας παρουσιάσουμε αυτό το τόσο ξεχωριστό μιούζικαλ δωματίου, συστήνοντάς σας έναν σπουδαίο δημιουργό του είδους.

INFO

Μιούζικαλ - Πρώτη
πανελλήνια παρουσίαση

The Last Five Years
του Τζέισον Ρόμπερτ
Μπράουν

Πρώτη παρουσίαση
στη Νέα Υόρκη από
τους Αριέλ Τέπερ
και Μάρτυ Μπελ

Πρώτη παρουσίαση:
Θέατρο Northlight
5, 6, 7, 12, 13, 14 Μαΐου
2023, Ωρα έναρξης:
20.30 (Κυριακή: 19.30)

Εναλλακτική Σκηνή
Εθνικής Λυρικής
Σκηνής - ΚΠΙΣΝ
Λιμνηρέτο, στίχοι:
Τζέισον Ρόμπερτ
Μπράουν / Μουσική
διεύθυνση: Μιχάλης
Παπαπέτρου / Μετά-
φραση, σκηνοθεσία:

Δημήτρης Δημόπουλος
/ Σκηνικό, κοστούμια:
Ντέιβιντ Νεγρίν /
Φωτισμοί: Χρήστος
Τζιόγκας / Ερμηνεύουν:
Βάσια Ζαχαροπούλου,
Πάρις Παρασκευάδης
Συμμετέχει εξαμελές
μουσικό σύνολο

Εισιτήρια από 15 ευρώ
προπωλούνται από
την ticketservices.gr
και τα Ταμεία της ΕΛΣ
(2130885700 - καθημερι-
νά 09.00-21.00).

Σε συνεργασία με
τη Music Theatre
International (Europe):
www.MTIShows.co.uk

Πληροφορίες:
nationalopera.gr

ΣΚΗΝΗ

Η ΟΠΕΡΑ στα ΣΧΟΛΕΙΑ

«Η ωραία Ελένη του Όφενμπαχ» Η όπερα της ΕΛΣ κάνει περιοδεία σε γυμνάσια σε όλη την Ελλάδα

Ο συνθέτης Κορνήλιος Σελαμφής και οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικού σχεδιασμού της ΕΛΣ Κική Κέρζελη και Μιχάλης Μοσχούτης μάς μιλούν για την όπερα για εφήβους «Η ωραία Ελένη του Όφενμπαχ»

Της ΕΥΤΕΡΠΗΣ ΜΟΥΖΑΚΙΤΗ

«

28 Ιουλίου 1194 π.Χ. Πάρτι στη Σπάρτη. Πίσω μας βρίσκεται ο ναός του Διός και μπροστά μας, κυρίες και κύριοι... ο Τρωικός Πόλεμος. Μη θορυβείσθε, δεν πρόκειται να χάσουμε τα μπάνια μας. Ο Τρωικός Πόλεμος δεν έχει αρχίσει ακόμη γιατί η Ελένη... δεν έχει ακόμη κλαπεί. Ουψ! Σπόιλερ!».

Η ιστορία της περίφημης Ελένης, της Ωραίας Ελένης, την οποία μαθαίνουμε μέσα από τα σχολικά βιβλία και έχει εμπνεύσει δημιουργούς σε όλο το φάσμα των τεχνών, έγινε όπερα και μάλιστα για εφήβους. Το νέο έργο του Κορνήλιου Σελαμφή σε λιμπρέτο της Αλεξάνδρας Κ' είναι βασισμένο στην αγαπημένη οπερέτα του πατέρα της γαλλικής οπερέτας Ζακ Όφενμπαχ «Η Ωραία Ελένη», αποτελώντας ωστόσο μια καινούργια όπερα, σε μια φρέσκια και κωμική εκδοχή, που πραγματεύεται ζητήματα και προβληματισμούς της εποχής μας. Μάλιστα, οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν ενεργά στη δράση, μιας και το βιωματικό εργαστήριο που πραγματοποιείται στη σχολική αίθουσα, μια μέρα πριν την παράσταση, τους προσφέρει την εμπειρία του δημιουργικού παλμού της προετοιμασίας της.

«Πρόκειται για ένα κράμα δύο μουσικών εγχειρημάτων: ένα πάντρεμα της παλιάς οπερέτας του Όφενμπαχ με την καινούρια δική μου» αναφέρει ο συνθέτης Κορνήλιος Σελαμφής. Αναρωτιέμαι ποιες παραμέτρους έλαβε υπόψη του κατά τη διάρκεια της δημιουργίας της με δεδομένο ότι απευθύνεται σε εφήβους της ψηφιακής εποχής, οι οποίοι μεγαλώνοντας στον κόσμο των κοινωνικών δικτύων, όταν νιώσουν ότι βαριούνται, απλά σκρολάρουν μέχρι να τους κεντρίσει κάτι το ενδιαφέρον. «Το μόνο πράγμα που συλλογίστηκα όταν ξεκίνησα να γράφω αυτή την όπερα είναι ότι, επειδή οι μαθητές είναι κουρασμένοι στη ροή του σχολικού προγράμματος και σιδηρόπετο παρεκκλίνει τους κάνει να πλάνητουν ή να βρίσκουν ευκαιρία να χάνουν μάθημα, προσπάθησα να δημιουργήσω ένα έργο που να έχει όσον το δυνατόν πιο καταγιστικό ρυθμό, ζωντάνια και εξωστρέφεια, ούτως ώστε να κρατήσει την προσοχή τους» εξηγεί ο συνθέτης.

Από την πλευρά τους οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικού σχεδιασμού της ΕΛΣ Κική Κέρζελη και Μιχάλης Μοσχούτης συμπληρώνουν πως, λόγω των πολλών ερεθισμάτων που προσφέρει η ψηφιακή εποχή, υπήρξε έντονη ανησυχία κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού όσο και κατά την έναρξη της περιοδείας για το αν και κατά πόσο αυτό το εγχείρημα θα εντυπωσιάζει και θα αφορούσε τους μαθητές των σχολείων. «Ήδη από την έναρξη της περιοδείας διαπιστώσαμε πως ακόμη και σήμερα, που υπάρχει τόσο μεγάλη ευκολία στην πρόσβαση σε ποικίλα έργα τέχνης μέσω μιας οθόνης, η διά ζώσης παρακολούθηση μιας παράστασης, μιας παράστασης όπερας, δεν μπορεί να χάσει τη δυναμική της. Αυτό που παρατηρούμε είναι πως οι διαθέσεις των μαθητών κατά την είσοδο στις αίθουσες της παράστασης ποικίλουν, κάποιοι μπαίνουν με ενθουσιασμό, κάποιοι νυσταγμένοι, κάποιοι αρκετά ενεργητικοί και κάποιοι απορροφημένοι στις σκέψεις τους. Αντίθετα, κατά την έξοδό τους, οι διαθέσεις συγκλίνουν προς τον ενθουσιασμό. Πολύ συχνά μαθητές, αφού παρακολουθήσουν το έργο, παραμένουν στον χώρο και πλησιάζουν μέλη της παραγωγής και τους καλλιτέχνες για να μοιραστούν μαζί τους τον ενθουσιασμό τους ή να τους κάνουν ερωτήσεις σχετικές με τη συγκεκριμένη παραγωγή και την ενασχόλησή τους με την όπερα. Φυσικά το γεγονός πως σε πολλές περιπτώσεις η παραγωγή "σπίνετα" στον σχολικό χώρο ήδη από την προηγούμενη ημέρα, σε συνδυασμό με την υλοποίηση των καλλιτεχνικών εργασιών μία ημέρα πριν την παράσταση, δημιουργούν μία συνθήκη "σύνδεσης" ανάμεσα στη σχολική κοινότητα και στη συγκεκριμένη όπερα. Οι μαθητές παρακολουθούν όλη τη διαδικασία, από το φορητό που καταφθάνει στο σχολείο τους, τα ροζ στοιβαγμένα πατάκια που μετατρέπονται σε σκηνή, τους μονωδούς που στα εκπαιδευτικά εργαστήρια γίνονται μέλη της ομάδας τους και την επομένη από τη σκηνή ερμηνεύουν τον οπερατικό τους ρόλο, όλα σε συνδυασμό, όλα σε συνομιλία και όλα εξίσου σημαντικά, δημιουργούν ένα πλέγμα εμπειρίας για τη σχολική κοινότητα, που, από όσο μπορούμε να παρατηρήσουμε και να αξιολογήσουμε μέχρι στιγμής, λαμβάνει θετικό πρόσημο».

Η ανάθεση του έργου από την ΕΛΣ έγινε το 2017 και η ομάδα που υπογράφει τη δημιουργία του προσανατολίστηκε σύντομα στο σκεπτικό να αναδεικνύει ζητήματα της εποχής μας. «Για εμένα οι σχέσεις εξουσίας, η πατριαρχία και η έμφυλη ταυτότητα είναι θέματα πολύ καιρία και μια συζήτηση που με απασχολεί εδώ και πολλά χρόνια. Είναι και η "μαγιά" που μας έκανε να αγαπήσουμε ακόμα περισσότερο αυτό το έργο» υπογραμμίζει ο συνθέτης.

Το γεγονός πως η όπερα φέρνει στο επίκεντρο την Ωραία Ελένη, μια φιγούρα που έχει απασχολήσει τους μαθητές σε αρκετές τάξεις της σχολικής τους ζωής, αλλά στην ουσία την τοποθετεί σε ένα άλλο πλαίσιο, σε μία άλλη βάση, πιο κοντά στο σήμερα, δημιουργεί αμέσως ένα σημείο σύνδεσης με τα παιδιά. «Οι μαθητές, τόσο στα εργαστήρια όσο και στις αξιολογήσεις του προγράμματος, επισμαίνονται σε μεγάλο βαθμό πόσο ενδιαφέρουσα τους φάνηκε αυτή η σύγχρονη ανάγνωση του μύθου και πως αυτή η γνωριμία με τη βασική ιστορία, αλλά και η εκ νέου τοποθέτησή της στον χρόνο και στον χώρο, διευκόλυνε την παρακολούθηση ενός είδους, όπως η όπερα, που μέχρι τότε το θεωρούσαν κάτι πολύ μακριά από τη γενιά τους και αυτά που τους αρέσει να βλέπουν» σημειώνει ο Μιχάλης Μοσχούτης. «Ένα ακόμη θέμα που παρατηρούμε να αναφέρεται συχνά από τα παιδιά είναι το σημείο της διάδρασης. Η συμμετοχή τους δημιουργικά μέσω της παραγωγής υλικού που χρησιμοποιείται στην παράσταση, αλλά και ερμηνευτικά μέσω του τραγουδιού, του λόγου και της παραγωγής ήχου, αποτελεί το άνοιγμα ενός παραθύρου στον τρόπο που αντιλαμβάνονται την τέχνη και την όπερα. Αναφέρουν πως μέσα από αυτή αντιλαμβάνονται πόσο μεγάλη προσπάθεια, πειθαρχία και συγκέντρωση χρειάζεται ένας καλλιτέχνης και πως η δημιουργική διαδικασία χρειάζεται αρκετή σκέψη και επιμονή, αν θέλεις να παράγεις καλλιτεχνικό υλικό. Κάτι το οποίο τίθεται ως προβληματισμός από τους μαθητές, είναι τα έντονα στοιχεία υπερβολής που παρατηρούν στην τέχνη της όπερας και κατά πόσο αυτά είναι αναγκαία για την αφήγηση της ιστορίας ή και αν μπορεί να υπάρξει όπερα χωρίς αυτά».

Η «Ωραία Ελένη του Όφενμπαχ» αναμένεται να επισκεφθεί μέχρι τον Ιούνιο πάνω από 50 σχολεία στην Αττική και την επαρχία. Ένα έργο που, όπως το χαρακτηρίζει ο Κορνήλιος Σελαμφής, είναι εντελώς ανοίκειο για τα παιδιά, «αλλά ο ενθουσιασμός τους για τον λαμπερό κόσμο του μουσικού θεάτρου είναι μεγάλο κέρδος για εμάς. Από όλα αυτά τα χιλιάδες άτομα που θα δουν την παράσταση, και τέσσερα παιδιά μόνο να πάρουν έναν δρόμο που να σχετίζεται με την τέχνη στη ζωή τους, θα είναι αρκετό».

INFO

Μουσική: Κορνήλιος Σελαμφής
Λιμπρέτο: Αλεξάνδρα Κ'
Μουσική διεύθυνση: Στάθης Σούλης / Κυριακή Κουντούρη
Σκηνοθεσία: Γιάννης Καλαβριανός
Σκηνικά, κοστούμια, βίντεο-animatiion: Πέτρος Τουλούδης
Χορογραφία, κινησιολογία: Μαριάννα Καβαλλιεράτου
Φωτισμοί: Νίκος Βλασόπουλος

Στη διανομή και το μουσικό σύνολο συναντούμε πληθώρα ταλαντούχων Ελλήνων μονωδών και μουσικών.

Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από Εθνικούς Πόρους ΕΣΠΑ 2014-2020 μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση».

Η περίοδος των εγγραφών του προγράμματος έχει ολοκληρωθεί. Σύντομα θα παρουσιαστεί και η εξ' αποστάσεως εκδοχή του.

Πληροφορίες:
www.nationalopera.gr/sxoleia-opera-diadrastika

τα

Οι τρεις ζωές του ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΟΥΡΣΟΥΜΗ

Μοιάζει με περίπλοκο δίλημμα, δύσκολα αποφασίζεις το εάν τελικά η ζωή του Λεωνίδα Κουρσούμη είναι μία όμορφη ιστορία, καθώς περιλαμβάνει φως μετά το σκοτάδι, ή σκληρή στη συνολική της διάσταση, καθώς όταν ένας άνθρωπος μένει άστεγος στα 67 του χρόνια (για τον οποιοδήποτε λόγο) κάτι δεν πάει καθόλου καλά στην κοινωνία μας.

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

Α

εν είναι πολιτικός ή καλλιτέχνης, ωστόσο διαθέτει ένα μοναδικό ρεκόρ: έχει παραχωρήσει συνεντεύξεις σχεδόν σε όλα τα ΜΜΕ της χώρας – σίγουρα σε όλα τα κεντρικά. Τα ρεπορτάζ του έχουν αναπαράχθει από χιλιάδες ανθρώπους, πολλοί εκ των οποίων έσπευσαν εκεί όπου βρισκόταν τη συγκεκριμένη στιγμή το Παλαιοβιβλιοπωλείο των Αστέγων. Σε μία αχανή αποθήκη στην Πειραιώς 132, σε μία ξεχασμένη προσπάθεια να γίνει ένα μπαζάρ σε ένα νεοκλασικό πίσω από τη Βικτώρια, στη σκληρή μάχη να ανοίξει ένας μόνιμος χώρος – μία αποτυχημένη προσπάθεια στου Γκύζη, μία δύσκολη στην Γραβιάς, που άντεξε για αρκετούς μήνες, και, τώρα, ένα νέο, πολλά υποσχόμενο ξεκίνημα στο Παγκράτι, στην πλατεία Μεσολογίου.

Η ιστορία του Παλαιοβιβλιοπωλείου των Αστέγων είναι σκληρή – κι ως φαίνεται στους απ' έξω γοπητευτική μετά από μία σύντομη ανάγνωση. Έχοντας απέναντί μου τον Λεωνίδα Κουρσούμη, σε μία ακόμα συνέντευξη από τις πολλές που έχουμε κάνει από τον Μάρτιο του 2019, τον ρωτάω αν τα χρόνια αυτά, οπότε βγήκε από την κόλαση της αστεγίας και παλεύει ακαταπόνητα με το εγχείρημα αυτό – δική του ιδέα και συνάμα κίνητρο ζωής –, είναι τα πιο συναρπαστικά της ζωής του. Ο Κουρσούμης είναι 74 ετών και λίγα είναι γνωστά για τα πρώτα του 67 χρόνια – έχω την αίσθηση ότι ουδέποτε κάνει αναφορά σε αυτά στις συνεντεύξεις του. Συνήθως απαντάει επί τροχάδων

στις αναπόφευκτες ερωτήσεις για την αστεγία και κατόπιν ρίχνει όλο του το βάρος στο τρέχον – πώς θα πάει καλά το Παλαιοβιβλιοπωλείο. Άρα, ήταν χρόνια συναρπαστικά αυτά τα τέσσερα; Καθόμαστε απέναντι σε ένα γραφείο στο πατάρι του βιβλιοπωλείου της Αστυδάμαντος. Είναι η πρώτη μέρα που άνοιξε για το κοινό και ήδη μπαινοβγαίνει κόσμος.

«Όχι, δεν ήταν συναρπαστικά. Δύσκολα ήταν.»

Ο Κουρσούμης μου μιλάει με το κεφάλι ελαφρώς σκυμμένο – λες και κοιτάει το κινητό του τηλέφωνο που βρίσκεται δίπλα στα χέρια του και καταγράφει τη συζήτηση, θέλοντας να βεβαιωθεί ότι ο ήχος φτάνει σωστά στον προορισμό του. Η αλήθεια είναι ότι αυτός ο ψηλός και ευθυτενής ασπρομάλλης, ένας άνθρωπος ευγενής, έχει μία ταπεινότητα στη στάση του. «Όχι, δεν ήταν συναρπαστικά. Δύσκολα ήταν». Και για πρώτη φορά μου αποκαλύπτει ανοιχτά αυτό το βαθύ τραύμα που αποκτά κάθε άνθρωπος που έζησε χωρίς στέγη. «Ποτέ δεν ξεπερνάς – εγώ δεν το έχω κάνει – το γεγονός ότι βρέθηκες στον δρόμο. Σε παγκάκια κοιμόμουν, είχα έναν φόβο στην αρχή, μετά τον ξεπέρασα».

Θυμάμαι τον Μάρτιο του 2019, είχα διαβάσει κάπου στα social media για ένα Bazaar βιβλίων από πρώην αστέγους στην Πειραιώς. Ένα μεσημέρι πήγα, προσέγγισα τον Λεωνίδα, συστήθηκα ως δημοσιογράφος και δέχθηκε πρόθυμα να συζητήσουμε. Από την πρώτη στιγμή, όταν το εγχείρημα ήταν στα σπάργανα, δεν σου μιλού-

σε για το πριν αλλά για το τώρα και – αυτό μου προκαλούσε εντύπωση – το μετά. Είχε ιδέες και σχέδια για να καρποφορήσει η προσπάθεια, να μεγαλώσει και να βοηθηθεί κόσμος.

Στις 18 Μαρτίου 2019, έκανα μία ανάρτηση στο Facebook: «Όταν ένας άνθρωπος καταλήγει άστεγος στα 67 του χρόνια, κάτι πολύ λάθος έχει συμβεί στην κοινωνία μας... Πήγα στο bazaar που οργάνωσε ο κύριος Λεωνίδας Κουρσούμης σε μια αχανή αποθήκη στην Πειραιώς 132, δίπλα στο Μουσείο Μπενάκη και μίλησα μαζί του. Πρόκειται για έναν ευγενέστατο κύριο, ο οποίος μου διηγήθηκε την ιστορία του και μου περιέγραψε την προσπάθεια να σταθεί με αξιοπρέπεια και πάλι στα πόδια του, βοηθώντας παράλληλα κι άλλους ανθρώπους που μια σκληρή μοίρα επιφύλαξε να βρεθούν στο δρόμο. (...) Χάρηκα τη συζήτηση μαζί του, διότι ένιωθα ότι δίπλα μου είχα έναν άνθρωπο που αρνιόταν να παραδοθεί, που στεκόταν περήφανα όρθιος και – κυρίως – ήταν απολύτως αξιοπρεπής. Και χάρηκα διπλά, διότι όση ώρα παρέμεινα στο χώρο κόσμος ερχόταν κι έφευγε με γεμάτες σακούλες». Η ανάρτησή αυτή έγινε viral, ξέφυγε από τον δικό μου έλεγχο κι αυτό – ομολογώ – ήταν υπέροχο.

Θεωρούσα ότι έχουμε ανάγκη από ωραίες ιστορίες και το Παλαιοβιβλιοπωλείο των Αστέγων είναι μία καλή ιστορία. Η ζωή μπορεί να σου επιφυλάξει τα πάντα – όλα να ανατραπούν από τη μία στιγμή στην άλλη. Παρά τις απίστευτες δυσκολίες, ο Κουρσούμης ύψωσε ανάστημα, ονειρεύτηκε, σκέφτηκε, το πάλεψε και σε αυτή

τη διαδρομή με τη βοήθεια κάποιων καλών ανθρώπων, πέτυχε να ανοίξει την αποθήκη στην Πειραιώς και να μάχεται επί χρόνια για να φτιάξει ένα μόνιμο χώρο ως «Παλαιοβιβλιοπωλείο των Αστέγων».

«Μην τα παρατάς ποτέ»

Η ιστορία χαρακτηρίζεται από το μήνυμα «μην τα παρατάς ποτέ», αλλά η διαδρομή δεν ήταν εύκολη, είναι ανηφόρα κακοτράχαλη, κι όλος αυτός ο κόπος – η αγωνία κι ο ιδρώτας – επισκιάζονται στην αφήγηση από τη διάθεση να παρουσιάσεις μία πετυχημένη προσπάθεια, μία ωραία ιστορία...

Οι ωραίες ιστορίες, άλλωστε, αρέσουν σε όλους. Έτσι, στις 29 Ιανουαρίου 2020, ο Κουρσούμης, που πριν από μερικούς μήνες κοιμόταν σε παγκάκια, βρέθηκε ανάμεσα σε πολύ πλούσιους ανθρώπους στο Μουσείο Μπενάκη. Του έδωσαν το βραβείο «Μάθημα Ζωής» από τον Σύλλογο «Μαζί για το Παιδί». Στο οπτικοακουστικό υλικό που προηγήθηκε της βράβευσης, ο Κουρσούμης περιέγραψε τη διαδρομή του: Από την κανονική ζωή προς την κόλαση της αστεγίας κι από εκεί – με τη βοήθεια της καλοσύνης των ξένων – στο εγχείρημα του Παλαιοβιβλιοπωλείου. Ανέβηκε στο βάθρο, βουρκωμένος, με φωνή να τρέμει από συγκίνηση. Παρέλαβε το βραβείο, έχοντας έναν θετικό λόγο για τους πάντες. Μιλούσε σε ένα κοινό που στα χρόνια της κόλασης, όταν κοιμόταν στους δρόμους, ενδεχομένως ήταν αόρατος.

Στις κατά καιρούς συζητήσεις μας, πολλές φο-

Ποτέ δεν ξεπερνάς
–εγώ δεν το έχω κάνει–
το γεγονός ότι βρέθηκες
στον δρόμο. Σε παγκάκια
κοιμόμουν, είχα
έναν φόβο στην αρχή,
μετά τον ξεπέρασα.

ρές τον ρωτούσα ποιος τον έχει βοηθήσει. Ο Κουρσούμης μου έχει αποκαλύψει κάποιους, ελάχιστους ανθρώπους (από το χώρο της πολιτικής και των επιχειρήσεων) που συνέδραμαν, αλλά πάντα υπογράμμιζε την αγάπη του απλού κόσμου – όσο κι αν φαίνεται κλισιέ. Ο ίδιος το έβλεπε στα μάτια τους, το αναγνώριζε στη στάση τους, χρησιμοποιεί μάλιστα μία λέξη ιδιαίτερη για να περιγράψει την αντίδραση των ανθρώπων που προσέρχονταν στην Πειραιώς: Το έκαναν –λέει– «δαισθητικά».

Μιλώντας για τον άνθρωπο του μόχθου που βρέθηκε ένα μεσημέρι στην αποθήκη, έφερε ή πήρε βιβλία, συγκινείται – δεν το δείχνει, το κεφάλι το κρατάει χαμηλά, ο σκελετός από τα κόκκινα γυαλιά του καλύπτει τα μάτια του. Διακρίνω το ανεπαίσθητο σπασίμο στη φωνή του, λες και γλυκαίνει ο τόνος: «Οι απλοί άνθρωποι, του μόχθου, αυτοί που βλέπουμε δίπλα μας στον δρόμο και για κάποιο ανεξήγητο λόγο δεν τους μιλάμε, όλοι αυτοί είδαν –δαισθητικά και πρακτικά– τι προσπαθούμε να κάνουμε και μας έφεραν τα βιβλία. Αυτοί κυρίως μας έδωσαν το κουράγιο, όχι μόνο τα βιβλία. Η ουσία είναι η κίνηση».

Δίπλα στον Κουρσούμη στάθηκε ο κόσμος που μπορεί να αναγνωρίσει τον κίνδυνο της πενίας, την αγωνία της επιβίωσης. Στάθηκαν ενσυναίσθητικά –για λίγο, όσο μπορούν– οι πολλοί, οι αγωνιστές του επιούσιου, αν θέλετε. Ο Λεωνίδας έχει 2 χαρτόκουτα γεμάτα μικρά χαρτάκια με τα ονόματα ανθρώπων που έφεραν βιβλία. Πα τον 74χρονο πρώην άστεγο, είναι το φυλαχτό του.

Ανάμεσα στην ελεημοσύνη και την πραγματική βοήθεια υπάρχει μια σχισμή, ένα χάσμα, μια εμφανής διαφορά: Λέγεται πράξη. Ειδικά δε αν είναι πράξη που φέρνει αποτελέσματα. Ο Λεωνίδας Κουρσούμης είναι άνθρωπος των πράξεων. Έτσι κατόρθωσε να βγει από την αστεγία, ενώ το ηλικιακό κοντέρ έγραφε 70 – «το παίρνεις απόφαση και προχωράς, δεν γίνεται αλλιώς». Αν θες, το πετυχαίνεις. Το Παλαιοβιβλιοπωλείο των Αστέγων υλοποιείται σταδιακά, διότι ο Κουρσούμης έχει πρακτικό μυαλό, το παλεύει, σχεδιάζει και υλοποιεί. Οι ιδέες του είναι συνεχείς, δεν μένει μόνο στο μαγαζί που θα παρέχει το μεροκάματο σε πέντε ανθρώπους, αλλά θέλει να ανοίξει το project.

Θέλει να βοηθήσει διότι είδε τη σκοτεινή πλευρά της ζωής και γνωρίζει πώς μοιάζει... Κατά καιρούς έχει προτείνει πολλά και διάφορα, είτε σε υπουργεία είτε σε δημοτικές αρχές, αλλά οι απαντήσεις άλλοτε είναι αρνητικές κι άλλοτε οι προτάσεις του μένουν γράμμα ανεπίδοτο.

Νιώθει δε την ανάγκη να αποκαλύψει: «Έβλεπα βιβλία που τα πετάνε. Έχουμε βιβλία 250 χρόνων. Μου δημιουργήθηκε η εξής σκέψη: Να αξιοποιήσουμε σωστά αυτά τα βιβλία και να τα εγκαταστήσουμε σε μία μόνιμη βιβλιοθήκη και αναγνωστήριο για να είναι προσβάσιμα. Δεν θα τα πουλάμε, δεν θα είναι εμπορεύσιμα. Θέλω να πάνε σε μία βιβλιοθήκη όπου θα εκτίθενται βιβλία με χρονική αναφορά 70-80 χρόνων, που πάνε κι άλλο πίσω χρονικά. Μπορεί να έχω βρει και 10.000 βιβλία με χειρόγραφες αφιερώσεις, από το 1870, το 1920,

άπειρα βιβλία. Τα έχουμε όλα αυτά στην άκρη. Νομίζω θα ήταν καλό να καταγραφούν, να πάνε σε μία μόνιμη βιβλιοθήκη και να τα ζητάει κάποιος εφόσον έχουμε φτιάξει κι ένα κατάλογο. Αυτή η σκέψη γεννήθηκε την επόμενη χρονιά της προσπάθειας. Επικοινωνήσα με διάφορους δήμους, κυρίως εκτός λεκανοπεδίου, και τους πρότεινα να δώσουμε όλα τα βιβλία, αν θέλουν κι αυτοί, σε μία δική τους δημοτική βιβλιοθήκη κι εμείς να αναλάβουμε την καταλογράφηση και την ψηφιοποίηση. Αυτό θα ήταν ένα δικό μας αντίδωρο στη γενναιοδωρία των ανθρώπων που μας έφεραν τα βιβλία. Μίλησα με δημάρχους κ.λπ. δεν απάντησε κανείς... Θα ήθελα να είναι εκτός λεκανοπεδίου, διότι εδώ υπάρχουν πολλές δημοτικές βιβλιοθήκες κι επίσης θα μπορούσαμε παράλληλα με τη δράση να «στήσουμε» ένα ετήσιο φεστιβάλ παλαιού βιβλίου, σε μικρή κλίμακα έστω, κάτι που δεν έχει γίνει ποτέ στην Ελλάδα».

«Δόξα τω Θεώ επιβιώσαμε»

Ο Κουρσούμης έχει ιδέες, δεν μένει απλά στο «εδώ», μολονότι το «τώρα» αφορά στην επιβίωση πέντε ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένου του ίδιου. Πολλές φορές σημειώνει το πόσο επώδυνη για την προσπάθειά τους ήταν η περίοδος της πανδημίας – έκλεισαν. Ότι υπήρχε στην άκρη, το μοιράστηκαν για ν' αντέξουν. Πολλές φορές έφτασαν σε σημείο απελπισίας, το εγχείρημα είχε σταθεί μπροστά στην άβυσσο, έτοιμο να καταβαραθρωθεί. Ο Κουρσούμης, μέσω των social media, εξέπεμπε SOS, ζητούσε τη βοήθεια του απλού κόσμου. Αυτοί τους κράτησαν

ζωντανούς και ακόμα είναι εδώ τέσσερα χρόνια μετά. Δύσκολα χρόνια, πολύ – συναρπαστικά για τους απ' έξω, επώδυνα μα ελπιδοφόρα για τους ανθρώπους που το τρέχουν, με επικεφαλής τον Λεωνίδα.

«Δόξα τω Θεώ επιβιώσαμε», λέει και του αντιγυρίζω το εξής: «Η δική σας επιμονή και η αγάπη των ξένων σας κράτησε κυρίως». Συναινεί σιωπηλά, περισεύει η σεμνότητα. Κι από όσα είπαμε, ο Κουρσούμης μου ζητάει να τονίσω ένα, το κράτησα για το τέλος: «Θέλουμε πολύ να βρεθεί ένας χώρος, μία αποθήκη, ώστε να μεταφερθούν εκεί τα 120.000 βιβλία που έχουμε συλλέξει και να φτιαχτεί ένας κατάλογος». Στην Πειραιώς δεν είναι εύκολο, καθώς ουδέποτε είχαν ηλεκτρικό ρεύμα...

Τον αποχαιρετώ, ενώ στέκεται όρθιος μπροστά από την είσοδο του καταστήματος. Μου μιλάει με περηφάνια για την καινούργια ταμπέλα – «πήγαινε απέναντι να δεις ωραία που είναι». «Ναι, είναι όμορφη...» Χαμογελάει και γυρίζει πίσω στα βιβλία του. **A**

* Το βιβλιοπωλείο Ανέστης βρίσκεται στην οδό Αστυδάμαντος 11, στο Παγκράτι και λειτουργεί καθημερινά από τις 11:00 έως τις 20:00, ενώ το Σάββατο από τις 11:00 έως τις 16:00.

* Η αποθήκη στην Πειραιώς 132 λειτουργεί Πέμπτη, Παρασκευή και Σάββατο από τις 10:00 έως τις 15:00 για να φέρνει ο κόσμος βιβλία και να αγοράζει το κάθε βιβλίο με τιμή 2 ευρώ.

Στα αθηναϊκά σπίτια περασμένων δεκαετιών σχεδόν πάντα υπήρχε ένα μικρό καμαράκι για την υπηρέτρια του σπιτιού. Τις αγαπήσαμε μέσα από τις αγωνίες, τα βάσανα, ακόμα και τις πλάκες τους στις ταινίες του παλιού ελληνικού κινηματογράφου, η πραγματικότητα όμως γι' αυτές τις γυναίκες – ανήλικα κορίτσια πολλές φορές – ήταν διαφορετική. Κάποιες από τις ιστορίες τους θα γνωρίσουμε μέσα από τις διηγήσεις της ηθοποιού **Άννας Φόνσου**, τόσο από τους ρόλους της στο ελληνικό σινεμά όσο και από την προσωπική της εμπειρία, αφού και η μητέρα της ήταν υπηρέτρια, αλλά και της ιστορικού **Ποθητής Χαντζαρούλα**, αναπληρώτριας καθηγήτριας στο πανεπιστήμιο Αιγαίου και συγγραφέα του βιβλίου «**Σμιλεύοντας την υποταγή: Οι έμμισθες οικιακές εργάτριες στην Ελλάδα το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα**» (εκδ. Παπαζήσης, 2012).

Η έμμισθη οικιακή εργασία καταγράφεται και στους προηγούμενους αιώνες, όμως αυτό που έχουμε εμείς στο μυαλό μας για τις υπηρέτριες, μέσα από τις παλιές ταινίες, είναι ένα φαινόμενο που έρχεται από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα κι έπειτα, με την αστικοποίηση και τη συγκρότηση της αστικής τάξης. Είναι η περίοδος που έχουμε και τη θηλυκοποίηση της οικιακής εργασίας, καθώς η συντριπτική πλειονότητα των ανθρώπων που εργάζονταν ως οικιακοί βοηθοί ήταν γυναίκες, όπως σημειώνει η Π. Χαντζαρούλα. Οι κοπέλες αυτές, ήδη από

Οι ψυχοκόρες και οι υπηρέτριες των Αθηνών

*Από το κούρεμα και τη σεξουαλική κακοποίηση,
μέχρι την προίκα και τη σκληρή δουλειά,
οι ιστορίες τους μέσα από τις διηγήσεις
της ηθοποιού Άννας Φόνσου και της ιστορικού
Ποθητής Χαντζαρούλα*

Του ΤΑΚΗ ΣΚΡΙΒΑΝΟΥ

την εφηβεία τους, έρχονταν στις πόλεις από τα νησιά των Κυκλάδων και από την ηπειρωτική χώρα, αλλά δεν είναι σαφές ποιες ήταν περισσότερες: οι υπηρέτριες ή οι ψυχοκόρες. «Ψυχοκόρη» λέει η ιστορικός «μπορεί να είναι ένα κορίτσι ακόμη και 7 χρονών, οι γονείς της οποίας την παραδίδουν σε μια οικογένεια με σκοπό να εργαστεί γι' αυτήν. Η προοπτική ήταν στον χρόνο που θα συμφωνηθεί, για παράδειγμα σε 10 χρόνια, η εργοδότρια οικογένεια να δώσει ένα χρηματικό ποσό στην ψυχοκόρη που εκλαμβάνονταν ως «προίκα», ενώ άλλες φορές δίνονταν χρήματα στους γονείς της κάθε μήνα. Είχε, επίσης, την ευθύνη για τη συντήρησή της. Υπογράφονταν, μάλιστα, και συμβόλαια – αλλά όχι πάντα. Πολλές οικογένειες έδωξαν τις ψυχοκόρες με διάφορες προφάσεις, όπως ότι έκλεβαν, για να μην τους δώσουν το ποσό που είχε συμφωνηθεί. Κι ακόμα χειρότερα, άλλες ήταν υποδεέστερες ακόμα και στην ίδια τους την οικογένεια. Γιατί ο πατέρας αλλά και η μητέρα πολλές φορές, που αποφάσιζαν για όλα – με ποιον θα παντρευτούν, πότε θα παντρευτούν, πού θα δουλέψουν – μπορεί να κρατούσαν την «προίκα» για τις ανάγκες της οικογένειας, να την έδιναν στη μεγαλύτερη κόρη για να παντρευτεί ή στον γιο που θα πήγαινε φαντάρος. Για τα ορφανά από τους διάφορους πολέμους, που εργάστηκαν ως ψυχοπαίδια, τα πράγματα ήταν ακόμα πιο δύσκολα. Κάποιες από τις ορφανές ψυχοκόρες δεν έκαναν ποτέ δική τους οικογένεια και δεν έφυγαν ποτέ από το σπίτι όπου εργάζονταν. Δούλεψαν σκληρά για όλες τις γενιές της οικογένειας μέχρι τον θάνατό τους».

Άννα Φόνσου

Ποθητή Χαντζαρούλα

Banksy, «Sweep It Under The Carpet»

Όταν η Άννα Φόνσου υποδύθηκε τον «πειρασμό»

Στην ταινία «**Όλοι οι άνδρες είναι ίδιοι**» (1966) του Αλέκου Σακελλάριου, μια γυναίκα εξαγριώνεται όταν βρίσκει τον σύζυγό της (Γιάννης Γκιωνάκης) να φλερτάρει με την υπηρέτριά τους. Αφού απολύσει την κοπέλα, θα εγκαταλείψει τον άντρα της και θα πάει να μείνει στο σπίτι των γονιών της (Μαρίκα Κρεβατά και Διονύσης Παπαγιαννόπουλος). Εκεί, όμως, θα έρθει να εργαστεί η πρώτη υπηρέτριά της και ο πατέρας, ο αδερφός, ο γαμπρός της (Γιάννης Βογιατζής), αξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού, αλλά και δύο ναύτες του, θα ερωτευτούν την υπηρέτρια και θα προκύψουν παρεξηγήσεις και ευτράπελα. Αυτή είναι η μοναδική, ίσως, ταινία που η υπηρέτρια είχε τον πρωταγωνιστικό ρόλο. Την υποδύθηκε η Άννα Φόνσου, με την οποία συναντηθήκαμε στο Σπίτι του Ηθοποιού, στην οδό Παναθηναίων 5, στα Κάτω Πατήσια. Ευγενέστατη και πάντα περιποιημένη. Όσο για το Σπίτι του Ηθοποιού, είναι σαν να μπαίνεις σε σκηνικό θεατρικής παράστασης, με κοστούμια, βελούδινες πολυθρόνες, μεγάλους καθρέφτες. «*Μου άρεσε ο ρόλος γιατί η κοπέλα είχε θάρρος και προσωπικότητα. Όταν την έδιωξαν από το ένα σπίτι δεν το έβαλε κάτω. Όταν ερωτεύτηκε κάποιον, δεν δίστασε να αφήσει τον προηγούμενο. Αρχικά είχα κάποιες ανησυχίες, γιατί είχα διαβάσει το σενάριο και σκεφτόμουν ότι η κοπέλα θα έπρεπε να είναι αρκετά προκλητική, αλλά ο Αλέκος Σακελλάριος μου εξήγησε ότι δεν ήθελε να βγάλει αυτό, αλλά μια κοπέλα που να είναι καπάτσα, να έχει τσακινιά, να προκαλεί μεν με το βλέμμα και τις κινήσεις της, χωρίς όμως να το παρακάνει*» λέει η Άννα Φόνσου.

«*Πολλές πρωταγωνίστριες του ελληνικού κινηματογράφου έχουν υποδυθεί τον ρόλο της υπηρέτριας. Η Σαπφώ Νοταρά, η Κατερίνα Γώγου, η Μάρθα Βούρτση, αλλά η Δέσποινα Στυλιανοπούλου ήταν η κορυφαία και πάντα οι ρόλοι της ήταν μεγάλοι*», αναφέρει η Α. Φόνσου, η οποία τελείωσε εσωτερική το Γαλλικό Σχολείο της Τήνου ως άπορη, ανάμεσα σε πλούσια παιδιά. Ήταν η γιαγιά της καθαρίστρια στο σχολείο και είχε το δικαίωμα να βάλει την εγγονή της. Υπηρετρία ήταν η μητέρα της Άννας Φόνσου, η Ασημίνα. «*Ήταν μια καταπληκτική και αξιοπρεπής γυναίκα, η οποία δούλεψε σε μεγάλα σπίτια που της φέρθηκαν σαν παιδί τους. Η μαμά ήταν από την Ανδρο, του γένους Γληνού, αλλά συνέβη ένα τρομερό δυστύχημα, κάπκε το σπίτι της οικογένειάς της, και σκοτώθηκαν οι δύο γονείς και τα έξι από τα δέκα παιδιά. Τα τέσσερα παιδιά που επέζησαν πήγαν σε σπίτια – η μητέρα μου στο σπίτι του Γουλιανδρή, που την έστειλαν και σχολείο. Θυμάμαι μια φορά που ήμουν στο σπίτι τους με τη μητέρα μου, στην κουζίνα, όταν ήρθε η κυρία του σπιτιού και είπε κάτι στη μητέρα μου για το φαγητό. Η Ασημίνα μου της απάντησε: «Εσείς στα πλοία σας κι εγώ στο κρεμμύδι!» Να σου πω και για την Ειρήνη, η οποία έμεινε κοντά μου και με βοηθούσε 40 χρόνια. Όταν πρωτοήρθε ήταν μαζεμένη και μου μιλούσε στον πληθυντικό. «Για να είμαστε εντάξει δεν θα με λες κυρία Άννα, σέκετο Άννα, θα μαγειρεύεις ό,τι θες, θα βγαίνεις όποτε θες, θα είμαστε φίλες, αλλιώς δεν θέλω να είμαστε μαζί» της είπα. Ήταν μια πολύ δυνατή γυναίκα» θυμάται. Αποχαιρετώντας την, της έρχεται στο μυαλό ένας ακόμη ρόλος. Είχε παίξει τη Σολάν στις «Δούλες» του Ζαν Ζενέ. Στο έργο παίζουν δύο υπηρέτριες, η Σολάν και η Κλαίρη, καθώς και η Κυρία. Αυτή δεν έχει όνομα – το όνομά της είναι Κυρία – και όταν λείπει, η Σολάν και η Κλαίρη βάζουν τα ρούχα της και την υποδύονται τότε η μία και τότε η άλλη. Τέτοιες σκηνές, όπου οι υπηρέτριες έβαζαν τα ρούχα των κυριών τους και προσπαθούσαν να τις μιμηθούν, υπάρχουν πολλές και στον ελληνικό κινηματογράφο. «*Αλλά πάντα υπάρχει ένα σημείο διάκρισης, δεν μπορούν ποτέ να τους μοιάσουν στ' αλήθεια. Υπογραμμίζεται με αυτόν τον τρόπο ο ταξικός διαχωρισμός*» λέει η Π. Χαντζαρούλα. «*Τυπικό παράδειγμα*» προσθέτει «*η Δέσποινα Στυλιανοπούλου που όταν υποδύεται την κυρία του σπιτιού, η γλώσσα της την προδίδει – στην ταινία με τη Βουγιουκλάκη και τον Παπαμιχαήλ, που η Βουγιουκλάκη παίρνει τη θέση του υπηρετικού προσωπικού*».*

Η νομοθεσία από το 1912 απαγορεύει την παιδική εργασία, αλλά όχι και την οικιακή παιδική εργασία, θεωρώντας ότι το παιδί ήταν υπό τη σκέπη και την προστασία κάποιας οικογένειας. Βέβαια, η οικογένεια μπορεί να είχε την ευθύνη της συντήρησής τους, αλλά το φαγητό μπορεί να ήταν διαφορετικό, λιγότερο ή και καθόλου. Την περίοδο του Μεσοπολέμου εμφανίστηκαν και τα μεσιτικά γραφεία, τα οποία οι φεμινίστριες της εποχής, με πρωτοπόρο τη Μαρία Σβώλου, κατήγγειλαν ότι ουσιαστικά ήταν ένα προκάθυμα πορνείας και διεκδίκησαν τα γραφεία να λειτουργούν από γυναίκες μορφωμένες και του κινήματος.

Οι υπηρέτριες έρχονταν κυρίως από τα νησιά των Κυκλάδων σε ηλικία 14-15 ετών. Αρχικά δούλευαν σε κάποιο μικροαστικό σπίτι με την προοπτική αργότερα να πάνε

σε κάποιο καλύτερο, με περισσότερα χρήματα για να μαζέψουν την «προίκα» τους. Τι ήταν η προίκα; Τα χρήματα για να αγοράσουν τα έπιπλα και να στύσουν ένα νοικοκυριό είτε στην πόλη είτε πίσω στους τόπους τους. Ήταν σε καλύτερη μοίρα από τις ψυχοκόρες γιατί συνήθως τις συνόδευαν οι μητέρες τους, ενώ και στην πόλη είχαν ένα δίκτυο ασφαλείας, από ανθρώπους της κοινότητάς τους, ένα αποκούμπι εάν τις έδιωχναν.

Κούρεμα, ξύλο και σεξουαλική κακοποίηση

Στις αρχές του 20ού αιώνα ο διευθυντής της ασφάλειας, Αριστοτέλης Κουτσουμάρης, έγραφε σε άρθρα του για τα παιδιά που τριγυρνάνε μόνα στους δρόμους, χτυπημένα και ξυπόλυτα. Πολλά από αυτά τα παιδιά ήταν ψυχοπαίδια. «*Ειδικά στα μικρά παιδιά η άσκηση βίας ήταν πολύ συχνή. Τιμωρίες, κούρεμα, ξύλο, αλλά και σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση από τους εργοδότες τους και από τα αγόρια της οικογένειας*» λέει η Π. Χαντζαρούλα. Στο βιβλίο της έχει πάρει 32 συνεντεύξεις από υπηρέτριες και ψυχοκόρες. Μια από αυτές, που είχε έρθει προσφυγική και ορφανή από τη Μικρά Ασία με την αδερφή της, της διηγήθηκε ότι η αδερφή της πήδηξε από το μπαλκόνι του σπιτιού όπου εργαζόταν και σκοτώθηκε, για να γλιτώσει από τον βιασμό. «*Σε κάθε περίπτωση*» λέει η ιστορικός «*ακόμα κι αν δεν υπήρχαν σεξουαλική κακοποίηση και βία, όλη αυτή η διαδικασία του να υπάρχει ένα υποκείμενο στην υπηρεσία της οικογένειας, 24 ώρες την ημέρα, με τον απόλυτο έλεγχο του πότε θα βγει και πότε θα μπει, πώς θα στέκεται και να έχει τα μάτια χαμηλά, εμπεριέχει μορφές βίας*».

Χαρακτηριστική είναι η ιστορία της Σπυριδούλας, που συντάραξε την ελληνική κοινωνία. Η Σπυριδούλα εργαζόταν ως ψυχοκόρη στην οικογένεια του Γιώργου και της Αντιγόνης Βεΐζαδέ, προκειμένου να βοηθάει την Αντιγόνη στις δουλειές του σπιτιού και στο μεγάλωμα του μωρού της. Όπως αποκαλύφθηκε, το ζευγάρι κακοποιούσε συστηματικά το κορίτσι. Το αποκορύφωμα ήταν όταν ο Γιώργος κατηγόρησε τη Σπυριδούλα ότι του έκλεψε ένα χαρτονόμισμα 50 δολαρίων. Για τιμωρία, την έγδυσαν και τη σιδέρωσαν σε όλο της το σώμα. Την άλλη μέρα οι εφημερίδες έγραφαν ότι είχε εγκαύματα στο 65% του σώματός της. Ήταν Αύγουστος του 1955 και η Σπυριδούλα ήταν 14 χρονών.

Πενήντα χρόνια πριν από το σιδέρωμα της Σπυριδούλας, ο σπουδαίος δημοσιογράφος Βλάσης Γαβριλίδης έγραφε: «*Πρέπει να γίνει κοινωνικό ζήτημα. Είναι κόσμος ολόκληρος αυτός των υπηρετριών. Κόσμος ο οποίος πάσχει και όστις αναξιοπαθεί... Να ζήσωσιν... χωρίς να τυραννώνται, χωρίς να καταπληρώνονται, χωρίς να βασανίζονται, χωρίς να δέρνονται, χωρίς να θυσιάζονται, χωρίς να ατιμάζονται, χωρίς να εκπορνούνται*».

Όταν οι γυναίκες βγήκαν από τα σπίτια για να κάνουν άλλες δουλειές

Η Π. Χαντζαρούλα λέει ότι το να είχε μια οικογένεια υπηρεσία ήταν ένα status symbol, αλλά αυτό αφορούσε κυρίως τη μεγαλοαστική τάξη. Σε τέτοιες οικογένειες δεν εργαζόταν μία μόνο υπηρέτρια, αλλά περισσότερες, με τη μαγείρισσα να είναι πρώτη στην ιεραρχία. Η εργασία σε μια μεγαλοαστική οικογένεια, βέβαια, δεν σήμαινε αυτόματως και καλύτερες συνθήκες, γιατί οι δουλειές ήταν πιο σύνθετες: το φαγητό θα έπρεπε να είναι τέλειο, τα ρούχα κολλαριστά, όλα να είναι στην εντέλεια. Σε κάθε περίπτωση το φαινόμενο άρχισε να φθίνει από τη δεκαετία του 1970 με πρωτοβουλία των ίδιων των γυναικών, οι οποίες προτιμούσαν να δουλέψουν σε ένα εργοστάσιο από το να είναι εσωτερικές σε ένα σπίτι. Κι όταν ήρθε η μεγάλη έξοδος των γυναικών στην εργασία το 1980 –ως υπάλληλοι, σε καταστήματα, σε εργοστάσια– το φαινόμενο εξαφανίστηκε. Ρωτάω την Π. Χαντζαρούλα εάν υπάρχουν ομοιότητες με το σήμερα. «*Βέβαια, πολλές. Ειδικά οι γυναίκες από τις Φιλιππίνες βρίσκονταν σε πολύ δυσμενή θέση, γιατί έρχονταν με διακρατικές συμφωνίες μέσω γραφείων σε συγκεκριμένες οικογένειες που κρατούσαν τα διαβατήριά τους. Σε παγκόσμιο επίπεδο οι γυναίκες από τις Φιλιππίνες ήρθαν αντιμέτωπες με μεγάλη βία και πολλές από αυτές εξαφανίστηκαν. Σε δυσμενή θέση βρίσκονται πολλές φορές και οι γυναίκες από τις ανατολικές χώρες. Πολύ συχνά δεν έχουν κανένα ρεπό ή δεν έχουν καν δικό τους σπίτι και είναι επιφορτισμένες με την ολοκληρωτική φροντίδα ενός ηλικιωμένου ανθρώπου 24 ώρες το 24ωρο. Πολλές από αυτές τις γυναίκες είναι και μεγάλες σε ηλικία και προκύπτει το οξύμωρο φαινόμενο μια μεγάλη γυναίκα να φροντίζει μια άλλη μεγάλη γυναίκα*».

Να δείτε

«*Το προξενίο της Άννας*» (1972), του Παντελή Βούλγαρη. Κέρδισε 5 βραβεία στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης και άλλα 3 στο Φεστιβάλ Βερολίνου. Στο σενάριο η Άννα (Άννα Βαγενά), μία υπηρέτρια σε ένα αστικό αθηναϊκό σπίτι για 10 ολόκληρα χρόνια, συμφωνεί να βγει ραντεβού με έναν νεαρό άντρα που της προξενεύουν τα αφεντικά της. Η οικογένεια, προκειμένου να την εκμεταλλεύεται, της προσφέρει υποσχέσεις και δώρα, αλλά και την ελπίδα της αποκατάστασής της, δίνοντάς της τον σύζυγο που της επιλέγει. Η οικογενειακή καθημερινότητα με τις παραδοσιακές αστικές συνθήκες και οι προσωπικές αντιπαραθέσεις της οικογένειας με άλλους συγγενείς, αντικατοπτρίζουν την απλοστία τους, τον εγωκεντρισμό τους και τη χειραγώγησή τους προς αυτή, ώστε να τους περιποιηθεί και συνάμα να τη δεσμεύουν σε έναν κοινωνικό χώρο που όμως δεν νοείται ως ισότιμο μέλος, με αποτέλεσμα η ανεξαρτησία της και η χειραφέτησή της να αναβάλλονται. Ο χαρακτήρας της ηρωίδας φέρει όλα τα στοιχεία της επαρχιώτικης γυναικείας φυσιογνωμίας που υποτάσσεται, δεσμεύεται με τον λόγο του και ακολουθεί πιστά της παραδόσεις της επαρχιώτικης αντίληψης για την οικογένεια, τα πρότυπά της και τη δέσμευσή της για το καλό της.

«*Οι τεμπέληδες της εύφορης κοιλάδας*» (1978), του Νίκου Παναγιωτόπουλου, με τους Όλγα Καρλάτου, Βασιλή Διαμαντόπουλο, Δημήτρη Πουλικάκο, Νικήτα Τσακίρογλου και Γιώργο Διαλεγμένο. Βραβείο καλύτερης ταινίας στο Φεστιβάλ του Λοκάρνου και δεύτερο βραβείο στα Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης και Σικάγου. Στο σενάριο, ένας πατέρας και οι τρεις γιοι του κληρονομούν ένα αρχοντικό σπίτι μαζί με την υπηρέτρια. Απομακρύνονται από τα εγκόσμια για τα επόμενα επτά χρόνια και ενεργοποιούνται μόνο για να φάνε και να έρθουν σε ερωτική επαφή μαζί της. Ο μόνος που αντιδρά είναι ο μικρότερος γιος, και αυτός όμως δεν φαίνεται να έχει τη δύναμη να ξεφύγει από αυτήν την κατάσταση. **A**

#EMBRACE EQUITY

“Οι γυναίκες πιστεύουν στις ιδέες τους, ξεπερνούν εμπόδια, και κάνουν τη διαφορά. Αποτελούν έμπνευση και είναι παράδειγμα της νοοτροπίας που χρειάζεται, να ανοίξεις το δρόμο σε άλλες γυναίκες παντού.”

Η ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΗΜΕΡΑ ΓΙΑ ΕΝΑ ΒΙΩΣΙΜΟ ΑΥΡΙΟ

Συμμετοχή της **Boehringer Ingelheim** στη διεθνή καμπάνια **#Embrace Equity** για τη **Διεθνή Ημέρα Γυναίκας 2023**

Η ισότητα των φύλων δεν είναι μόνο ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, αλλά συνδέεται στενά με μια κοινωνία όπου τα πάντα, αγαθά, υποχρεώσεις και δικαιώματα, μοιράζονται σε όλους τους τομείς εξίσου σε άντρες και γυναίκες. Η ισότητα έχει πολλές πτυχές. Έχει να κάνει με την άρση των εμποδίων, την προώθηση της συμμετοχής και τη δημιουργία ενός δίκαιου περιβάλλοντος. Αφορά την πρόσβαση στην πληροφόρηση και την εκπαίδευση, στη βασική περίθαλψη και στην υποστήριξη της υγείας. Ακόμη έχει να κάνει με τις ευκαιρίες και το σωστό ποσοστό υποστήριξης την κατάλληλη στιγμή. Και παρότι ενδιαφερόμαστε, συμφωνούμε, υποστηρίζουμε και αγωνιζόμαστε για την ισότητα, δυστυχώς, οι γυναίκες εξακολουθούν να έπονται των ανδρών και να είναι αυτές που συχνά χάνουν. Γι' αυτό λοιπόν και απαιτούνται μεταρρυθμίσεις, καθώς η ισότητα λογίζεται ως το απαραίτητο θεμέλιο για έναν κόσμο βιώσιμο, ειρηνικό και με ευημερία.

H Boehringer Ingelheim γιόρτασε την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας με το σύνθημα των Γυναικών του ΟΗΕ για το 2023: «**Η ισότητα των φύλων σήμερα για ένα βιώσιμο Αύριο**». Για το σκοπό αυτό συμμετέχει στη διεθνή καμπάνια #EmbraceEquity ενημερώνοντας τους εργαζόμενους της και την κοινωνία, χρησιμοποιώντας τις ψηφιακές της πλατφόρμες και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Παράλληλα η εταιρεία παρουσιάζει κάποιες από τις γυναίκες εργαζόμενες της που συμβάλλουν στην υπεράσπιση των δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και την αποτροπή της κλιματικής αλλαγής, ενώ ηγούνται στην προσπάθεια της εταιρείας για βιώσιμη ανάπτυξη σε καθημερινή βάση.

H Beatrice Aelterman είναι η επικεφαλής της παγκόσμιας διαχείρισης της υγείας στην **Boehringer Ingelheim**. Η ευθύνη της είναι να φροντίζει για την υγεία και την ασφάλεια του εργατικού δυναμικού, αναπτύσσοντας μια κουλτούρα υγιών συνθηκών, ανοιχτής νοοτροπίας και ευαισθητοποίησης για τους κινδύνους εν ώρα εργασίας. Η υγεία και η ασφάλεια στον χώρο εργασίας είναι ένα θέμα που συχνά παραβλέπεται και υποτιμάται όσον αφορά τη βιωσιμότητα – και το οποίο έχει επηρεαστεί μαζικά από την πανδημία COVID-19. Η ψυχική υγεία, η εργονομία του γραφείου στο σπίτι, η κινητικότητα, ακόμη και η διατροφή, όλα βρέθηκαν στο προσκήνιο, καθώς οι καθημερινή ρουτίνα και οι συνθήκες εργασίας άλλαξαν, κυριολεκτικά αναποδογύρισαν, για πολλούς ανθρώπων είναι ζωτικής σημασίας. «Ως φαρμακευτική εταιρεία πρέπει να είμαστε πρότυπα όσον αφορά την υγεία και την ευημερία των ανθρώπων. Ο κόσμος θέλει να ξέρει πού βρίσκεται και τι μπορούμε ακόμα να κάνουμε για να φροντίσουμε τους εργαζόμενους μας».

Η φροντίδα για τους συνανθρώπους φέρει μια έμφυτη αίσθηση του σκοπού, της κοινής επιτυχίας και της ανάπτυξης – και είναι μια δουλειά στην οποία η ενσυναίσθηση και οι ισχυρές δεξιότητες των ανθρώπων είναι ζωτικής σημασίας. «Ως γυναίκα σε αυτόν τον τομέα πρέπει να εμπιστευόμαστε τα ένστικτα, τις δεξιότητες και τις αξίες σου. Στις γυναίκες αρέσει να σκέφτονται ομαδικά. Η επένδυση χρόνου και ικανότητας προς όφελος της ομάδας έρχεται φυσικά σε πολλές από εμάς, οπότε υπάρχει μεγάλη ανάγκη για περισσότερες γυναίκες στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων, αλλά και στη βιώσιμη α-

νάπτυξη συνολικά. Θαυμάζω πολλές γυναίκες που είναι πραγματικοί φορείς αλλαγής καθώς και τις γυναίκες που οδηγούν τη σταθερή αλλαγή μέσα από την εταιρεία. Πιστεύουν στις ιδέες τους, ξεπερνούν εμπόδια και κάνουν τη διαφορά. Αποτελούν έμπνευση και είναι παράδειγμα της νοοτροπίας που χρειάζεται, για να βάλεις το σημάδι σου και να ανοίξεις το δρόμο σε άλλες γυναίκες παντού».

H Christiane Wijzen, επικεφαλής της Επιχειρησιακής Στρατηγικής στην **Boehringer Ingelheim** και διευθύντρια στρατηγικής για την **Αειφόρο Ανάπτυξη - Για τις Γενιές (SD4G)**, τονίζει τον σκοπό και τις ευκαιρίες που μπορούν να βρουν οι γυναίκες από όλα τα επαγγελματικά υπόβαθρα στην αειφορία. Αναφέρει: «Ως επικεφαλής του τμήματος που περιλαμβάνει τόσο τα τμήματα διαφορετικότητας και ένταξης (diversity & inclusion) όσο και της αειφόρου ανάπτυξης, έχω πραγματικά εμπνευστεί από το σύνθημα των Ηνωμένων Εθνών, για την καμπάνια της φετινής Διεθνούς Ημέρας της Γυναίκας, το οποίο τονίζει τη σημασία της ισότητας των φύλων για την προώθηση της αειφορίας. Αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ότι οι γυναίκες τείνουν να επιβαρύνονται δυσανάλογα από τον αντίκτυπο των προκλήσεων της αειφορίας, όπως η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη ή οι κίνδυνοι για την υγεία που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή. Ταυτόχρονα, οι γυναίκες είναι ισχυροί ηγέτες και φορείς αλλαγής και συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες βιωσιμότητας σε όλο τον κόσμο. Οι συνεχείς προσπάθειες για τη χειραφέτηση των γυναικών ως ίσων παραγόντων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τη βιωσιμότητα είναι ουσιώδεις. Χωρίς την ισότητα των φύλων, δεν φαίνεται να υπάρχει βιωσιμότητα στο εγγύς μέλλον. Στην **Boehringer Ingelheim** είμαστε ενθουσιασμένοι που βλέπουμε ένα αυξανόμενο δίκτυο γυναικών, να συνεργάζονται, να μοιράζονται τις εμπειρίες τους και να κάνουν τη διαφορά μαζί. Οι ιστορίες που μοιραζόμαστε αποδίδουν φόρο τιμής, όχι μόνο για το αποτύπωμα ή για τον αντίκτυπο που προκαλούν γενικά, αλλά τονίζουν ιδιαίτερα τον πρωτοποριακό τους ρόλο στην αειφόρο ανάπτυξη. Θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στην κάθε μια από αυτές τις γυναίκες, για την προσφορά, την επιχειρηματικότητα και την ηγεσία τους».

H Annette Eckes είναι υπεύθυνη Κυκλικής Οικονομίας στα κεντρικά της εταιρείας και ηγείται στην πρωτοβουλία **More Green** στο πρόγραμμα περιβαλλοντικής βιωσιμότητας της **Boehringer Ingelheim**. Η πράσινη κουλτούρα

και η ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα είναι ένα επαναλαμβανόμενο ζήτημα, κάθε φορά που συζητάς για τη βιωσιμότητα με την Annette: «Πρέπει να εστιάζουμε στην ευαισθητοποίηση για το περιβάλλον στο DNA μας – κάθε απόφαση που παίρνουμε και ό,τι κάνουμε οφείλει να συμβάλλει στην υγεία του πλανήτη μας και τελικά στη δική μας. Χρειάζομαστε περισσότερους ανθρώπους να συμμετέχουν στο ταξίδι της βιωσιμότητας, γιατί όλοι πρέπει να συνεισφέρουμε». Σήμερα, εργάζεται στην εφαρμογή των αρχών οικολογικού σχεδιασμού σε όλο το χαρτοφυλάκιο προϊόντων της εταιρείας, προωθώντας τις πράσινες επενδύσεις και μειώνοντας το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των συσκευέσεων και των συνεδρίων: «Είναι ένας πολύ δύσκολος τομέας για να εργαστούμε, επειδή εξελίσσεται ταχύτατα, με νέα πράγματα να εμφανίζονται συνεχώς. Συνεργαζόμαστε επίσης με συναδέλφους του κλάδου και του ευρύτερου δικτύου μας. Το δίκτυο είναι ποικιλόμορφο, έτσι αν ενδιαφέρεστε να εργαστείτε σε τομέα που αφορά στην αειφόρο ανάπτυξη, δεν έχετε παρά να αδράξετε τις ευκαιρίες που προκύπτουν. Δεν έχει σημασία, είτε ασχολείστε με επιχειρήσεις, έρευνα, λειτουργίες ή επικοινωνίες. Σχεδόν κάθε δεξιά είναι απαραίτητη στη βιωσιμότητα, οπότε οι γυναίκες δεν πρέπει να αποφεύγουν την πρόκληση να κάνουν τον κόσμο "πιο πράσινο" για εμάς - και τις επόμενες γενιές».

H Manuela Pastore είναι μία από τους ηγέτιδες της εμβληματικής πρωτοβουλίας «**Making More Health** για την αειφόρο ανάπτυξη της **Boehringer Ingelheim**», για σχεδόν μία δεκαετία. Στον ρόλο αυτό συνέβαλε στη δημιουργία ενός δικτύου που περιλαμβάνει πάνω από 120 κοινωνικούς επιχειρηματίες παγκοσμίως και έχει στόχο να επηρεάσει τις ζωές 50 εκατομμυρίων ανθρώπων σε όλο τον κόσμο μέχρι το 2030.

Μια από τις προσωπικές της επιτυχίες είναι η συνεργασία με άτομα με αλφισμό στην Κένυα. Ακόμα και σήμερα, οι άνθρωποι με αυτήν την κατάσταση έρχονται αντιμέτωποι με διακρίσεις σε πολλές κοινότητες στην Αφρική. Πριν από τρία χρόνια, βοήθησε να ξεκινήσει ένα πρόγραμμα που προσφέρει εκπαίδευση ευαισθητοποίησης στις κοινότητες, παρέχει εκπαίδευση σε άτομα με αλφισμό και παρουσιάζει εθελοντικά προγράμματα, βοηθώντας στην εξάλειψη των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων, τονίζοντας τη σημασία να ζεις με αλφισμό. «Στόχος είναι να βοηθήσουμε τους ανθρώπους με αλφισμό να γίνουν αποδεκτοί από το κοινωνικό τους περιβάλλον, να εκπαιδευόμαστε την κοινότητα για τον αλφισμό, ώστε να καταστούν ισότιμα μέλη στις κοινότητες που ζουν, προωθώντας τις χρήσιμες δεξιότητές τους και των συνομηλικών τους. Η υιοθέτηση αυτής της ολιστικής προσέγγισης προκαλεί θετικό αντίκτυπο σε πολλούς τομείς του κοινωνικού μετασχηματισμού και της βιώσιμης ανάπτυξης».

Ένα από τα προνόμια της τόσο στενής συνεργασίας με τόσους κοινωνικούς επιχειρηματίες, καινοτόμα μυαλά και άτομα που επιχειρούν την αλλαγή (change makers), παραδέχεται με χαρά η Manuela, είναι ότι διαρκώς περιτριγυρίζεται από μεγάλους ανθρώπους που σε εμπνέουν να κάνεις σπουδαία πράγματα. Η δημιουργία δικτύων, η συγκέντρωση και ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών, η ανάληψη ρίσκου για τις ευκαιρίες που αναδύονται, μπορεί να οδηγήσει σε θετικές επιπτώσεις για πολλές και διαφορετικές κοινότητες. Είναι αυτά τα χαρακτηριστικά που είναι απαραίτητα, όταν οδηγούμε τη συστηματική αλλαγή.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επισκεφθείτε το: [International Women's Day | boehringer-ingelheim.com](https://www.boehringer-ingelheim.com)

look

Επιμέλεια:
ΜΑΡΙΑ ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΓΑΛΟΥ

Jennifer Lopez

Η νέα πρέσβειρα της **Intimissimi**

«**A**γαπώ την Ιταλία – τους ανθρώπους, τη μόδα, την κουλτούρα, το φαγητό, την ιστορία της και το shopping της», μοιράζεται η **Jennifer Lopez**. Όμορφη, ατίθαση, ανατρεπτική, όπως άλλωστε και η νέα συλλογή της **Intimissimi**. Ίσως είναι τα πολύτιμα μεταξωτά τους, οι ρομαντικές δαντέλες, τα όμορφα κοψίματα, οι κολακευτικές εφαρμογές και τα σύνθετα σχέδια, ίσως πάλι είναι

ο πετυχημένος και αναπάντεχος συνδυασμός όλων αυτών, που έκαναν την Jennifer Lopez να αγαπήσει το brand εσωρούχων –και όλες εμάς– και να γίνει η νέα Global Ambassador του. «Είμαι περήφανη που είμαι **Intimissimi Woman** και με τιμά που η ομάδα της **Intimissimi** με βλέπει ως κάποια που αντιπροσωπεύει τη δική τους ιδιότητα αυτοπεποίθησης, ζωηρότητας και δύναμης», τονίζει η Αμερικανή τραγουδίστρια.

Ταξίδι στην Τέχνη **SWATCH** ART JOURNEY

Μουσεία από όλο τον κόσμο δίνουν
8 διάσημα έργα τέχνης για να γίνουν ρολόγια

Του ΓΙΑΝΝΗ ΝΕΝΕ

Εδώ και 40 ακριβώς χρόνια, η Swatch δεν «φοράει» μόνο το ελβετικό της DNA με επιτυχία αλλά μένει πιστή στη θετική πρόκληση, στη χαρά της ζωής, στην pop κουλτούρα και στην αγάπη της – με πολλούς και ποικίλους τρόπους – στην Τέχνη. Ο έρωτας της Swatch με την τέχνη ξεκίνησε το 1985 με το πρώτο από μια μακρά σειρά ρολογιών Art Special, και αργότερα, όταν ένωσε τις δυνάμεις της με τα παγκοσμίως φήμη μουσεία για να αναδημιουργήσει μερικά από τα πιο ισχυρά έργα τέχνης τους ως μέρος μιας νέας σειράς **Museum Journey**. Το Rijksmuseum στο Άμστερνταμ (2018) και το Μουσείο Thyssen-Bornemisza στη Μαδρίτη (2018) ήταν οι πρώτοι χώροι που άνοιξαν τις πόρτες τους στη Swatch, ενώ ακολούθησαν το Musée du Louvre στο Παρίσι (2019), το MoMA στη Νέα Υόρκη (2021) και το Κέντρο Πομπιντού στο Παρίσι (2022). Για το 2023, το **Swatch Art Journey** φέρνει στην καθημερινότητα, στον καρπό των χεριών μας, εικόνες από τους τοίχους μεγάλων μουσείων προσφέροντας με έναν διαφορετικό τρόπο τη συγκίνηση που νιώθει κανείς όταν βρισκείται μπροστά σε ένα αριστούργημα. Πρόκειται για πέντε capsule συλλογές που κυκλοφορούν από τα μέσα Μαρτίου έως τον Μάιο, σαν μια περιπέτεια σε διαφορετικές στιγμές της ιστορίας της τέχνης, από τον Botticelli μέχρι τον Lichtenstein. Η Swatch αναπλάθει απροσδόκητες λεπτομέρειες των έργων, σε διαστάσεις GENT, και στη μεγαλύτερη NEW GENT, που θα είναι διαθέσιμα από τις 16 Μαρτίου, ακολουθούμενη από μια άλλη κυκλοφορία που θα παρουσιαστεί σε μεταγενέστερο στάδιο.

Swatch x MoMA

Δύο ρολόγια για τα 100 χρόνια από την γέννηση του Roy Lichtenstein. Το **Reverie** είναι αναφορά στο ομώνυμο έργο (1965) του Lichtenstein επηρεασμένο από τη μεγάλη του αγάπη για την τζαζ και τη γνωστή του φράση "The melody haunts my reverie" που βρίσκεται γραμμένη σε α-λα κόμικ συννεφάκι στη θέση της θηλιάς στο κατακίτρινο (όπως το ξανθό των ηρώιδων του) λουράκι. Το **Girl** είναι βασισμένο στο ομώνυμο έργο (1963) με τη γυναίκα να χαμογελάει αστραφτερά σαν από παλιά διαφήμιση του '50, με το χαρακτηριστικό στιλ του καλλιτέχνη, το ράστερ της τυπογραφίας ή τεχνική Ben Day που απλώνεται και στην πίσω πλευρά του ρολογιού. Οι φανς της pop art θα τα λατρεύσουν.

Swatch x Magritte

Δύο ρολόγια αναφορά στον σουρεαλιστή καλλιτέχνη René Magritte και την

125η επέτειο της γέννησής του. Στο **Le Fils De L'Homme**, ο «Γιος του ανθρώπου», στο καντράν κυριαρχεί το πασιγνώστο αιωρούμενο πράσινο μήλο που κρύβει το πρόσωπο του ανθρώπου με το μαύρο καπέλο μπόουλερ (πολλοί λένε ότι είναι ο ίδιος ο Magritte αυτό το πρόσωπο). Ιδανική λεπτομέρεια: η κατακόκκινη γραβάτα του που συνεχίζεται και στο λουράκι.

Το **La Trahison Des Images**, βασισμένο στο γνωστό έργο με την πίπα (1929) του Βέλγου καλλιτέχνη, είναι μία πραγματικά σουρεαλιστική εμπειρία γεφυρώνοντας, σε υπέροχο café au lait χρώμα, το Dada με το σήμερα στη φράση "Ceci est une Swatch" κατά τον τίτλο του πρωτότυπου έργου "Ceci n'est pas une pipe". Δεν είναι, αλλά είναι μία πίπα.

Swatch x Le Gallerie Degli Uffizi

Δύο ρολόγια για τη γιορτή της φύσης και της θηλυκότητας μέσα από τα μάτια και την τέχνη του μεγάλου δάσκαλου της Αναγέννησης Sandro Botticelli. Το **Allegoria Della Primavera** είναι η αλληγορία της ιταλικής άνοιξης σε έναν πίνακα που περιέχει 138 διαφορετικά είδη φυτών να περιβάλλουν τη Φλόρα, τη θεά της φύσης – μερικά από αυτά και στο λουράκι του ρολογιού: άγριες φράουλες, μύρτιλλα, βιολέτες, κίτρα. Το **Nascita Di Venere**, η «Γέννηση της Αφροδίτης» (περίοδος 1486), είναι ίσως η πιο γνωστή εικόνα της θηλυκότητας. Στο καντράν, οι θεοί των ανέμων, ο Ζέφυρος και η Αύρα, φυσούν οδηγώντας την Αφροδίτη, ανάμεσα σε ροζ τριαντάφυλλα, στην ακτή και στο λουράκι του ρολογιού.

Swatch x Louvre Abu Dhabi

Ένα ρολόι που συνδέει την ενέργεια του «Μεγάλου κύματος στο Kanagawa» του Hokusai με τον μεγαλειώδη «Αστρόλαβο». Το **The Great Wave Off Kanagawa** του Katsushika Hokusai και ο Αστρόλαβος είναι αντίστοιχα το μπρος και το πίσω του ρολογιού σε μία υπέροχη συνύπαρξη. Το πασιγνώστο Μεγάλο Κύμα (1831) του Hokusai πλημμυρίζει με τους αφρούς του το καντράν του ρολογιού δίνοντας μία μοντέρνα διάσταση. Στην πίσω πλευρά απλώνεται το περίφημο εκλεπτυσμένο τεχνούργημα του Αστρόλαβου (1726-1727) από τον Muhammad ibn Ahmad al-Battuti σαν ιδανικό σχόλιο στον χρόνο και τα αστέρια, τόσο κοντά στη φιλοσοφία της Swatch.

"Reverie",
Roy Lichtenstein

"La Trahison Des Images",
René Magritte

"Girl", Roy
Lichtenstein

"Le Fils De
L'Homme",
René Magritte

"Nascita
Di Venere",
Sandro Botticelli

* Τα δύο ρολόγια Swatch x MoMA και τα δύο Swatch x Magritte θα είναι διαθέσιμα στα καταστήματα Swatch και στο Swatch.com από τις 16/3/2023.

* Τα δύο ρολόγια Swatch x Le Gallerie Degli Uffizi και το Swatch x Louvre Abu Dhabi θα είναι διαθέσιμα στα καταστήματα Swatch και στο Swatch.com από τις 13/4/2023.

ΔΕΥΤΕΡΑ - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

To soundtrack της πόλης

07.00 - 08.00
ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

08.00 - 10.00
ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΝΕΣ - ΓΙΟΥΑΝΝΑ ΒΛΑΣΣΟΠΟΥΛΟΥ

10.00 - 12.00
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΧΤΑΡΙΔΗΣ

12.00 - 14.00
ΛΙΑΝΑ ΜΑΣΤΑΡΗ

14.00 - 16.00
ΕΛΕΝΗ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

16.00 - 18.00
ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

18.00 - 20.00
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

20.00 - 22.00
ΣΩΤΗΡΗΣ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ

22.00 - 02.00 Night Moves

 Late Night Tales **02.00 - 07.00**

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
24.00 - 02.00
FLIPSIDE ΜΕ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟ

ΣΑΒΒΑΤΟ
24.00 - 02.00
KEEP IT REAL ΜΕ ΤΟΝ ΧΡΗΣΤΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ - ΚΥΡΙΑΚΗ

10.00 - 12.00
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΝΔΟΛΟΣ

12.00 - 14.00
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

CITY GUIDE

ADAGIO Μουσικές για τις ημέρες του Πάσχα

10/4, Του μοιρολογιού το μύρο
& 12/4, Missa Solemnis

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΓΚΟΜΟΥΖΑ**

Η ανθρώπινη φωνή, όπως εκφράζεται μέσα από τη μακράιωνη θρηνητική παράδοση του ελληνικού λαού, αλλά και μέσα από ανυπέβλητα αριστουργήματα της δυτικής θρησκευτικής μουσικής, θα έχει τον πρώτο λόγο στις συναυλίες της Μεγάλης Εβδομάδας στην Αίθουσα Χρήστος Λαμπράκης.

Η αυλαία του κύκλου Adagio ανεβαίνει τη Μεγάλη Δευτέρα 10 Απριλίου με τη μουσική παράσταση «*Του μοιρολογιού το μύρο*», σε επιμέλεια **Γιώργου Κωτσιώνη**. Δεξιότητες της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής (Θ. Κωνσταντίνου, Στ. Δορμπαράκης, Σ. Ψαραδέλλης, Ν. Αγγελόπουλος, Μ. Κλαπάκης, Γ. Σκορδαλός, Π. Περισυνάκης κ.ά.) παρουσιάζουν την εξέλιξη από τον πένθιμο αναστεναγμό μέχρι τους γυναικείους θρήνους για τους νεκρούς και την αναπτυγμένη και ανεξάρτητη μορφή αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής. Μια συναυλία, με τη συμμετοχή του **Παντελή Θαλασσινού**, της **Κατερίνας Παπαδοπούλου**, του πρωτοψάλτη **Γρη-**

γόρη Νταραβάνογλου καθώς και του εθνομουσικολόγου **Christopher King**, που αντανακλά ένα μήνυμα αισιοδοξίας για τη ζωή, την ψυχική δύναμη και την αξία της παράδοσης.

Τη Μεγάλη Τετάρτη 12 Απριλίου, η **Κρατική Ορχήστρα Αθηνών - Ορχήστρα in Residence του Μεγάρου** θα αναμετρηθεί με τη «*Missa solemnis*» («Επίσημη λειτουργία»), τη μεγαλύτερη δημιουργία του Λούντβιχ βαν Μπετόβεν. Ένα έργο-ορόσημο της εκκλησιαστικής εργογραφίας που δοξάζει τον Θεό υμνώντας ταυτόχρονα και τον άνθρωπο. Τα φωνητικά μέρη ερμηνεύουν η υψίφωνος Κάρεν Λάιμπερ, η μεσόφωνος Ίνγκεμπορ Νταντς, ο τενόρος Ζένις Υσάμοφ και ο βαθύφωνος Πέτρος Μαγουλάς. Στο πόντιουμ, ο Γερμανός αρχιμουσικός Κρίστοφ Πόππεν. Πριν την έναρξη της συναυλίας έχει προγραμματιστεί (στις 19:30) δωρεάν εισαγωγική ομιλία από φοιτητές του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ για τους κατόχους εισιτηρίων.

INFO

Adagio - Μουσικές για τις ημέρες του Πάσχα, Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, Βασ. Σοφίας & Κόκκαλη
10 & 12 Απριλίου στις 20:30 - Εισιτήρια: 2107282333, www.megaron.gr

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

Μη χάσετε αυτή την εβδομάδα

12

Θέατρο, συναυλίες, εκθέσεις. Πολιτιστικές προτάσεις που μας εντριγκάρουν

Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΓΚΟΜΟΥΖΑ

1 Ο Μανώλης Χάρος «συναντά» τον Διονύσιο Σολωμό

Μια συνάντηση ποιητικού λόγου και εικαστικής εικόνας η νέα έκθεση της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα με τίτλο «Διονύσιος Σολωμός... δύο φλόγες... Μανώλης Χάρος». Αντλώντας έμπνευση από τον «Διάλογο» του εθνικού μας ποιητή, μια πραγματεία πάνω στην ελληνική γλώσσα και τη σχέση της με τον λαό, ο γνωστός ζωγράφος δημιουργεί αφηρημένες παραστάσεις που αναφέρονται στο μεγαλείο της φύσης και ταυτόχρονα πραγματεύονται την αδυναμία της συνεννόησης με το κατεστημένο και το θαύμα της έμπνευσης. Στην έκθεση παρουσιάζονται, επίσης, χειρόγραφα του Σολωμού και σπάνιες εκδόσεις και υλικό για την ποίηση του επαναστατημένου ελληνισμού και τις έριδες για τη γλώσσα.

Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, Εγκαίνια: 28 Μαρτίου. Έως 30 Ιουνίου (Τετάρτη-Κυριακή 12:00-18:00, Πέμπτη 12:00-20:00)

2 Η Μπερναντίν Εβαρίστο στην Αθήνα

Στο έργο της μεταφέρει τις αθέατες όψεις ενός κόσμου που μοιάζει καλοβαλμένος, αλλά κρύβει τα δικά του μυστικά στην ντουλάπα. Γράφει για ανθρώπους που βρίσκουν συνεχώς μπροστά τους τα εμπόδια της φυλής, του φύλου, του χρώματος, της σεξουαλικότητας, της κοινωνικής τάξης. Συγγραφέας, ακτιβίστρια, καθηγήτρια, πρόεδρος της Βασιλικής Εταιρείας Λογοτεχνίας του Ηνωμένου Βασιλείου και η πρώτη μαύρη γυναίκα που τιμήθηκε με το βραβείο Booker, η Μπερναντίν Εβαρίστο συναντά για πρώτη φορά το αθηναϊκό κοινό. Σε μια συζήτηση με τη σεναριογράφο, θεατρική συγγραφέα και πεζογράφο Αλεξάνδρα Κ. Θα μιλήσει για την τέχνη της συγγραφής, τη θέση της γυναίκας σήμερα και τη σημασία του να είσαι ο εαυτός σου σε μια κοινωνία που αλλάζει διαρκώς.

Στέγη Ιδρύματος Ωνάση, 27 Μαρτίου στις 19:00

© JENNIE SCOTT

3 Θεατρικός Ρείφ Φάινς στην οθόνη

Η ερμηνεία του μαγνήτισε κοινό και κριτικούς, όταν την περσινή σεζόν, στο Bridge Theatre του Λονδίνου, πρωταγωνίστησε στο «Straight Line Crazy», το νέο θεατρικό έργο του Ντέιβιντ Χέαρ. Στο πλαίσιο των μεταδόσεων του National Theatre Live, έχουμε την ευκαιρία να απολαύσουμε τον βραβευμένο με BAFTA και Tony Άγγλο ηθοποιό, στην παράσταση που σκηνοθέτησε ο Νικόλας Χάιτνερ, να σκιαγραφεί το πορτρέτο του Ρόμπερτ Μόουζες. Πρόσωπο υπαρκτό, ο Αμερικανός πολεοδόμος ήξερε να κινεί με μαεστρία τα γρανάζια της εξουσίας για να πραγματοποιήσει τις προσωπικές του φιλοδοξίες και με τους αυτοκινητόδρομους που δημιούργησε μεταμόρφωσε την πολιτεία της Νέας Υόρκης.

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, 23 Μαρτίου στις 20:00

4 Τι φέρνει το Onassis Future N.O.W.;

Τρία νέα θεατρικά έργα, που προκρίθηκαν μέσα από ετήσιο ανοικτό κάλεμα, κάνουν πρεμιέρα στη Στέγη. Μια σπονδυλωτή θεατρική performance, το «Call me Sugar» των Χριστίνας Κυπραίου και Μιχάλη Πητιδίδη εστιάζει στην online σεξεργασία και την εμπορευματοποίηση των φρετίχ. Στον «Σεισμό» ο Βασίλης Βηλαράς καλεί non binary άτομα, τρανς θηλυκότητες, μετανάστριες και σεξεργάτες να τραγουδήσουν τη ρητορική μίσους που υφίστανται καθημερινά. Οι παραστάσεις κλείνουν με το έργο «Perseids ή πώς να παρτάρετε αγρίως» των Ζωής Σιγαλού και Μαρίνας Σιώτου που μας μεταφέρει μια νύχτα στις τουαλέτες ενός κλαμπ όπου πέντε κορίτσια μοιράζονται μεθυσμένες εξομολογήσεις, βρισιές, sexting κι αγκαλιές.

Στέγη Ιδρύματος Ωνάση, 23 Μαρτίου-9 Απριλίου (Πέμπτη-Κυριακή στις 18:00, 20:00 & 22:00)

© ANDREAS SIMOPOULOS

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

5 Το πολιτικό τραγούδι των Θεοδώρακη και Μπλίτσαϊν

Μια επιλογή από δημιουργίες δύο συνθετών που, αν και διέγραψαν διαφορετικές μουσικές διαδρομές τους ενώνει το κοινό πάθος για το πολιτικό μουσικό θέατρο, παρουσιάζουν η μεσόφωνος **Αναστασία Κότσαλη** και ο ακορντεονίστας **Κωνσταντίνος Ζιγκερίδης** με τον πιανίστα **Γιώργο Κωνσταντίνου**. Το «Γελαστό παιδί» και άλλα τραγούδια από το εμβληματικό έργο «Ένας όμηρος» του Μίκη Θεοδωράκη θα ακουστούν μαζί με σπάνια αποσπάσματα έργων σε στίχους και μουσική του Μαρκ Μπλίτσαϊν (όπως τα Παρέλαση, Αρνητική απάντηση, Γκολούπτσικ, Τζούνον), αλλά και κομμάτια του Αμερικανού Μίλτον Μπάμπιτ και των Μπέρτολτ Μπρεχτ και Κουρτ Βάιλ.

Εναλλακτική Σκηνή Εθνικής Λυρικής Σκηνής, 26 Μαρτίου στις 19:30

6 Πανδαισία Socrates στο Κύτταρο

Αφιερωμένη εξαιρετικά στους Socrates drank the conium η Παρασκευή στο μουσικό στέκι της Ηπείρου και Αχαρνών. Ο Νίκος Σπάθας και ο Μπάμπης Τυρόπουλος στις κιθάρες, ο Μιχάλης Απαρτόγλου στο μπάσο, αλλά και στα φωνητικά μαζί με την Μαρκέλλα Παναγιώτου, ο Μιχάλης Καπηλίδης στα τύμπανα και ο Αστέριος Παπασαματάκης στα πλήκτρα ερμηνεύουν αγαπημένες στιγμές από τη δισκογραφία της μπάντας, ακυκλοφόρητα κομμάτια από τον τελευταίο δίσκο που δεν ολοκληρώθηκε, αλλά και κομμάτια από τις μεγάλες τους επιρροές (Χέντριξ, Ζάπα κ.ά.).

Κύτταρο Live, 24 Μαρτίου από τις 21:30

7 «Η εκδρομή» της Χριστίνας Κάλμπαρη

Οι εικόνες της ατμοσφαιρικές, εσωτερικές, αναδύονται μέσα από την αχλή της μνήμης θυμίζοντας, ίσως, στιγμιότυπα ταινίας. Στους μεγάλων διαστάσεων πίνακες και τα σχέδιά της με κάρβουνο, θα αντικρίσεις γυναικείες φιγούρες σε στιγμές περισυλλογής. Το φως και το πώς αυτό διαμορφώνει τον ζωγραφικό χώρο βρίσκεται στο επίκεντρο της δουλειάς της γνωστής εικαστικού στη νέα έκθεσή της που επιμελείται ο Χριστόφορος Μαρίνος.

Κέντρο Τεχνών Δήμου Αθηναίων, εγκαίνια 23 Μαρτίου (18:00-21:00), Μέχρι 14 Μαΐου (Τρίτη-Παρασκευή 11:00-19:00, Σάββατο & Κυριακή 10:00-15:00)

8 Αντάρα Τουρ στο Γκάζι

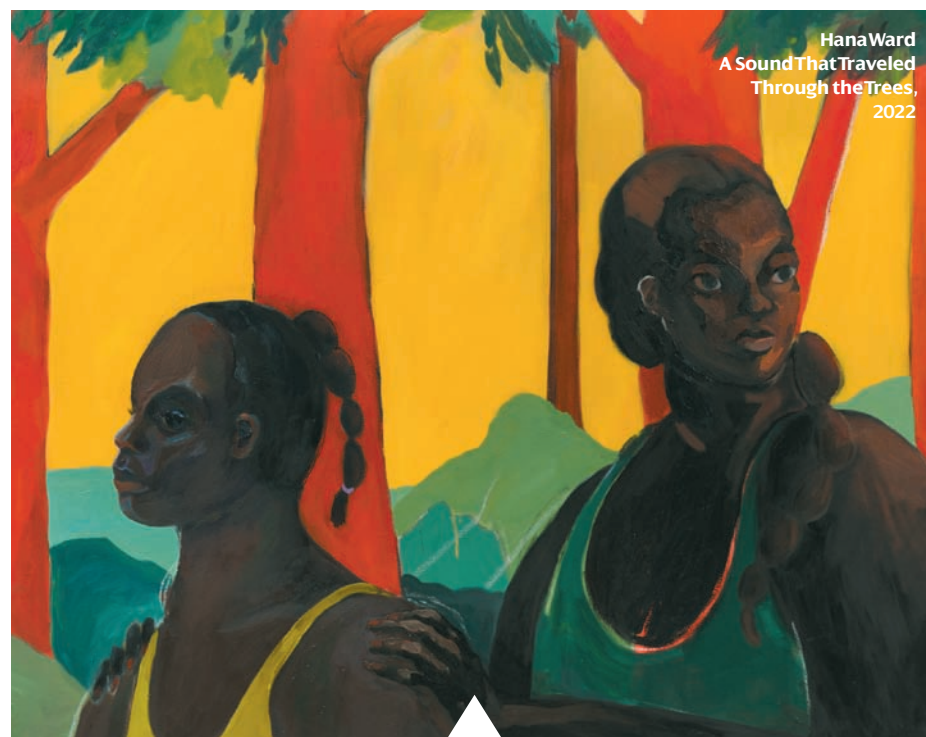
Urban beats με χάλκινα, psycho synths με ultra bass: μετά τη συνάντησή τους στη Θεσσαλονίκη, οι **Pindos Atletico** και οι **BAILDSA** κατηφορίζουν στην Αθήνα για ακόμα μία κοινή εμφάνιση. Ο Thel και ο Mrelafon, οι τράπερς από τα Γρεβενά οι οποίοι μιξάρουν κλαρίνα με ραπ, ετοιμάζουν γλέντι με τα καρντάσια από τη Θεσσαλονίκη που παίζουν punk rock στέλνοντας μηνύματα ενάντια στον φασισμό και τον ρατσισμό.

Temple, 25 Μαρτίου στις 20:30

9 «Λέξεις μακρόσυρτες» από τον Βύρωνα Τσουράπη

«Σελίδα τη σελίδα» θα «ξεφυλλίσει» το νέο του άλμπουμ live ο τραγουδοποιός, ο οποίος έχει γίνει ευρύτερα γνωστός από την εκπομπή «Μουσικό Κουτί» αλλά και μέσα από τις ζωντανές εμφανίσεις του στο πλευρό του Νίκου Πορτοκάλογλου. Στις αποσκευές του, όμως, το βράδυ της Παρασκευής φέρνει και άλλα ελληνικά και ξένα εμβληματικά τραγούδια που διασκευάζει με την μπάντα του.

Σταυρός του Νότου Plus, 24 Μαρτίου στις 22:30

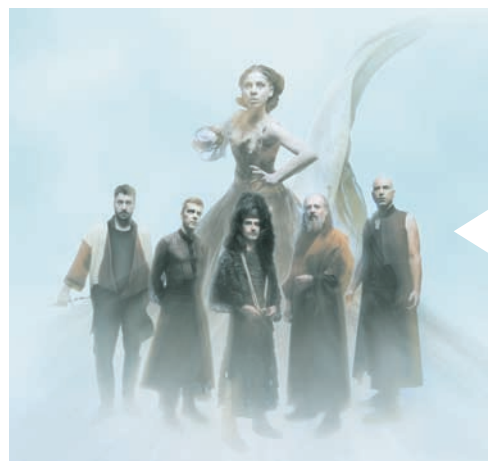

Hana Ward
A Sound That Traveled
Through the Trees,
2022

10 Τρεις γυναίκες εικαστικό στο Μεταξουργείο

Τριπλά εγκαίνια με γυναικεία υπογραφή στην γκαλερί της οδού Ιάσωνας. Στην πρώτη της ατομική στην Αθήνα, η ζωγράφος Hana Ward από το Λος Άντζελες εξερευνά θέματα σχετικά με την ταυτότητα και τη μεταμόρφωση του εαυτού απεικονίζοντας μαύρες γυναικείες φιγούρες που στοχάζονται και ονειροπολούν. Σε ένα πολύχρωμο, ουτοπικό περιβάλλον με αφράτα σύννεφα, κελαρυστά ρυακία, βραχώδεις πλαγιές, ζώα και φυτά μάς προσκαλεί με το πινέλο της η Σοφία Στέβη. Συνεχίζοντας την έρευνά της πάνω στις πολιτικές, συναισθηματικές και περιβαλλοντικές πτυχές της τεχνολογίας, η Κυριακή Γονή καταθέτει τον προβληματισμό της γύρω από τις υποδομές ακρόασης και την κουλτούρα της επιτήρησης μέσα από μια εγκατάσταση βίντεο στην οποία πρωταγωνιστεί το άβαταρ μιας φωνητικής βοήθου.

The Breeder, εγκαίνια 23 Μαρτίου (19:00-22:00). Έως 29 Απριλίου

11 PAGANισμός στον Νέο Κόσμο

Ο ήχος τους progressive ethnic, μοντέρνος και ηλεκτρισμένος, έχει στο dna του την παράδοση. Με γκάντες και τύμπανα, με κιθάρες και μπάσα, «οι άνθρωποι της υπαίθρου» έρχονται να μας συνδέσουν με τις μουσικές ρίζες μας σε ένα συναυλιακό ταξίδι που αναδεικνύει τις ιστορίες και το δράμα των τραγουδιών. Στο μικρόφωνο η εκρηκτική Evelyn Assouad με την πέτρινη φωνή και τη θεατρική παρουσία.

Σταυρός του Νότου Club, 26 Μαρτίου στις 21:30

12 Οι ζωγραφικοί «Αυτοσχεδιασμοί» του Έντι Ράμα

Τι μπορεί να κάνει ένας πρωθυπουργός κατά τη διάρκεια των υπηρεσιακών του τηλεφωνημάτων; Ο πρόεδρος της αλβανικής κυβέρνησης ως καλλιτέχνης χρησιμοποιώντας χρώματα, παστέλ, μαρκαδόρους και ακουαρέλες, που βρίσκονται μόνιμα στο γραφείο του, σχεδιάζει πάνω σε χαρτιά από σημειώσεις, ημερολόγια ή πολιτικά έγγραφα, που έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί. Όπως έχει σημειώσει, μάλιστα, αυτή η αυτόματη γραφή τον βοηθά να συγκεντρώνεται στις συζητήσεις. Τους χειρονομιακούς «αυτοσχεδιασμούς» του με τα έντονα χρώματα και τα βιομορφικά σχήματα σε χαρτιά, καθώς και κεραμικά του παρουσιάζει σε έκθεση το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών.

Ζάππειον Μέγαρον, έως 31 Μαρτίου (Δευτέρα-Παρασκευή 15:00-20:00, Σάββατο & Κυριακή 10:00-20:00)

ΓΕΥΣΗ

Επιμέλεια
ΝΕΝΕΛΑ
ΓΕΩΡΓΕΛΕ

6 τέλειοι μπακαλιάροι για την 25η Μαρτίου

Μπακαλιάρος, σκορδαλιά και καλή καρδιά

Η 25η Μαρτίου φέτος, κυριολεκτικά μας την έσκασε. Μας έφυγε μέσα από τα χέρια! Από εκεί που ήταν μια ωραιότατη αργία, πήγε και στρογγυλοκάθισε πάνω στο Σάββατο. Αλλά δεν θα της περάσει έτσι. Όχι, κύριοι. Θα της δείξουμε εμείς! Θα κάνουμε χάζι την παρέλαση, θα φορτίσουμε μπαταρίες με μία βόλτα στον ήλιο και θα φάμε μπακαλιάρο-μούρλια στα στέκια εκείνα που πραγματικά ξέρουν να τον φτιάχνουν. Χαμόγελα να 'χουμε. Όλα τα άλλα βρίσκονται.

Θαλασσινός

Ψαροεστιατόριο από τα λίγα (αλλά και από τα πρώτα μπλέχτηκαν με τον όρο «δημιουργική ψαροφαγία»), ο Θαλασσινός έχει πάντα να προσφέρει στην υπέροχη αυλή του (αλλά και μέσα στην άνετη σάλα του) ολόφρεσκα ψαράκια, αλλά και αχτύπητα θαλασσινά μεζεδάκια. Για την 25η Μαρτίου το μενού προβλέπει μπακαλιάρο με καρυδοσκορδαλιά, μπακαλιάρο με την αθάνατη καλαματιανή συνταγή, δηλαδή με σαλτσούλα φρέσκιας ντομάτας, σκόρδο και δεντρολίβανο, αλλά και ένα μπακαλιάρο ογκρατέν με ελαφριά μπεσαμέλ σελινόριζας! Ορεξη να 'χεις... **Λυσικράτους 32, Τζιτζιφιές, 210 9404518**

Bocas Meze

Το χρωματιστό στέκι της Νέας Φιλαδέλφειας δεν είναι κλασικό μεζεδοπωλείο και αυτή ακριβώς είναι και η

γοητεία του. Το μενού εμπνευσμένο από τη διττή καταγωγή του ελληνισπανού σεφ Μίλτου Αρμένη ακροβατεί ανάμεσα στις δύο κουζίνες, την ελληνική και την ισπανική, παρουσιάζοντας πιάτα που αφήνουν το δικό τους γαστρονομικό στίγμα. Έτσι, στην αλέγκρα αυλή του Bocas Meze θα δοκιμάσεις γαρδούμπα γαρίδας, σουτζουκάκια τόνου, κι άλλες αναπάντεχες νοστιμιές. Ανήμερα την 25η Μαρτίου, όμως, θα σερβίρεται ο πατροπαράδοτος μπακαλιάρος, τηγανισμένος σε κουρκούτι, κοντά του θα έχει και αλιάδα. Θα υπάρχουν επίσης αρκετά σαρακοστιανά πιάτα ημέρας όπως καλαμαράκια ή εκείνη η αλυσμόντα

αέρινη ταραμοσαλάτα. **Προύσσης 13, Ν. Φιλαδέλφεια, 2102580908**

Καρπός

Το ωραίο εστιατόριο στο Μαρούσι (στη θέση που για χρόνια βρίσκαμε το Άνετον) κρύβει στην κουζίνα του εκλεκτά προϊόντα από κάθε γωνιά της χώρας και με αυτά μαγειρεύει βαθιά νόστιμα πιάτα. Την 25η Μαρτίου θα βάλει στο τηγάνι τον μπακαλιάρο, ύστερα θα τον σερβίρει μαζί με πλούσια σκορδαλιά. Εκτός από αυτή την κλασική εκδοχή του μπακαλιάρου που όλοι αγαπάμε, δοκίμασε και τον μπακαλιάρο τσιλαδιά που αυτό το εστιατόριο φτιάχνει υπέροχα. Πρόκειται για συνταγή της Μεσσηνίας, όπου το φιλέτο μπακαλιάρου μαγειρεύεται με σάλτσα ντομάτας, σταφίδες και χόρτα εποχής –σκέτο ποίημα! **Στρατηγού Λέκκα 19, Μαρούσι, 210 8068032**

**ΠΟΥ
ΤΡΩΜΕ**
Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ
ΒΝΑΤΣΙΟΥ

Λελούδας

Αθάνατη ταβέρνα, στο ίδιο σημείο από το 1928, εκεί στα στενά του Ελαιώνα. Μωσαϊκό στο πάτωμα, μενού σε μαυροπίνακα, καλή ρετσίνα και αύρα παλιάς Αθήνας. Το

μεγάλο σουξέ του Λελούδα είναι ο σωστός, ο άψογα τηγανισμένος μπακαλιάρος, που συνοδεύεται από μία... έξτρα δυναμική σκορδαλιά και που σερβίρεται όλο τον χρόνο, αφού έχει φανατικούς οπαδούς. **Σαλαμινίας 8-10, Ελαιώνας, 2103464167**

Τριφύλλι

Εδώ και δεκαετίες, η νόστιμη ταβέρνα πίσω από το γήπεδο του Παναθηναϊκού σερβίρει τα ίδια 5 πιάτα: κεφτεδάκια, λαχανοντολμάδες (που το καλοκαίρι γίνονται ντολμάδες), συκώτι, τηγανητές πατάτες και τον παινεμένο μπακαλιάρο σκορδαλιά (που την 25η Μαρτίου φυσικά και έχει την τιμητική του). Όλα τους αξεπέραστα. **Παναθηναϊκού 7, Αμπελόκηποι, 210 6446585**

Thess Bao

Τα συννεφένια bao του Thess Bao, εκεί στην Περικλέους, είναι πάντα μία καλή ιδέα. Ειδικά, όταν είναι 25η Μαρτίου, η παρέλαση έχει μόλις τελειώσει και εσύ ψάχνεις κάτι νόστιμο για να συνεχίσεις τη βόλτα σου. Τι θα έλεγες, λοιπόν, για ένα αφράτο bao, γεμιστό με τραγανό μπακαλιάρο τηγανισμένο σε ραγκο, μαζί με ασιατική σκορδαλιά με μαύρο σκόρδο, λάιμ, πίκλα αγγούρι και καπνιστό ταραμά; **Περικλέους 30-32, Σύνταγμα, 2103214717**

ΚΡΙΤΙΚΗ
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ /
ΠΡΟΣΩΠΑ /
ΑΦΙΞΕΙΣ /
ΣΥΝΤΑΓΕΣ /
TIPS ΓΕΥΣΗΣ

ΦΩΤΟ: ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ

Κριτική του
ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΤΣΟΥΛΗ

Μια ανεξάρτητη γυναίκα στο Βερολίνο του Μεσοπολέμου

Εάν άγνωστο, ως τώρα, Τούρκο συγγραφέα, τον **Σαμπαχατίν Αλί**, φέρνει στην ελληνική σκηνή, σε σκηνοθεσία **Ρουμπίνης Μοσοχωρίτη**, η ηθοποιός και συγγραφέας **Εφη Βενιανάκη**, διασκευάζοντας για το θέατρο το μυθιστόρημά του «*Η Μαντόνα με το γούνινο παλτό*». Μυθιστόρημα το οποίο εκδόθηκε το 1943 χωρίς επιτυχία, και επανεκδόθηκε το 2013 για να γίνει ευπώλητο στην Τουρκία και να μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες. Ο Σαμπαχατίν Αλί, γεννημένος το 1907 στο σημερινό Αρντίντο της Νότιας Βουλγαρίας, σπούδασε δάσκαλος στην Κωνσταντινούπολη, αλλά εξ αιτίας των αντικαθεστωτικών του ιδεών και δραστηριοτήτων φυλακίστηκε, και στην προσπάθειά του να διαφύγει στην Ευρώπη δολοφονήθηκε το 1948.

Η ιστορία αφορά έναν 24χρονο Τούρκο, εύπορης οικογένειας με καλλιτεχνικές ανησυχίες, ο οποίος θα βρεθεί στο Βερολίνο για να σπουδάσει σχετικά με τη σαπυνοποιεία, ώστε να αναλάβει το εργοστάσιο του πατέρα του. Στις περιηγήσεις του στην πόλη και στις εκθέσεις της θα βρεθεί μπροστά στην αυτοπροσωπογραφία μιας νέας γυναίκας με γούνινο παλτό η οποία θα τον συνεπάρει. Εκεί, θα τον πλησιάσει το εικονιζόμενο μοντέλο. Μια νεαρή γυναίκα που αργότερα θα την ακολουθήσει για να βρεθεί σε ένα καμπαρέ όπου αυτή χορεύει και τραγουδάει.

Μια σχέση αρχίζει μεταξύ τους, την οποία η Γερμανοεβραία Μαρία Πούντερ θα ορίσει ως αυστηρά φιλική, καθορίζοντας τα όρια της σχέσης τους, όπως και των συναντήσεών τους. Μια γυναίκα που έχει επιλέξει να ζει ελεύθερη, χωρίς να υποκύπτει στις αντρικές επιθυμίες, που διατηρεί τον έλεγχο της ζωής της. Ωστόσο, η σχέση τους θα εξελιχθεί σε ερωτική, με τη Μαρία, σε αμφίθυμη διάθεση, να διώχνει τον νεαρό Ραϊφ. Αυτός δεν θα πάψει να ακολουθεί τα βήματά της, διαπιστώνοντας ότι έχει εξαφανιστεί, για να μάθει ότι νοσηλεύεται με πνευμονία σε νοσοκομείο. Θα ζήσουν μαζί, έως ότου ένα γράμμα ανακοινώνει τον θάνατο του πατέρα του και την ανάγκη επιστροφής του στην Τουρκία. Θα φύγει με την υπόσχεση ότι θα την καλέσει στην Άγκυρα, μόλις τακτοποιήσει τις οικονομικές υποθέσεις του. Η αλληλογραφία τους θα είναι τακτική, έως ότου ξαφνικά διακοπεί. Τι απέγινε η Μαρία; Και τι είναι εκείνο που θα οδηγήσει τον Ραϊφ στον θάνατο δέκα χρόνια μετά;

Στη διασκευή της παράστασης εισάγεται ο ρόλος ενός Αφηνήτη, νεαρού συναδέλφου του Ραϊφ σε μια επιχείρηση στην Άγκυρα, δέκα χρόνια μετά. Ο νεαρός θα νιώσει εκτίμηση για τον σιωπηλό, πρόωρα γερασμένο Ραϊφ και, όταν αυτός αρρωστήσει, θα τον επισκεφτεί στο σπίτι του και θα του εμπιστευτεί το ημερολόγιό του. Έτσι, η ιστορία θα αρχίσει να ζωντανεύει μέσω φλας μπακ, όπου, με μια επιτυχημένη σκηνική συνθήκη, η ανάγνωση των ημερολογίων/λόγος του αφηνήτη συμπλέκεται ανά διαστήματα με τον λόγο και τη ζωή του Ραϊφ της νεανικής ηλικίας.

Οι δύο ηθοποιοί της παράστασης, ο **Φώτης Καράλης** (Αφηνήτης) και ο **Βασίλης Τριανταφύλλου** (Ραϊφ-εφέντη), με καθαρό λόγο και κατάλληλους επιτονισμούς καταφέρνουν να δρουν παράλληλα ή να συγχωνεύονται, άλλοτε αναδεικνύοντας τη δράση του παρελθόντος χρόνου και άλλοτε να συμφύρουν το πρόσωπο του αναγνώστη των ημερολογίων του σήμερα με τον γραφέα και δρώντα του τότε της ιστορίας. Κάτι που επιτυγχάνουν και με εύστοχα κινησιολογικά ευρήματα. Αλλωστε, η συνεκφόρηση κάποιων αποσπασμάτων της διήγησης οδηγεί σε ένα είδος ταύτισης των δύο φωνών και, κατ' επέκταση, εικόνησης του Αφηνήτη στη ζωή του Ραϊφ. Αυτό γίνεται πιο έντονο, όχι μόνο καθώς ο Αφηνήτης αναλαμβάνει να υποδυθεί σύντομους ρόλους τρίτων προσώπων που εμφανίζονται στη ζωή του Ραϊφ, αλλά και όταν διευθετεί το σκηνικό, ώστε να δηλωθούν οι διαφορετικοί χώροι του παρελθοντικού Βερολίνου, όπου ο νεαρός Τούρκος έζησε τον μεγάλο του έρωτα.

Το επιτυχημένο σκηνικό του **Γιώργου Λιντζέρη** συνίσταται σε κινούμενα παραβάν, τα οποία, μετακινούμενα και σε διαφορετικούς συνδυασμούς, καταδηλώνουν εκθεσιακό χώρο, καμπαρέ, εξωτερικούς χώρους του τότε ή, ακόμα, το γραφείο ή το σπίτι του Ραϊφ στο τώρα.

Το αντικείμενο του έρωτα του Ραϊφ, τη Μαρία, υποδύεται η **Βίκυ Διαμαντοπούλου** με ωραία σκηνική παρουσία και κίνηση, όχι όμως και τη σωστή, πάντα, άρθρωση λόγου, ειδικά όταν ταχυλογεί, κάνοντας δυσνόητο τον λόγο της. Στην άκρη της σκηνής, ο **Ανδρέας Γυφτάκης** παίζει ζωντανά τη μουσική που έγραψε ειδικά για την παράσταση ο **Κώστας Νικολόπουλος**, μια μουσική που ντύνει τις δράσεις, αν και κάποιες φορές ακούγεται δυνατώτερα από όσο χρειάζεται με αποτέλεσμα να υπερκαλύπτει τον λόγο των ηθοποιών. Οι φωτισμοί του **Γιώργου Αγιαντώνη** είναι καθοριστικοί για τις εναλλαγές χώρων. Η προσεγμένη κίνηση, που επιπλέον συμβάλλει στη ρευστή αλλαγή των σκηνικών, όπως και οι χορογραφίες είναι της **Ματίνας Κωστιάνη**.

Μια παράσταση που στηρίζεται σε μια καλοδουλεμένη και έξυπνη διασκευή και η οποία, με σκηνική λιτότητα που παραπέμπει σε χειροποίητο, κρατάει αμείωτο το ενδιαφέρον του θεατή πάνω σε μια ρομαντική ιστορία μιας άλλης εποχής, αλλά ταυτόχρονα σύγχρονης. Η σκιαγράφηση της Μαρίας, μιας Γερμανίδας «Στέλλας», συνεχίζει να αποτελεί πρότυπο γυναικείας χειραφέτησης, μιας ανεξάρτητης γυναίκας, που τελικά θα πληρώσει το δικό της τίμημα.

INFO Σαμπαχατίν Αλί, *Η Μαντόνα με το γούνινο παλτό*. Θεατρική διασκευή: Εφη Βενιανάκη. Σκηνοθεσία: Ρουμπίνης Μοσοχωρίτης. Alhambra Art Theater. Το βιβλίο του Σαμπαχατίν Αλί, *Η Μαντόνα με το γούνινο παλτό*, κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδ. Ροές.

Όσκαρ 2023: Το Tar και τα Πνεύματα του Ινιέρνιν

Είμαι πραγματικά ο τελευταίος που μπορεί να εκφέρει δόκιμη γνώμη για τον κινηματογράφο. Έτσι ενώ για τη μουσική μπορώ να έχω μια εγκυρότερη γνώμη –επαναλαμβάνω: αρνούμενος κατηγορηματικά την ιδιότητα του κριτικού, όσο και την αξία της Κριτικής ως μεθόδου– στον κινηματογράφο θεωρώ τον εαυτό μου απλό θεατή. Έτσι όπως είμαι βουτηγμένος τα τελευταία 25 χρόνια στην κλασική μουσική, πήγα τρέχοντας να δω το “*Tar*”. Είχα διαβάσει διθυράμβους –σε ελληνικά μέσα μόνο– για την ταινία, οπότε έσπευσα. Φυσικά και πρόκειται για μια δυνατή ταινία, όπως και για μια εξαιρετική ερμηνεία από την **Kate Blanchett**. Όμως, ειλικρινά, η ταινία δεν με συγκλόνησε. Βρήκα υπερβολική την Blanchett στη διεύθυνση της ορχήστρας, αν και τα χέρια της στην αρχική συνέντευξη έδειχναν να δουλεύουν εξαιρετικά. Βρήκα απόλυτα εξωπραγματική την πιθανότητα παρουσίας ενός έκπτωτου αρχιμουσικού στα παρασκήνια της ζωντανής εκτέλεσης της 5ης του Μάλερ –και μάλιστα μέσα στη Philharmonie– αλλά κατανού τις ανάγκες ανάπτυξης της πλοκής. Τέλος, αποδέχομαι απόλυτα τη Νέμεση μετά την γβρι της Lydia, που δεν την οδήγησε στη φυλακή αλλά σ’ έναν άθλιο τόπο να διευθύνει μια αποτυχημένη ορχήστρα σε κακά μουσικά έργα και μπροστά σε ένα αλλόκοτο κοινό. Κι αν το “*Tar*” δεν με μάγεψε, τα “*Πνεύματα του Ινιέρνιν*” με κατέκτησαν ολοκληρωτικά. Ίσως είναι που λατρεύω την ιρλανδέζικη προφορά, ίσως που με συνεπάρνει το μαύρο χιούμορ, ίσως που τρελαίνομαι όταν κάποιος τα χώνει στη θρησκεία και την εξουσία, ίσως που βρίσκω σχέσεις με το γλυκόπικρο παιχνίδι του –επίσης ιρλανδέζικου– “*Πέτρες στις τσέπες σου*” ή με τον επίσης βόρειο “*Πάνα*” του Κνουτ Χάμσουν. Εξαιρετική ταινία, συγκίνηση και ζητήματα που έχουν νόημα στον σύγχρονο κόσμο. Καμία από τις δύο ταινίες

δεν πήρε ούτε ένα Όσκαρ καθώς τα σάρωσε το “*Τα πάντα όλα*», που δεν έχω δει και φαίνεται παράνοια, πράγμα όχι υποχρεωτικά κακό. Ως επανέλας σύντομα, ψάχνοντας να παρακολουθήσω και τις υπόλοιπες ταινίες, που ήταν υποψήφιες στην κατηγορία της «καλύτερης ταινίας».

Κι αφού έκανα το χρέος μου στέλλοντάς σας στον κινηματογράφο, να σας πω ότι αν, αν λέω, μείνετε σπίτι κι έχετε Netflix, μη χάσετε την νέα εκδοχή του μιούζικαλ της “*Ματίλντα*». Βασίζεται στο βιβλίο του Ρόαλντ Νταλ, είναι καλογουρισμένο, συγκινητικό κι έχει εξαιρετική μουσική. Όλα τα τραγούδια είναι μεταφρασμένα στα ελληνικά

Σημειώσεις Ενός Μονομανούς CXLXVIII

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ

νικά και τα ερμηνεύει η παιδική χορωδία Rosarte της **Ρόζης Μαστροσάββα**, μια σπουδαία παιδική χορωδία.

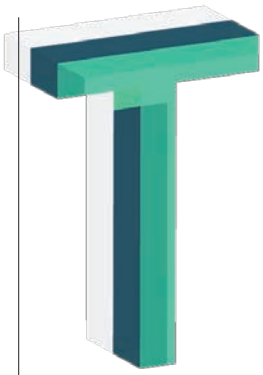
Ποτέ δεν μπόρεσα να αποφασίσω αν το “*Elephant*” ή το “*Get Behind Me Satan*” είναι το καλύτερο –κατά τη γνώμη μου, έστω– album των **White Stripes**. Η εσωστρεφής μου πλευρά τείνει προς το δεύτερο την ώρα που η εξωστρεφής καταλήγει στο πρώτο. Σε κάθε περίπτωση, το “*Elephant*” είναι αυτό που επανακυκλοφορεί σε διπλό έγχρωμο βινύλιο καθώς συμπληρώνονται 20 χρόνια από την πρώτη κυκλοφορία του. Όσοι τυχόν δεν το τιμηπίσατε σε πρώτο χρόνο, έχετε τώρα μια δεύτερη ευκαιρία.

Την **Amanda Acevedo** δεν την ήξερα. Και αν δεν την είχε μαζί του ο **Mick Harvey** στον επερχόμενο δίσκο του, “*Phantasmagoria In Blue*”, μάλλον δεν θα τη μάθαινα ποτέ. Ο δίσκος είναι γεμάτος διασκευές: από Tim Buckley, δύο τραγούδια μάλιστα, μέχρι Jackson C. Frank. Το “*Milk And Honey*”, που υπάρχει εδώ, το έχει πει και η παλιά αγαπημένη του συνθέτη του, η Sandy Denny.

Όλοι –ελπίζω– γνωρίζουμε τη **Sandy Denny** αλλά σχεδόν κανείς τη **Hako Yamazaki**. Ο πρώτος της δίσκος, το “*Tobimasu*”, κυκλοφόρησε το 1975 και είναι ένα αριστοτεχνικό εσωστρεφές, χαμηλόφωνης και εμπνευσμένης ψυχεδελικής folk. Το μόνο κακό είναι ότι η Hako τραγουδάει στη γλώσσα της αλλά το ξεχνάς γρήγορα καθώς απορροφάσαι στα σημαντικά στοιχεία του δίσκου. Επανακυκλοφορεί και το “*Tsunawatari*”, ο δεύτερος δίσκος της τραγουδοποιού από τη φινλανδική εταιρεία που φέρει το απίθανο όνομα “*We Release Whatever The Fuck We Want To*”.

Επανακυκλοφορούν τον Απρίλιο οι δισκάρες των **Pearls Before Swine**, “*Balaklava*” και “*One Nation Underground*”. Τα βγάζει η πολύ καλή Earth Recordings, που έχει κυκλοφορήσει στο παρελθόν Bert Jansch, Judy Dyble, Trees και Jackson C. Frank.

P.S.: Τα πιο δυνατά singles αυτής της εποχής ανήκουν στους **National**, τους **Depeche Mode** και τον **Nick Waterhouse**. Εν αναμονή των albums...

ΤΕΧΝΗ

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΓΚΟΜΟΥΖΑ**

Λίγο πριν έρθει στο **ΚΠΙΣΝ** για την έκθεσή τους στο φεστιβάλ **WOW Women of the World**, μιλήσαμε με τη «Φρίντα Κάλο» από τη διάσημη φεμινιστική, ακτιβιστική ομάδα.

GUERRILLA Girls

«Η τέχνη πάντα ήταν πολιτική»

Χιόνιζε στη Νέα Υόρκη τη μέρα που μιλήσαμε μέσω βιντεοκλήσης με τη «Φρίντα Κάλο», αλλά μόνο να φανταστώ μπορούσα το χαμόγελό της καθώς προσδοκούσε τον ήλιο της Αθήνας. Όχι γιατί φορούσε τη χαρακτηριστική δασύτριχη μάσκα γορίλλα που έχουν υιοθετήσει οι πιο γνωστές-άγνωστες ακτιβίστριες της τέχνης για να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, αλλά γιατί η κάμερα παρέμενε κλειστή όπως άλλωστε συνήθιζουν στις συνεντεύξεις τους. Πίσω από το διάσημο ψευδώνυμο βρίσκεται ένα από τα ιδρυτικά μέλη των **Guerrilla Girls**, που στις 3 Απριλίου θα βρίσκονται στο **1ο αθηναϊκό φεστιβάλ WOW Women of the World**, στο **Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος**, για να μιλήσουν για τις προκαταλήψεις λόγω φύλου ή εθνοτικής καταγωγής και για τη διαφθορά στον χώρο της τέχνης και πέρα από αυτόν. Ήδη, όμως, από τις 27 Μαρτίου η έκθεση **«The Art of Having Badly» (Η τέχνη της κακής συμπεριφοράς)** θα ανιχνεύει μέσα από 38 έργα (αφίσες, δράσεις, αυτοκόλλητα, καρτ-ποστάλ, βίντεο) την πρακτική τους που από το 1985 στοχοποιεί τις διακρίσεις χρησιμοποιώντας ανατρεπτικούς τίτλους, οπτικό υλικό και συγκλονιστικά στατιστικά στοιχεία.

Πιστεύουν σε έναν διαθεματικό φεμινισμό που αγωνίζεται για την ελευθερία και επιδιώκει ίσες ευκαιρίες για όλους. «Είναι μια υπέροχη εποχή να είσαι γυναίκα (και μαύρη) καλλιτέχνης. Ο κόσμος χρειάζεται πραγματικά τις ιστορίες τους γιατί βρίσκονταν στο περιθώριο, αποκλεισμένες για τόσο καιρό». Κοντεύουν τέσσερις δεκαετίες από την έκθεση **«An International Survey of Recent Painting and Sculpture»** στο **MoMA**, που υπήρξε έναυσμα για την ακτιβιστική τους δράση, καθώς οι γυναίκες υποεκπροσωπούσαν κραυγαλέα – μόλις 13 ανάμεσα σε 169 συμμετέχοντες. Κι ενώ η δουλειά τους –όπως το εμβληματικό πόστερ του 1989 που δανείζεται τη φιγούρα της Οδαλίσκης του

Ενγκρ και διατυπώνει το ερώτημα αν οι γυναίκες πρέπει να είναι γυμνές για να μπουν στη συλλογή του Μητροπολιτικού Μουσείου– μπορεί να βρίσκεται σε κάθε σπίτι, η κριτική τους για ανάλογα φαινόμενα παραμένει ηχηρή. Ψίχουλα, μόλις 1,5% των έργων της συλλογής γραφικών τεχνών του Μουσείου Χειροτεχνίας & Τεχνών του Αμβούργου φέρει γυναικεία υπογραφή, δηλώνει το μπάνερ που έχουν αναρτήσει αυτό το διάστημα στην πρόσοψη του ιδρύματος.

Μέσα στα χρόνια βλέπει την κατάσταση σε σχέση με την αντιπροσώπηση των γυναικών και των μαύρων καλλιτεχνών να εξελίσσεται και να αλλάζει, όπως μου λέει. «Αν, όμως, κοιτάξεις πόσο αμείβονται, δεν υπάρχει ισονομία. Η υψηλότερη τιμή για τη δουλειά μιας εν ζωή μαύρης καλλιτέχνης είναι μόλις το 5% της αντίστοιχης τιμής για λευκό καλλιτέχνη». Καθώς, λοιπόν, δεν θα μπορούσαν να κατευθύνουν τις αγοραστικές συμπεριφορές των συλλεκτών, καταφεύγουν στα εργαλεία του εξευτελισμού, της γελοιοποίησης και του σαρκασμού.

«Το πρόβλημα είναι ότι η τέχνη έχει γίνει επενδυτικό μέσο και δυστυχώς πολλοί καλλιτέχνες ταίζουν το θηρίο δημιουργώντας όλο και πιο ακριβά έργα. Η ιδέα ότι οι λίγοι οικονομικά ισχυροί μπορούν να λένε στους υπόλοιπους τι είναι πολιτισμός είναι ένα πισωγύρισμα στην εποχή της μοναρχίας. Το ότι έργα τέχνης μπορούν να αποτελούν κτήμα ενός ιδιώτη, έξω από τη δημόσια σφαίρα, να αντιμετωπίζονται ως επένδυση για να γίνουν αντικείμενο συναλλαγής στο μέλλον είναι ένας άθλιος τρόπος για να γράφεις την ιστορία του πολιτισμού».

Μου μιλά για όσα την ενοχλούν σήμερα. Για τα αμερικανικά μουσεία που προσπαθούν να εμποδίσουν τους υπαλλήλους τους, που διεκδικούν έναν βιώσιμο μισθό και υγειονομική περίθαλψη, να συνδικαλιστούν. Για τη θεσμική διαφθορά και τους πλούσιους

συλλέκτες τέχνης που συμμετέχουν στα διοικητικά συμβούλια μεγάλων πολιτιστικών ιδρυμάτων, θέσεις που τους δίνουν την ευκαιρία «να αυξήσουν την αξία της επένδυσής τους και να ξεπλύνουν την υπόληψή τους». Ανάμεσά τους άνθρωποι που έκαναν περιουσίες από φάρμακα τα οποία προκαλούν εθισμό, που επενδύουν για κέρδος στις φυλακές και στα σπουδαστικά δάνεια ή παράγουν δακρυγόνα και λαστικές σφαιρές για την καταστολή ειρηνικών διαμαρτυριών.

Την περίοδο της πανδημίας ασχολήθηκαν με το ανδρικό βλέμμα στην αναπαράσταση της γυναίκας στην ιστορία της τέχνης, αυτό που οι ίδιες αποκαλούν παιγνιωδώς **The male gaze**. «Πολλοί τείνουν να βλέπουν τέτοιους πίνακες ως όμορφες συνθέσεις και δεν ασχολούνται με το ότι αυτές οι γυναικείες μορφές δέχονται μια επιθετική συμπεριφορά (τις αποπλανούν, τις απαγάγουν, τις βιάζουν, τις δολοφονούν). Κοιτάζοντας τις ζωές των καλλιτεχνών, συνειδητοποιήσαμε ότι η πδονοβλεπτική ματιά, η εκμετάλλευση, η βία επίθεση, η κατάχρηση υπάρχουν από παλιά στην τέχνη και στη συμπεριφορά των εικαστικών. Δεν έχουμε ακυρώσει κανέναν από τους καλλιτέχνες που επικρίνουμε. Δεν λογοκρίνουμε την τέχνη και δεν πηκολογούμε, αλλά όταν ασχολούμαστε με την ιστορία της δυτικής τέχνης πρέπει να μιλάμε γι' αυτό».

Θέλουν η παρέμβασή τους να λειτουργεί μεταμορφωτικά στις ζωές των ανθρώπων, μου αναφέρει. «Δεν ξέρω αν η τέχνη μπορεί να φέρει την αλλαγή αλλά μπορεί να προκαλέσει την αλλαγή. Κάθετί έχει μια πολιτική αξία είτε υποστηρίζεις το status quo είτε το προκαλείς και ονειρεύεσαι κάτι διαφορετικό. Το μότο μας είναι: **Κάνε ένα πράγμα. Αν λειτουργεί, προσπάθησε κάτι άλλο. Αν όχι, δοκίμασε κάτι άλλο. Έτσι κι αλλιώς. Βλέπουμε τον μεγάλο στόχο: την ισονομία στον κόσμο. Κανένας δεν είναι ελεύθερος αν ο άλλος δεν είναι ελεύθερος όλοι».** **A**

Βλέπουμε
τον μεγάλο στόχο,
την ισονομία
στον κόσμο.
Κανένας δεν είναι
ελεύθερος
ώσπου να είναι
ελεύθεροι όλοι.

Do women have to be naked to get into the Met. Museum?

Less than **5%** of the **artists** in the Modern Art sections are women, but **85%** of the **nudes** are female

Statistics from the Metropolitan Museum of Art, New York City, 1989

GUERRILLA GIRLS CONSCIENCE OF THE ART WORLD

ΒΙΒΛΙΟ

Επιμέλεια:
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ

Ζέφη Κόλια

Βελονιές της πρωτοπορίας

Μια συζήτηση με τη συγγραφέα για το βιβλίο της που εμπλουτίζει την ελληνική βιβλιογραφία γύρω από τη μόδα, το στιλ και τις υποκοιτούρες

Της **ΝΑΤΑΣΣΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΝΟΥ**

Το βιβλίο διατρέχει την ιστορία της μόδας του 20ού αιώνα παράλληλα με διάφορα καλλιτεχνικά κινήματα. Ποιο σε εκφράζει περισσότερο; Τα καλλιτεχνικά κινήματα του μεσοπολέμου όπως και αυτά του '50 είχαν έναν κοινό παρονομαστή: ξεπετάχτηκαν μέσα από τις στάχτες των δύο παγκοσμίων πολέμων και συνδέθηκαν με τη λαχτάρα της νεολαίας να αφήσει πίσω τη φρίκη: το «σύνδρομο της Σταχτοπούτας» συνδέθηκε με νέες εξαιρετικές μουσικές και αντίστοιχα ντυσίματα. Στον μεσοπόλεμο, η jazz age (όπως την όρισε ο Φ. Σκοτ Φιντζέραλντ) έφερε τον πυρετό της τζαζ μουσικής, τους δίσκους γραμμοφώνου, τα πάρτι σε ολόφωτα νάιτ κλαμπ και τον χορό μέχρι λιποθυμίας. Ήταν η πρώτη φορά που η μουσική βγήκε στους δρόμους χέρι-χέρι με τη μόδα: φορέματα κυτά κι αέρινα, με παγιέτες, διαφάνειες ή κρόσσια, σε μήκος που για πρώτη φορά έφτανε πάνω από το γόνατο· ρούχα κομμένα και ραμμένα πάνω στις νότες του πιάνου, στους ήχους του σαξοφώνου και στις φιγούρες του τσάρλεστον και στους ρυθμούς της τζαζ μουσικής. Αντίστοιχα, στη δεκαετία του '50 η ανθρωπότητα έχει βγει μέσα απ' τα συντρίμια του μεγαλύτερου πολέμου που την έπληξε, ενώ η αγορά ρούχων

με το σύστημα των κουπονιών εξακολούθησε να ισχύει σχεδόν μια πενταετία μετά τη λήξη του. Τότε ακριβώς ανθίζει η εφηβική κοιλότητα που σηματοδεύτηκε από το ροκ'εν'ρολ, τα τζουκ μποξ, τις νεανικές τεχνικολόρ ταινίες, τα μπλουτζίν ως ενδυματολογική καταδήλωση και την αντίθεση συμπεριφορά της μεταπολεμικής νεολαίας: τα κορίτσια με τις ροκ εν ρολ φούστες που άνοιγαν σαν ομπρέλες όταν χόρευαν, τους teddy boys στη Βρετανία, αλλά και τους πιο «παρακαμιακούς» beatniks που άκουγαν φανατικά τζαζ και διαμαρτύρονταν για τους πυρηνικούς εξοπλισμούς (στην Αγγλία τουλάχιστον) γράφοντας στίχους. Ήταν εποχή των Παριζιάνων υπαρξιστών που φορούσαν μαύρα... Σε αυτές τις τάσεις νιώθω πιο κοντά, ίσως επειδή η σημερινή εποχή μου δίνει την αίσθηση ότι βγαίνουμε πάλι από μια ζοφερή περίοδο και ενδόμυχα περιμένω ένα νέο κίνημα, μια φρέσκια ιδέα, μια χαρούμενη νότα που θα ακουστεί μέσα από το τούνελ και θα μας βγάλει πάλι έξω στο φως. Πόσο ρομαντική, ε;

Πιστεύεις ότι η σημερινή μόδα έχει βρεθεί σε αδιέξοδο; Ότι είναι σκοτεινή; Πιστεύω ότι ναι –αν κρίνω από πασαρέλες όπως των Rick Owens, Balmain, Balenciaga– αντανακλώνοντας το μοτίβο της εποχής: σκοτεινοί καιροί με αρρώστιες, πολέμους, σεισμούς, δυστυχήματα – σκοτεινή μόδα. Όμως, πιστεύω ότι έχει άλλα στοιχεία να κερδίσει, ακολουθώντας ξανά τις απαιτήσεις των καιρών: τη χρήση νέων υλικών που θα προκύπτουν από ανακύκλωση, τη μεταποίηση και επαναχρησιμοποίηση προς όφελος της οικολογικής βιωσιμότητας και τον non binary σχεδιασμό, για ρούχα που θα απευθύνονται χωρίς διακρίσεις σε όλο το φάσμα των σωματότυπων, των φυλών και των φύλων.

Δείχνεις αδυναμία στις μόδες και τις υποκοιτούρες της δεκαετίας του 1960... Πιστεύεις ότι ήταν το αποκορύφωμα του γούστου; Τα sixties δεν ήταν απλώς μια δεκαετία· ήταν τρόπος ζωής και state of mind. Ήταν εκείνη η εκπληκτική εποχή όπου οι νέοι διαχωρίστηκαν από τον κόσμο των ενηλίκων και απέκτησαν τη δική τους μουσική, τέχνη και μόδα. Ήταν η χρονική περίοδος όπου συνέβησαν εξαιρετικές σημασίας γεγονότα, αλλά πάνω απ' όλα ήταν ένα πάρτι: με την καλύτερη μουσική και τα πιο τρελά ρούχα. Δεν ξέρω αν ήταν το αποκορύφωμα του γούστου, αλλά σίγουρα ήταν το αποκορύφωμα της χαράς στα ψώνια: οι μπουτίκ του

Λονδίνου –και αργότερα κι άλλων μεγάλων πόλεων– είχαν δυνατή μουσική, pop ή ψυχεδελικές βιτρίνες, δωρεάν ποτά και ελεύθερο ωράριο που δημιουργούσε ένα κυλιόμενο shopping party. Εννοείται ότι θα ήθελα να ήμουν μέρος αυτού του ηλεκτροφόρου swing των sixties που γέννησε μόδες και μουσικές τις οποίες ακόμα λατρεύουμε. Η πλέον κακόγουστη εποχή για τη μόδα θεωρείται η δεκαετία του '70, όπου συνυπήρχαν δεκάδες στιλ –από το hippy style μέχρι το disco, το glam και το punk – δημιουργώντας ένα στιλιστικό κομφορτζίο. Αλλά και όποιος έζησε εκείνη την εποχή, μπορεί να ξεκάσει τα ψηλοκάβαλα καμπάνια παντελόνια, τα χωριτάκια φουστάνια, τα ταγάρια και τις τσιγγάνικες φούστες, αλλά και τους άνδρες με το μαλλί-πιστολάκι, τα πουκάμισα με τους τεράστιους γιακάδες, τα τακούνια και τα τσαντάκια; Και μιλάμε για καθημερινούς, συντηρητικούς κυρίως που κατά τα λοιπά ήταν σκληροί υπερασπιστές του ανδρισμού τους. Αυτό είναι κάτι που έχει τη δύναμη να κάνει η μόδα: επιβάλλει ακόμα και αλλόκοτες κοινωνικές συμπεριφορές.

Έχει αυξηθεί το ενδιαφέρον του κοινού για τη μόδα; Νομίζω ότι οι άνθρωποι –παλιότερα κυρίως οι γυναίκες– ανέκαθεν ενδιαφέρονταν για τη μόδα. Σήμερα έχει αλλάξει ο τρόπος με τον οποίο διαδίδεται μέσα από τα social media. Όμως η ίδια η μόδα δεν έχει πολλά νέα μηνύματα να δώσει, αφού ανακυκλώνονται οι παλαιότερες τάσεις μέσα από την high tech οπτική του διαδικτύου. Επίσης η fast fashion έβαλε λουκέτο στις μοδίστρες και τα ραφτάδικα και η προσωπική αισθητική εξαφανίστηκε κάτω από τόνους όμοιων ρούχων κατασκευασμένων σε εργοστάσια της Ασίας, συχνά από παιδικά χέρια. Το νέο στοιχείο της μόδας, όπως φώναζε ως την ύστατη στιγμή της η Βίβιεν Γουέσθγουντ: Reduce-Reuse-Recycle, δηλαδή ποιοτική αναβάθμιση των ρούχων ώστε να αντέχουν στον χρόνο, επαναχρησιμοποίηση ή και μεταποίηση, ανακύκλωση. Μην ξεχνάμε ότι η βιομηχανία της μόδας είναι η δεύτερη –μετά το πετρέλαιο– πιο ρυπογόνα βιομηχανία του πλανήτη. Η Στέλλα ΜακΚάρτνεϊ στη Διάσκεψη COP26 για την Κλιματική Αλλαγή στη Γλασκώβη το 2021, δήλωσε ότι «Η μόδα είναι εκτός μόδας» παραφράζοντας την Κοκό Σανέλ: «Η μόδα φτιάχτηκε για να γίνει εκτός μόδας».

Εξακολουθούμε να είμαστε fashion victims. Κι αν παρακολουθήσει κανείς τις διασημότητες στα κόκκινα χαλιά μπορεί να φρικάρει... πινακοθήκη τεράτων! Ειδικά σήμερα με τις fashion bloggers το πράγμα έχει ξεφύγει, έχει γίνει μια συλλογική μμηπτική μανία χωρίς ουσιαστική αισθητική και γνώση, με ευτράπελα αποτελέσματα, όπως κορίτσια που υποτίθεται ότι θέλουν να ασχοληθούν επαγγελματικά με τη μόδα και δεν γνωρίζουν καν τις ιστορικές τάσεις τις οποίες ακολουθούν ή τους μεγάλους σχεδιαστές νομίζουν, ας πούμε, ότι ο οίκος Balenciaga είναι οι σημερινές του κολεξιόν, τις οποίες για κάποιον εφήμερο λόγο κάνουν #cancel δίχως να κάνουν τον κόπο να ανατρέξουν στην ιστορία του τεράστιου ιδρυτή του οίκου, Cristobal Balenciaga. Όσο για τα κόκκινα χαλιά, οι άνθρωποι παρουσιάζονται με ό,τι σαχλαμάρα βάλει ο νους θεωρώντας ότι μοστράρουν κάποιου είδους πρωτοπορία – ενώ τις πραγματικές πρωτοπορίες τις έχουν φέρει θεές του στιλ όπως η Γκρέτα Γκάρμπο, η Όντρεϊ Χέμπαρντ ή αργότερα η Σερ, η Μαντόνα, η Τίλντα Σουίντον, η Μπιρκ. Προσωπικά, πρωτοπόρους θεωρώ όσους εμφανίζονται στο κόκκινο χαλί με τα υπέροχα ενδύματα υψηλής ραπτικής που όμως έχουν ξαναφορηθεί, διαδίδοντας έτσι το πιο επίκαιρο μήνυμα των καιρών: την επαναχρησιμοποίηση.

Η Μαντόνα είχε φτιάξει δικό της στιλ χρησιμοποιώντας έμπνευσα τον Γκοτιέ... Αλλά τώρα φαίνεται πως τρελάθηκε. Υπάρχουν σήμερα θεές του στιλ; Η θεοί; Ή μας έχει απομείνει μόνο η προκλητικότητα, το να φοράει π.χ. η Lady Gaga μια συρραφή από μπριζόλες; Στη Μαντόνα έχω αφιερώσει ολόκληρο κεφάλαιο στο βιβλίο, γιατί δεν έφτιαξε απλά ένα δικό της στιλ, συνεχώς άλλαξε το στιλ της με τρόπο που οι θαυμάστριές της δεν προλάβαιναν να το ακολουθήσουν. Ίσως η σημερινή της persona, αυτή της τρελαμένης τύπισσας με τις αισθητικές επεμβάσεις και το φίλτρα του tik tok που κάνουν αγνώριστο το πρόσωπό της, να είναι μια γυναικεία εικόνα που έρχεται από το μέλλον. Είναι κάτι που συνήθιζε να το κάνει, σοκάροντας τους πάντες: ο Πάπας την είχε αφιερώσει ήδη από τα 90s. Δεν είμαι καθόλου σίγουρη ότι έχει τρελαθεί, δηλαδή περισσότερο από όσο τρελή ήταν πάντα. Πιστεύω ότι σήμερα οι θεές και τα είδωλα του στιλ δεν είναι πια αυτά που ήταν. Η αισθητική έχει αλλάξει –σε μερικές περιπτώσεις έχει σχεδόν καταργηθεί– και τα κριτήρια έχουν να κάνουν πλέον με τη δημοτικότητα και τα κλικ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ως τη σημασιολογία της εποχής που αφορά τα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα όπως το #MeToo, το LGBTQ, ο περιβαλλοντικός ακτιβισμός. Για τον λόγο αυτό, σημερινά fashion icons θεωρούνται τόσο η βασίλισσα του reality Κιμ Καρντάσιαν (και όλο της το σόι), όσο η Καναδή μουσικός και πρώην σύζυγος του Έλον Μαρκ Ζωϊτικό-Grimes, η Lady Gaga με τη συρραφή από μπριζόλες, αλλά και η transgender Αμερικανίδα ηθοποιός και μοντέλο Indya Moore: η μόδα πάντα ακολουθεί τα χνάρια της εποχής της και ανοίγει τον στιλιστικό δρόμο στις οποίες πρωτοπορίες της.

Ποιοι από τους ζώντες σχεδιαστές αφορούν τον απλό άνθρωπο; Ότι φτιάχνουν ρούχα για όλους εμάς; Το «ζώντες» είναι σχετικό, αφού μόλις μέσα σε ένα χρόνο έχουν φύγει τρεις από τους μεγαλύτερους σχεδιαστές: Ισάι Μιγιάκε, Τιερί Μιγκλέρ, Βίβιεν Γουέσθγουντ. Βέβαια κανείς από αυτούς δεν δημιουργούσε αυτό που λέμε «καθημερινά» ρούχα, παρότι μερικοί θα δίναμε και το νεφρό μας για μια δημιουργία τους (αστειεύομαι). Νομίζω ότι οι Αμερικανοί και οι Ιταλοί σχεδιαστές δημιουργούσαν ανέκαθεν ρούχα πιο ευκολοφόρετα, με πιο απλές γραμμές, ενώ διέθεταν και πιο οικονομικές ή νεανικές κολεξιόν, διαθέσιμες. Διαχρονικά ρούχα για όλους τους τύπους των γυναικών υπήρξαν το LBD (little black dress) που λανσάρισε η Κοκό Σανέλ αλλά κυκλοφόρησε σε πολλές εκδοχές και φοριέται πάντοτε, όπως και το wrap dress (κρουαζέ φόρεμα) της Ντιάν φον Φίρστενμπεργκ, που αν και κυκλοφόρησε το 1972 εξακολουθεί να αποτελεί διαχρονικό κομμάτι της γυναικείας γκαρνταρόμπας. Άλλωστε, το κυρίαρχο στολίδι σε μια προσωπικότητα δεν είναι η μόδα που ακολουθεί, αλλά το προσωπικό στιλ που διαθέτει. Κι αυτό δεν αγοράζεται, καλλιεργείται. Όπως δήλωνε και η τρομερή αρχισυντάκτρια της αμερικανικής Vogue, Diana Vreeland: «Δεν έχει σημασία το ρούχο που φοράς, αλλά η ζωή που ζεις φορώντας το».

Ζέφη Κόλια
Βελονιές της πρωτοπορίας
εκδ. Μεταίχμιο

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ /
ΕΚΔΟΣΕΙΣ /
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ /
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

www.athensvoice.gr

Διαβάστε όλη τη συνέντευξη

Από τα Τίρανα στην Παραγουάη

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Πριν τρεις μέρες βρέθηκα στην Αλβανία. Στα Τίρανα, για την ακρίβεια. Όταν οι φίλοι μου ρώτησαν να μάθουν ποιος ο λόγος να πάω εκεί, μήπως είχα μπλέξει με την αλβανική μαφία, ή μήπως είχα υπάρξει στα φοιτητικά μου χρόνια μαοϊκός κι ήθελα να αποτίσω τιμή στον Εμβέρ Χότζα, τους αποκρίθηκα με κάθε ειλικρίνεια πως θα πετούσα ως εκεί για λόγους αναψυχής. Δεν διευκρίνισα, είναι η αλήθεια, πως είχα βρει κάτι φτηνά αεροπορικά εισιτήρια.

Στα Τίρανα με περίμενε βροχερός καιρός, κι αφού επισκέφτηκα υπό τη σκέπη της ομπρέλας μου στην πλατεία Σκεντέρμπεη (η δική τους πλατεία Συντάγματος, τρόπον τινά), αφού είδα στις δύο γωνίες της το παλιό ισλαμικό τέμενος και τη νέα μητρόπολη της αυτοκέφαλης ορθόδοξης εκκλησίας της Αλβανίας –ένα κίτς αρχιτεκτόνημα που διέλαθε μάλλον της προσοχής του Υψίστου–, ήπια έναν καπουτσίνο στο καφέ της Όπερας ακούγοντας δίπλα μου τις λαρυγγώδεις ομιλίες των ντόπιων. Στα Τίρανα υπάρχουν παντού καφέ και ανταλλακτήρια νομισμάτων.

Συνέχισα τη βόλτα μου, έφτασα ως μια τεχνητή λίμνη που έχουν δημιουργήσει στις παρυφές της πόλης, ανεβοκατέβηκα τους ορόφους ενός θηριώδους πολυκαταστήματος (όπου δεν βρήκα κάτι του γούστου μου), κι έχοντας μπουκτίσει με τη βροχή, επέστρεψα το απομεινόμενο στο ξενοδοχείο μου. Από το δωμάτιό μου είχα μια πανοραμική θέα της κεντρικής πλατείας, οπότε έφερα μια πολυθρόνα κι έμεινα να κοιτάζω τα μεγαθήρια ξενοδοχεία που χτίζονταν στα πέριξ. Όταν βαρέθηκα, έπιασα στα χέρια το βιβλίο που είχα φέρει μαζί μου. Κι ενώ η βροχή έπεφτε έξω, άρχισα να το διαβάζω.

Πώς στην ευχή μου είχε διαφύγει αυτό το μυθιστόρημα;

Ο συγγραφέας του, γεννημένος στην Παραγουάη, μια μικρή χώρα ανάμεσα Αργεντινή και Βραζιλία, περιγράφει τις περιπέτειες ενός άντρα που για να ξεφύγει από τη φτώχεια, καταφεύγει στις τάξεις του

στρατού. Όλοι αναγνωρίζουν τα ηγετικά του προσόντα, κι όταν έρχεται η κρίσιμη ώρα του προτείνουν να θεθεί επικεφαλής ενός πραξικοπήματος που θα εκθρονίσει τον δικτάτορα της Παραγουάης. Το κίνημα πραγματοποιείται και αποτυγχάνει.

Στην αρχή του βιβλίου συναντάμε τον ήρωα εξόριστο στην Αργεντινή. Φυτοζωεί με την πολυπληθή οικογένειά του φτιάχνοντας τούβλα για τις οικοδομικές ανάγκες της περιοχής. Την ίδια στιγμή, δεν παύει να ονειροπολεί ότι κάποια ώρα θα κληθεί ξανά να επαναλάβει το πραξικόπημα, αυτή τη φορά κατά του νέου τυράννου της χώρας του. Τρέφεται με αυτό το όνειρο ενώ μας αφηγείται σε πρώτο πρόσωπο τις περιπέτειες της ζωής του που τον οδήγησαν στη μαύρη εξορία –εντάξει, όχι και τόσο μαύρη, το σπιτάκι του είναι στην εξοχή, δίπλα σε ποτάμι, η γυναίκα του μπορεί να γκρινιάζει αλλά τον αγαπά κι έχει μια ερωμένη που του προσφέρει τα κάλλη της όποτε ο ήρωας την επισκέπτεται.

Ωστόσο, τίποτα δεν πηγαίνει καλά για τον ήρωα. Οι αναποδιές που τον περιμένουν σε κάθε στροφή της ζωής κάνουν τον αναγνώστη να τρίβει με χαρά τα χέρια που δεν βρίσκεται στη θέση του. Ακόμη και η στύση του τον εγκαταλείπει σε μια κρίσιμη στιγμή.

Κι ενώ η βροχή συνέχιζε να πέφτει στα Τίρανα, εγώ ευγνωμονούσα την τύχη μου που είχα πάρει μαζί μου αυτό το βιβλίο να με συντροφεύει.

Μέμπο Τζαρνινέλι
Ο επαναστάτης με το ποδήλατο
εκδ. Ελληνικά Γράμματα

FreeThinkingZone

Το βιβλιοπωλείο ως Ακτιβιστικός Χώρος

Του ΑΝΤΩΝΗ ΦΙΞ

«Πληγώνομαι με τα ονόματα "βιβλιο-καφέ", "πολυχώρος", ενίσταται η **Αρετή Γεωργιλή**, διαχειρίστρια του χώρου στον οποίο στεγάζεται το Free Thinking Zone, «εμείς λειτουργούμε τελείως διαφορετικά από ένα κλασικό βιβλιοπωλείο». Το Free Thinking Zone είναι βιβλιοπωλείο, πολυχώρος και εκδοτικός οίκος, αλλά ταυτόχρονα η ύπαρξή του δεν εξαντλείται σε αυτά – είναι κάτι πολύ ευρύτερο, είναι ένα όχημα για έναν πιο δίκαιο κόσμο.

Στο όχημα αυτό επιβαίνουν όσοι νοιάζονται για την προάσπιση του δημόσιου και ελεύθερου διαλόγου, την άμβλυση της βίας, την ισότητα των δικαιωμάτων και άρα την ενίσχυση της θέσης των γυναικών, των προσφύγων και της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας. Οι τρόποι με τους οποίους το Free Thinking Zone ενισχύει αυτούς τους σκοπούς περιλαμβάνουν: διάθεση εσόδων από τις πωλήσεις των βιβλίων και του καφέ του βιβλιοπωλείου, έκδοση βιβλίων που άπτονται αυτών των θεματικών, χρήση του χώρου για σχετικές εκδηλώσεις (βιβλιοπαρουσιάσεις, διάλογοι, εκθέσεις τέχνης κ.ά.), οργάνωση δράσεων εκτός βιβλιοπωλείου (π.χ. κουζίνα στο Πεδίον του Άρεως για πρόσφυγες). Το βιβλιοπωλείο κατά κανόνα συνεργάζεται απ' ευθείας με συλλογικότητες εθελοντών. Γι' αυτό μου λέει η Αρετή δείχνοντας τον χώρο «εδώ μέσα που με βλέπετε μόνη μου, είμαστε εκατοντάδες άνθρωποι!». Μία από τις μεγαλύτερες συνεργαζόμενες συλλογικότητες είναι η *Lean In Network Greece* με περισσότερες από 2.000 γυναίκες εθελόντριες που εργάζονται για την ισότιμη μεταχείριση της γυναίκας.

«Πως σου φαίνονται τα βιβλιαράκια μας, σ' αρέσουν;» μου λέει, νεύοντας χαμογελαστή και περήφανη προς μια σειρά καλαίσθητων βιβλίων στο τραπέζι. Μέχρι τώρα ο εκδοτικός οίκος **Free Thinking Zone: Οίκος Ανοχής Σκέψης** έχει εκδόσει πέντε βιβλία. Το «Από Φύλο σε Φύλο», που

εκδόθηκε σε συνεργασία με την ATHENSVOICE, αποτελείται από δέκα ιστορίες για την ελευθερία και την ισότητα της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας. Το «Passengers» είναι 13 ιστορίες που «μιλούν» για τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα έσοδα των πωλήσεων διατίθενται στην Action Aid. Σημειώω ότι όποτε το Free Thinking Zone δεν έχει απ' ευθείας ανάμειξη σε μια δράση μέσω «δικών» του εθελοντών, επιλέγει να ενισχύσει έμμεσα μέσω συναφών οργανώσεων. Το «Σε ποιον ανήκει η Ιστορία;» αφορά την αφαίρεση των μαρμάρων του Παρθενώνα από τον Έλγιν και την έκτοτε προσπάθεια επαναπα-

τριισμού τους, τα έσοδα του οποίου διατίθενται στο Μουσείο της Ακρόπολης. Το έσοδο από το μυθιστόρημα «Ζάζα» του Κυριάκου Αθανασιάδη διατίθενται για τον αγώνα κατά της κακοποίησης των παιδιών και γυναικών στη διεθνή οργάνωση LOVE 146. Τέλος, το «Μανιφέστο για τις ελληνικές πόλεις» του Γιώργου Κοκκόλη ενισχύει τη βοήθεια προς τους πυρόπληκτους της πυρκαγιάς στο Μάτι.

Μετά τον ακτιβισμό (ή και πριν), αζίζει ένας περίπατος στον πεζόδρομο Δελφών-Γριβαίων. Αυτό είναι το πρώτο σημάδι ότι το Κολωνάκι σε δυο στενά γίνεται Εξάρχεια: η ατμόσφαιρα χαλαρώνει, τα σακάκια λιγοστεύουν και τα μαγαζιά αποκτούν προσωπικότητα. Από τη μία το ιταλικό *Il Postino* για θρυλικές μακαρονάδες και από την άλλη τα υπόγεια δωμάτια του μπαρ *Ιπποπόταμος* για μεθυστικές συναντήσεις. Εναλλακτικά, μπορείς να κλειστείς σπίτι με φίλους και να παίξετε **Beat the Book Bug**, το πρώτο επιτραπέζιο στην Ελλάδα που δημιούργησε το Free Thinking Zone για τους λάτρεις του βιβλίου, με θέμα «γνωστά και αγαπημένα βιβλία».

Free Thinking Zone, Σκουφά 64 & Γριβαίων, Νεάπολη, 210 3617461

ΣΙΝΕΜΑ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΪΜΑΚΗ

critic's CHOICE

John Wick: Κεφάλαιο 4 (JOHN WICK: CHAPTER 4)***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Τσαντ Σταχέλσκι ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Κιάνου Ριβς, Ντόνι Γεν, Μπιλ Σκάρ-σγκαρντ, Λόρενς Φίσμπερν, Χιρογιούκι Σανάντα

Εχοντας επιστρέψει για τα καλά στην ενεργό δράση ο Τζον Γουικ αναζητά τον τρόπο που θα τον κάνει να νικήσει την Τράπεζα και θα κερδίσει οριστικά και αμετάκλητα την ελευθερία του. Για να συμβεί όμως αυτό θα πρέπει να αντιμετωπίσει έναν ανίκητο εχθρό, τον Μαρκήσιο ντε Γκραμόν, ο οποίος έχει πανίσχυρους συμμάχους σε όλη τη Γη.

Η περίπτωση του Τζον Γουικ είναι μοναδική. Από την πρώτη κιόλας ταινία του 2014, που ξεκίνησε με ταπεινές διαθέσεις από το άπειρο σκηνοθετικό δίδυμο των πρώην στάντμεν Τσαντ Σταχέλσκι και Ντέιβιντ Λιτς (ο πρώτος αντικαθιστούσε τον Κιάνου Ριβς στις επικίνδυνες σκηνές του «The Matrix» ενώ ο δεύτερος τους Μπρατ Πιτ, Ματ Ντέιμον κ.ά.), φάνηκε η δυναμική ενός πρότζεκτ που θα μπορούσε να εξελιχτεί σε πετυχημένο franchise. Το αρχικό φιλμ κόστισε 20 εκατομμύρια και μάζεψε περισσότερα από 86 εκατομμύρια σε όλο τον κόσμο, κάτι που άνοιξε το πράσινο φως και για τη συνέχεια, που ήρθε το 2017 με το «Κεφάλαιο 2» το οποίο κόστισε τα διπλάσια. Στο φιλμ αυτό ο Σταχέλσκι ανέλαβε μόνος τη σκηνοθεσία, καθώς ο Λιτς άνοιξε φτερά για άλλες πετυχημένες περιπέτειες («Atomic blonde» και τη Σαρλίζ Θερόν σε ρόλο διπλής κατασκόπου, αλλά και τα «Deadpool 2», «Fast & Furious Presents: Hobbs & Shaw» κ.ά.). Και οι δύο συνέχειες του «Τζον Γουικ» στέφθηκαν με εμπορική επιτυχία (171,5 και 327,5 εκατομμύρια δολάρια οι εισπράξεις τους αντίστοιχα) κάτι που αναμένεται να συμβεί και με το νέο φιλμ που σκηνοθετεί ξανά ο Σταχέλσκι. Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι η τελευταία περιπέτεια του Τζον Γουικ είναι η κορυφαία της σειράς. Ανοίγοντας συνεχώς την προβληματική της βασικής ιδέας προς ένα πεδίο δράσης που εμπλουτίζεται από νέα κοινωνικοπολιτικά στοιχεία, οι Σταχέλσκι - Ριβς (καταλυτική η συνδρομή του αμερικανού σαρ, που έχει αγκαλιάσει με θέρμη το χαρακτήρα του Τζον Γουικ) κατάφεραν να μετατρέψουν το μονοσήμαντο πλαίσιο των προηγούμενων φιλμ σε ένα καμβά πολλαπλών συμβολισμών και χορταστικής δράσης. Ο πάλαι ποτέ μοναχικός εκδικητής που ήθελε απλώς την πούχια του αλλά δεν κατάφερε ποτέ να ξεφύγει από το αμαρτωλό παρελθόν του, βρίσκει πλέον νέο νόημα στη ζωή του, καταργώντας βεβαιότητες και σταθερές ενός παλιού κόσμου που αντιτίθεται σθεναρά στην πρόοδο και τον μοντερνισμό. Τρομερές χορογραφίες βίας, στιλιζάρισμα που θαμπώνει το βλέμμα, σκηνές ανθολογίας σε Οζάκα και Βερολίνο, νέοι και παλιοί χαρακτήρες σε ένα γόνιμο συναπάντημα αλλά και η ειδοποιός διαφορά που εντοπίζεται στην ταυτότητα του κακού. Ο Μαρκήσιος του Μπιλ Σκάρσγκαρντ είναι ένας αρκετυπικός μεφιστοφελής που μέσω της αλαβάστρινης εικόνας του γίνεται εκπρόσωπος ενός σκοτεινού, απαρχαιωμένου και αδιστακτού κόσμου. Ενός κόσμου που βρίσκεται στο σκοτάδι (μη σαν ξεγελά η Πόλη του Φωτός) κι όχι μόνο δεν παραδίδει τα σκήπτρα του κοινωνικού συμβολαίου στις επόμενες γενιές αλλά συντηρεί τα κεκτημένα του χωρίς κανένα φραγμό και με συνθήκες απόλυτης απανθρωποποίησης.

JUST THE FACTS

John Wick: Κεφάλαιο 4 (***)
Ο Κιάνου Ριβς ξαναπιάνει το όπλο του

Ο άντρας των ονείρων μου (**)
Ρομάντζο του μέλλοντος

Η Λέιλα και τα αδέρφια της (***)
Το τέλος της πατριαρχίας στο σημερινό Ιράν

Μια απροσδόκητη σχέση (**½)
Ο Ζακ Εφρον ανικνεύει τα χαρακτηριστικά ενός απέραντα σκληρού Θεού

Τα φαντάσματα της επανάστασης (**)
Ο Θάνος Αναστόπουλος επιστρέφει στην Τεργέστη

Utama, το σπίτι μας (-)
Βολιβιανές μέρες Ξηρασίας

Στο τέλος Ξυρίζουν το γαμπρό (-)
Ελληνογεωργιανό γάμο στην Κω

Τα αυγά και τα πασχάλια (-)
Νονές και νονοί ετοιμαστείτε για δώρα

Σαλό, 120 μέρες στα Σόδομα (**)
Όταν ο Παζολίνι μελέτησε το έργο του μαρκήσιου ντε Σαντ

* ΑΔΙΑΦΟΡΗ
** ΜΕΤΡΙΑ
*** ΚΑΛΗ
**** ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ
***** ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ

➤ Ο θριαμβευτής των όσκαρ «Τα πάντα όλα» ξανά στις αίθουσες

Ο άντρας των ονείρων μου (ICHBINDEINMENSCH) **

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Μαρία Σράντερ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Μάρντ Έγκερτ, Νταν Στίβενς, Σάντρα Χίλερ

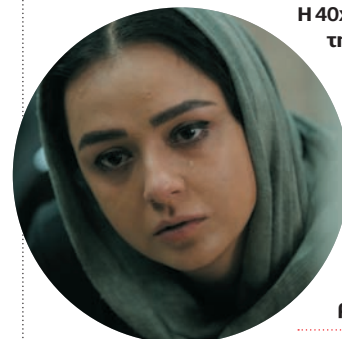

Μια επιστήμονας, η Άλμα, δέχεται να πάρει μέρος σε ένα πρωτοποριακό πείραμα: για τρεις εβδομάδες θα πρέπει να συγκατοικήσει μ' ένα ανδρικό, σχεδιασμένο να ικανοποιεί τις ανάγκες της και να την κάνει ευτυχισμένη.

Η Μαρία Σράντερ του «Κάποια μίλησε» και του τηλεοπτικού «Unorthodox» επιχειρεί μια εναλλακτική ματιά στο ζήτημα της ερωτικής ευτυχίας. Παρά την προβλέψιμη πλοκή στη σχέση της Άλμα και του Τομ, η ταινία δεν είναι αδιάφορη. Έχει κάποιες στιγμές ποιητικής δύναμης, που ενισχύονται από το τέλεια φωτογραφημένο Βερολίνο, τον προβληματισμό στη σύγχρονη αστική μοναξιά και τις πειστικές ερμηνείες. Ο γοητευτικός Νταν Στίβενς του «Ο πύργος του Ντάουντον» παίζει με προσεκτικούς χειρισμούς το «συναισθηματικό ρομπότ», αλλά εκείνη που κάνει τη διαφορά είναι η εντυπωσιακή Μάρντ Έγκερτ που κέρδισε το βραβείο ερμηνείας στο φεστιβάλ Βερολίνου χάρη στην ειλικρίνεια με την οποία αποδίδει την εύθραυστη ψυχολογία της μοναχικής γυναίκας που αρνείται να εγκαταλείψει τις άμυνές της για χάρη ενός ανούσιου ρομαντισμού.

Η Λέιλα και τα αδέρφια της (BARADARAN-E LEILA)***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Σάιντ Ρουστάγι ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Ταράνε Αλιντουστί, Σάιντ Πουρασίμι, Ναβίντ Μοχαμαντζάντεχ, Πείμάν Μοαντί

Η 40χρονη Λέιλα που έχει περάσει τη ζωή της φροντίζοντας τους γονείς και τα 4 αδέρφια της, καταστρώνει ένα σχέδιο για να γλιτώσουν από την οικονομική ανέχεια. Η απρόσμενη μεγαλομανία του ηλικιωμένου πατέρα της σε συνδυασμό με ένα μυστικό που βγαίνει στην επιφάνεια, σηματοδοτούν εξελίξεις που θα τους φέρουν σε επώδυνες αποφάσεις.

Μια σκληρή και συγκινητική ακτινογραφία της σύγχρονης πραγματικότητας στο Ιράν. Η δημιουργία του Σάιντ Ρουστάγι δεν είναι μόνο ένα ακόμη δείγμα ατόφιου ρεαλισμού με απελπισμένους αντιήρωες που πασχίζουν να βρουν λύτρωση σε αδιέξοδα. Αν κάτι διαφοροποιεί τη «Λέιλα και τα αδέρφια της» από τα σύγχρονα κοινωνικά δράματα που έρχονται από το Ιράν είναι η τόλμη με την οποία ενισχύει ο Ρουστάγι την ηρωίδα του. Το τελευταίο ημίωρο είναι ένα υποδειγματικό αφηγηματικό κομμάτι που φτάνει στην ιδανική δραματολογική κορύφωση. Θα μπορούσε πάντως το φιλμ να είναι συντομότερο.

Μια απροσδόκητη σχέση (A GOODPERSON) ** ½

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ζακ Μπραφ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Φλόρενς Πιου, Μόργκαν Φρίμαν, Σελέστ Ο' Κόννορ, Μόλι Σάνον

Έχοντας χάσει την αγαπημένη του κόρη σε τροχαίο, ο ηλικιωμένος Ντάνιελ μεγαλώνει την ορφανή έφηβη εγγονή του χωρίς να αφήνεται στο πένθος του. Κάποια στιγμή ο Ντάνιελ θα έρθει κοντά με τη νεαρή Άλισον η οποία επέζησε του θανατηφόρου τροχαίου.

Ο Μπραφ δεν αποφεύγει τα κλισέ, αλλά ευτυχώς έχει για πρωταγωνιστικό ζευγάρι δύο ηθοποιούς υψηλής αξίας. Ο ανθρωπίνος αλλά και πάνσοφος μέσα στον ορμαγδό της θλίψης του χαρακτήρα του Μόργκαν Φρίμαν όσο και η ψυχολογικά ασταθής Άλισον -την υποδύεται με μια μεστή ερμηνεία η Φλόρενς Πιου- είναι οι δύο πυλώνες ενός σκληρού δράματος που θα σας κάνει να κλάψετε.

«Ούτε ένας άντρας δεν με έχει καταλάβει όπως εσύ» (Ο άντρας των ονείρων μου)

CHRISTINE_FENZL ©

AMIRHOSSEIN_SHOJAIE ©

Parlez-vous français?

ΤΟ ΦΕΤΙΝΟ ΓΑΛΛΟΦΩΝΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΠΙΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΗΣ 23ΧΡΟΝΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΤΟΥ

Το 23ο Φεστιβάλ Γαλλόφωνου Κινηματογράφου παρουσιάζει τις ταινίες του στην Αθήνα (Άστωρ, Γαλλικό Ινστιτούτο, Δαναός), τη Θεσσαλονίκη (Πάυλος Ζάννας και Σταύρος Τορνές), ενώ για πρώτη φορά φιλοξενείται σε Πάτρα, Λάρισα, Χανιά και Ηράκλειο

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΪΜΑΚΗ

Στο Διαγωνιστικό τμήμα που περιλαμβάνει 10 ταινίες συναντάμε το «Σεντ Ομέρ» ντεμπούτο στη μυθοπλασία της γνωστής από τον χώρο του ντοκιμαντέρ Αλίσ Ντιόπ. Ηταινία, που έχει ως θέμα τη δίκη μιας γυναίκας που κατηγορείται για τον θάνατο του παιδιού της, απέσπασε δύο βραβεία στο Φεστιβάλ Βενετίας, τον Αργυρό Λέοντα αλλά και τον Χρυσό Λέοντα του Μέλλοντος (βραβείο καλύτερης 1ης ταινίας). Ανάμεσα στις ταινίες του διαγωνιστικού τμήματος συναντάμε ακόμη το «Χρονικό ενός εφήμερου έρωτα» της Εμανουέλ Μουέρ, το «Ένοχο υλικό» του Ζερόμ Σαλ, το «Εύκολος στόχος» του Ζαν Πολ Σαλομέ με την Ιζαμπέλ Ιπέρ να υποδύεται μια συνδικαλίστρια που αποκάλυψε κρατικά μυστικά γύρω από τη γαλλική πυρηνική βιομηχανία, τα «Πάνω κάτω» τέταρτη σκηνοθετική δουλειά του ηθοποιού Λουί Γκαρέλο οποίος κρατά και τον βασικό ρόλο στο φιλμ και το «Μικρό λουλουδι» του Σαντιάγο Μίτροε οποίος ήταν υποψήφιος φέτος για το Όσκαρ διεθνούς ταινίας με το «Argentina 1985».

Η εξελισσόμενη αναπαράσταση του φάσματος του φύλου στη μεγάλη οθόνη, βρίσκεται στην καρδιά του ειδικού αφιερώματος με τίτλο «Σινεμά και φύλο» και 8 ταινίες: «Ανυπότακτες μούσες», «Για όλα φταίει το γκαζόν», «Το κτήνος που λαμπυρίζει», «Η Λόλα πάει στη θάλασσα», «Ορλάντο, η πολιτική μου αυτοβιογραφία», «Αγοροκόριτσο», «Βίκτωρ και Βικτώρια», «Πρόσωπα γυναικών».

Το φετινό φεστιβάλ άνοιξε με τη νέα ταινία του Φρανσουά Οζόν «Το έγκλημα μου», μια πειραγμένη κωμωδία με πρωταγωνίστρια την

ανερχόμενη Νάντια Τερέσκιεβιτς («Μόνο αυτοί είδαν τον δολοφόνο») και ρίχνει αυλαία στις 29 Μαρτίου με τους «Τρεις σωματοφύλακες: Ντ' Αρτανιάν» του Μαρτέν Μπουρμπουλόν. Στο φιλόδοξο μπλόκμαστερ οι Βενσάν Κασέλ, Ρομέν Ντιρίς, Εύα Γκριν, Λουί Γκαρέλ και Βίκι Κρις ενσαρκώνουν τους ρόλους των κλασικών ηρώων του μυθιστορήματος του Αλέξανδρου Δουμά.

Σε ειδικές προβολές θα δούμε ακόμη τη νέα περιπέτεια του Μικρού Νικολά με τίτλο «Τι περιμένουμε για να είμαστε ευτυχισμένοι», ένα animation που επιχειρεί να αποτυπώσει τις σκέψεις καθώς και την έμπνευση που οδήγησε τους Ρενέ Γκοσινί και Ζαν-Ζακ Σεμπέ

στη δημιουργία του σκανταλιάρη ήρωα, τη γυρισμένη στην Αμοργό από τον Μαρκ Φιτουσί, δημιουργό της δημοφιλούς κωμικής σειράς του Netflix «Call my agent» αισθηματική κομεντί «Κυκλάδες» (με τις Κριστίν Σκοτ Τόμας, Λορ Καλαμί και Ολιβιά Κοτέ να υποδύονται τις τρεις γαλλίδες φίλες που επισκέπτονται μετά από μακρόχρονη απουσία το νησί των ονείρων τους) και το θρίλερ με στοιχεία μαύρης κωμωδίας του Μισέλ Χαζαναβίσιους «Coupez!», γαλλική διασκευή του ιαπωνικού cult σουζέ «One Cut of the Dead» του

σπουδαίου Σιντσιόρο Ουέντα, που έκανε την επίσημη έναρξη του τελευταίου φεστιβάλ των Καννών και δίχασε τους κριτικούς.

Τα μέλη της κριτικής επιτροπής είναι οι Γιάννης Οικονομίδης (που θα εκτελέσει και χρέη προέδρου), Κάτια Γκουλιώνη, Φοίβος Δεληβοριάς, Άννα Μαρία Παπαχαράλαμπος και Φώτης Σεργουλόπουλος. **Α**

σε σουπερ-ήρωες, για να κάνουμε σεξ. Κάναμε μια φορά σεξ (δεν λέω) τώρα τις απόκριες, που είχα ντυθεί εγώ Catwoman και αυτός κλασικά Batman. Ok, μας άρεσε, αλλά αυτός έχει κάνει το σπίτι βεστιάριο. Έχω τόσες στολές, που ξέρω τι θα ντυθώ για τα καρναβάλια των επόμενων 5 ετών και βάλε. Μου έχει λείψει λίγη πρεμία στο σεξ. Δεν λέω, ωραίοι και οι πειραματισμοί, αλλά με κάποια όρια. Ελπίζω να με καταλάβεις.

Δεν γελάω, φίλη. Χαίρομαι, εν αρχή, που κάνετε σεξ. Κάτσε, δεν είναι λίγο κι αυτό. Τώρα για το dress code, σε καταλαβαίνω. Και καλά, τώρα ακόμα οι θερμοκρασίες το επιτρέπουν, όταν καλοκαιριάσει τι θα κάνετε; Είναι και πρακτικό το όλο ζήτημα. Πέρα από την πλάκα, το θέμα είναι να το ευχαριστιέστε και οι δύο το ίδιο. Πες του ότι δεν σου βγαίνει συνέχεια με τις μεταμφιέσεις. Μίλα ανοικτά χωρίς ντροπές και φόβους και ξενάγησέ τον στο τι αρέσει και σε σένα. Δίκαια πράγματα.

Μανεκέν μου, έχω μπει σε μια πολύ περίπλοκη κατάσταση! Έκανα πρόσφατα σχέση με ένα τρελό γκομενάκι και στην αρχή ήμουν πολύ χαρούμενη με αυτόν, μέχρι που αντιλήφθηκα ότι η παρέα μου δεν τον συμπαθεί πολύ. Και δεν είναι ιδέα μου. Βγήκαμε για να τους τον γνωρίσω, αλλά κατάλαβα ότι από τα πρώτα λεπτά κάτι δεν κόλλαγε... με όλους όμως! Έπινα μια αμυγδαλιά και ένα δυνατό νίβε αδιαφορίας. Αυτό συνέβη 2-3 φορές. Προσπαθούσα να καταλάβω τι μπορεί να έφταιγε. Το αγόρι μου είναι λίγο φλύαρος, είναι η αλήθεια, και μονοπωλεί συχνά την κουβέντα. Μάλλον αυτό δεν θα τους άρεσε. Αλλά αυτό που δεν μου αρέσει, είναι ότι νομίζω πως αρχίζουν να αποφεύγουν και μένα, γιατί πριν από μερικές μέρες μίλησα στο τηλέφωνο με μία από την παρέα για να περάσουμε από το σπίτι της να αράξουμε και εκείνη μου είπε ότι είναι μόνη της, αλλά εγώ άκουσα από μέσα τη φωνή ενός από τους κολλητούς μας... Απογοητεύτηκα αρκετά. Αν τους έχω κάνει κάτι γιατί δεν μου το λένε;

Τζένη μου, γεια σου! Μου αρέσει ένας συνάδελφος, αλλά αυτός

μου εκμυστηρεύτηκε, επειδή κάνουμε και παρέα, ότι του αρέσει μια άλλη, που δουλεύει στο γραφείο μαζί μας. Εγώ, επειδή δεν θέλω να τον χάσω, του είπα μέσα στον πανικό μου ότι αυτή είναι δεσμευμένη και μάλιστα ότι τους κερατώνει όλους τους συντρόφους της. Εμένα μου αρέσει πάρα πολύ αυτός και, ενώ δεν συνηθίζω να λέω ψέματα, δεν ξέρω γιατί έκανα τέτοια κατινιά. Το είπα στις φίλες μου και μου είπαν «δεν πειράζει τώρα και «ας' του να περάσει», αλλά εγώ έχω τύψεις. Τον σκέφτομαι συνέχεια, μου αρέσει πολύ και δεν ξέρω τι να κάνω. Τι λες εσύ;

Πολλά τα ενδεχόμενα, φίλη. Τα πιθανότερα σενάρια είναι ότι όντως δεν συμπάθησαν τον φίλο σου και ψιλοντρέπονται να σου το πουν μη σε στεναχωρήσουν. Κακώς, βέβαια, κατά τη γνώμη μου, γιατί το αποτέλεσμα είναι το ίδιο. Εσύ να στεναχωριέσαι. Αν είναι αυτό το σενάριο και δεν παίζεις κάποια άλλη ξενέρα μαζί σου, που δεν μπορούμε τώρα να μαντεύσουμε... Όπως και να 'χει και για να μην προβληματιζόμαστε τζάμπα, θα σου πρότεινα να στείλεις ευθέως ένα μήνυμα και να ρωτήσεις. «Παιδιά, σας έχασα. Έχει συμβεί κάτι; Έχω κάνει καμία μ@λ@&!@ και δεν το κατάλαβα; Μου λείπετε. Θέλω να βρεθούμε». Ελπίζω να αντιδράσουν και εκείνοι με την ίδια ωριμότητα, να βρεθείτε και να λύσετε τις παρεξηγήσεις σας.

Τζενάρα, μη γελάσεις με αυτό που θα σου γράψω. Μπορεί να σου φανεί αστείο, αλλά εμένα μου έχει σπάσει λίγο τα νεύρα, γι' αυτό και σου στέλνω. Το αγόρι μου θέλει πλέον να μεταμφιεζόμαστε

Το θέμα είναι, αγαπημένη μου, να σε θέλει η γαία και όχι γιατί του έκλεισε την πόρτα με την έτερη συνάδελφο. Γι' αυτό και δεν συμφωνώ με τις φιλενάδες στο να το αφήσεις να περάσει στο ντούκου. Δεν μας νοιάζει γιατί το έκανε, γιατί μπήκες δηλαδή στη διαδικασία να πεις ψέματα. Τώρα έγινε. Πάμε να αναλάβουμε τις ευθύνες μας από εδώ και πέρα. Μάλιστα, θα ήταν μια καλή ευκαιρία, για να του ανοίξεις την καρδιά σου και να του πεις όλα αυτά τα ωραία, που γράφεις σε μένα. Πως τον θέλεις, πως σου αρέσει και πως μέσα στον πανικό σου φέρθηκες αλόγιστα. Τόλμη, φίλη μου! Τόλμη, για να τα φέρουμε τα πράγματα εκεί που θέλουμε.

© JOHN HOLLMES

Ερωτικά αδιέξοδα, sexy απορίες, κρυμμένα μυστικά... και στα fm! Το «Μίλα μου βρόμικα» κάνει τα ερωτικά σας θέματα να ακούγονται σαν παθιαρικό τραγούδι στο Athens Voice Radio 102.5

COSMIC TELEGRAM

Από την ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ

Κριός

20 Μαρτίου - 19 Απριλίου

Επιτέλους σταματάει η κατ'φύσιν. Και περνάμε σε μια περίοδο δυναμισμού και αυτοπεποίθησης. Αυτό προκύπτει και από τον Ερμή αλλά και από τον ήλιο που σαφώς θα βρίσκονται στο ζώδιό σου. Άσε τώρα τον ήλιο και τον Ερμή, εδώ μιλάμε για μια βδομάδα τίγκα στις ευκαιρίες αλλά και στην επαγγελματική καταξίωση και σε γκομενική λάμψη. Προσοχή μόνο στον τρόπο που λες ό,τι λες. Πατί η πολλή αυτοπεποίθηση ξέρουμε τι κάνει σε εσένα, Κριέ. Στα προσωπικά σου θα δεις αλλαγές που θα είναι για καλό. Προσπάθησε να αξιολογήσεις καλύτερα τις επιλογές σου.

Ταύρος

20 Απριλίου - 19 Μαΐου

Με την Αφροδίτη στο ζώδιό σου δεν υπάρχει αμφιβολία πως είσαι σε πολύ καλή φάση και καλύτερη διάθεση. Νιώθεις επιτέλους ότι μπαίνουν όλα σε μία σειρά. Η ανάγκη σου για σταθεροποίηση και μονιμότητα είτε έχει να κάνει με τη δουλειά είτε με σχέσεις σε κάνει απαιτητικό και ίσως λίγο αντιπαθή. Μην μπαίνεις στο τριπάκι διαταγής γιατί κανείς ποτέ δεν κατάφερε κάτι με αυτό τον τρόπο. Κάποια νέα πρόταση θα σου γίνει, δέξου τη μετά από πολλή σκέψη. Τα οικονομικά μπαίνουν στη σειρά. Αυτό δεν σημαίνει πως πρέπει να χαλάς αλόγιστα. Δίνε χρόνο στις καταστάσεις και στα άτομα που έχεις γύρω σου για να μπορείς να κάνεις σωστά την αξιολόγησή σου.

Δίδυμοι

20 Μαΐου - 20 Ιουνίου

Νέοι κύκλοι ανοίγουν και πιο παλιοί κλείνουν. Και ρόδα είναι και γυρίζει. Τέλος με τις παροιμίες, θα υπάρξουν κάποιες αλλαγές και νέες προσθήκες, άτομα που θα γνωρίσεις αυτή την εβδομάδα είναι πιθανό να σου είναι πολύ χρήσιμα στο μέλλον. Θα υπάρχουν κάποιες συνειδητοποιήσεις για σχέσεις ή για τα φερπτο που έχεις ως τώρα τα οποία θα σε κάνουν να έχεις δεύτερες σκέψεις. Αναθεωρείς λίγο τις ανάγκες σου και αυτό ίσως να μην αρέσει στα πρόσωπα που έχεις στο περιβάλλον σου - αυτό συμπεριλαμβάνει και το άτομο με το οποίο ανταλλάσσεις ή τη σχέση σου. Δεν είναι καιρός να σέβεσαι και λίγο τον εαυτό σου και τις δικές σου ανάγκες πέραν των άλλων;

Καρκίνος

21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου

Η αδράνεια λαμβάνει τέλος και η δράση είναι αυτή που αντικαθιστά τη βαρεμάρα που είχες τόσο καιρό. Παίρνεις τη ζωή στα χέρια σου, κάνεις και λες πράγματα... Ίσως γίνει κάποια συζήτηση για ταξίδι, εκδρομούλα, επαγγελματικό, κάτι. Αν σου γίνουν προτάσεις καλό θα ήταν να τις δεχτείς γιατί θα σε πάνε σε άλλο level. Όσο αφορά στο γκομενικό κομμάτι, μην υποτιμάς το άτομο που έχεις δίπλα σου ή που έχεις επιλέξει να καυλαντάς. Πατί μία μεγάλη έκπληξη! Για εσένα που δεν έχεις κάτι αυτή την περίοδο, ετοιμάσου να λάμψεις. Οικονομικά μπαίνεις σε ένα mood αποταμίευσης και ίσως χαρακτηριστείται ταιγκούνης. Είσαι κιόλας, αλλά λέμε για να λέμε...

Λέων

22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου

Τι τραβάς κι εσύ, ρε Λέοντα; Δεν επαναπαύεσαι όμως, είσαι σε εγρήγορση. Ότι δεν σου αρέσει απλά το αλλάζεις και ξεκινάς από την αρχή. Πατί αν κάτι ξέρεις, είναι να ξεκινάς από την αρχή, να μηδενίζεις, να ξαναρχίζεις. Κάποια σχέδιά σου βέβαια είναι παρορμητικά και ίσως σε φέρουν σε λογομαχίες. Μην κάνεις επαναλαμβανόμενα λάθη. Δηλαδή αν κάτι το δοκίμασες και είχε κακή έκβαση, μην το ξανακάνεις. Προσοχή στην έπαρση και στην αυτοπεποίθηση που παρουσιάζεις. Ένα πρόσωπο από το παρελθόν θα έρθει πίσω για μια δεύτερη ευκαιρία. Σωστή αξιολόγηση μόνο, αυτό θα πω. Οικονομικά σιγά-σιγά γίνονται βήματα, δεν είσαι ευχαριστημένος όμως.

Παρθένος

23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου

Ήρθε η ώρα να ασχοληθείς με το οικονομικό κομμάτι αλλά και με το επαγγελματικό. Ρισκάρεις πολλά τις προηγούμενες περιόδους και τώρα είναι η ώρα του απολογισμού. Έκανες καλά; Θα φανεί αυτή την εβδομάδα. Σε κάθε περίπτωση η διαδικασία του προγράμματος είναι πολύ σημαντική για σένα. Κάτι καινούργιο θα εμφανιστεί στη ζωή σου και θα σου ταραξεί τα νερά... Μπορεί να είναι και ο έρωτας! Αν θέλεις να κάνεις επανασύνδεση με κάποιο άτομο είναι καλή περίοδος παρόλα αυτά δεν θα κρατήσει για πολύ. Κλείσε κύκλους για να ανοίξουν καινούργιοι. Στα επαγγελματικά έχεις πάρει φωτιά αλλά δεν κίγεται. Κοινώς θα υπάρξουν αξιόλογες ευκαιρίες.

Ζυγός

22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου

Η εβδομάδα αυτή υπόσχεται πολύ καλή διάθεση και νέες ευκαιρίες. Θυμάσαι που σου 'λεγα για τις αλλαγές; Τις αποδέχεσαι και πορεύεσαι με αυτές, χρειάζεσαι λίγο χρόνο μόνο να προσαρμοστείς. Τέρμα η γκρίνια και τα νεύρα. Το σεξ δεν λείπει, καθώς το έχεις ανάγκη σαν τρόπο να ξεσπάσεις. Αν θέλεις να τα βρεις με κάποιον πρώην είναι καλή εποχή, καθώς και για να προχωρήσεις παρακάτω, να γνωρίσεις έναν καινούργιο έρωτα. Κάποια χρέη τακτοποιούνται είτε χρωστές είτε σου χρωστάνε. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να αξιολογήσεις αυτή την εβδομάδα και να διακρίνεις ευκαιρίες στις ημέρες που θα προκύψουν.

Σκορπιός

23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου

Αυτή η εβδομάδα, Σκόρπιε, θα περάσει σαν νερό. Θα κάνεις πολλά πράγματα, θα τρέχεις και δεν θα φτάνεις. Θα αναγνωριστούν οι κόποι σου και τα ταλέντα σου και, γιατί όχι, μπορεί και να ανταμειφθείς. Στα ερωτικά ανανεώνεις τη λίστα επαφών σου κι αν είσαι σε σχέση ανανεώνεις την επικοινωνία σου. Αυτό μεταφράζεται είτε σε χρόνο είτε σε ταξίδι. Στα οικονομικά είσαι πιο άνετος και αυτό βγαίνει και στο mood σου. Προσπάθησε να μη βιάζεσαι με τους ανθρώπους κι αν απογοητεύεσαι με κάτι μην το λες αμέσως. Αν γνωρίσεις κάποιον αξιόλογο άνθρωπο μην του πεις κατευθείαν ότι θέλεις σχέση!

Τοξότης

22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου

Αυτή την εβδομάδα απορρέει από παντού ενέργεια και πάθος σε ό,τι κάνεις. Θα έχεις σίγουρα θετικά νέα για κάτι που περιμένεις. Αυτό μπορεί να μεταφράζεται σε μήνυμα ερωτικό ή σε μήνυμα για δουλειά ή για ταξίδι. Αν παραμείνεις συνεπής, όχι πως ποτέ ήσουν αλλά λέμε τώρα, θα έχεις και περισσότερες δυνατότητες για υλοποίηση των στόχων σου. Ερωτική ανανέωση μέσα από το κοινωνικό περιβάλλον - φίλοι φίλων, κάτι τέτοιο μου μυρίζει. Μη διστάσεις να αφηθείς και να ανοιχτείς. Οικονομικά δεν είναι ακόμα όλα καλά αλλά είναι πολύ θετική η έκβαση.

Αιγόκερως

21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου

Οι νέες ιδέες και η δημιουργικότητα είναι σίγουρα οι λέξεις που χαρακτηρίζουν την εβδομάδα. Σταματάς να είσαι μίζερος και γρουσουζής, έχεις θετική σκέψη, πώς κι έτσι; Οι συνεργάτες σου σε εκτιμούν αλλά και τους εκτιμάς περισσότερο. Μαζί βρίσκετε καινούργιες ιδέες και τάσεις για τα επαγγελματικά σου. Η βοήθεια που θα δεχτείς θα είναι καταλυτική για τον υπόλοιπο χρόνο. Στα ερωτικά τίποτα το καινούργιο, έχεις φάει προσφάτως μία απογοήτευση η οποία δεν σε αφήνει να προχωρήσεις, κι εσύ που είσαι σε σχέση σίγουρα ανανεώνεις μαζί με το ταίρι σου. Οικονομικά θα υπάρξουν θετικά, προσπάθησε να μη ζητάς περισσότερα από αυτά που σου δίνουν.

Υδροχόος

20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου

Τα απόνερα του Κρόνου ήτανε πολλά την προηγούμενη εβδομάδα. Είσαι διστακτικός και το καταλαβαίνω αλλά πρέπει να εντοπίζεις τα θετικά και να εστιάζεις σε αυτά από όσα έγιναν τις μέρες που πέρασαν. Προσπάθησε να μιλάς και να λες ό,τι σκέφτεσαι γιατί είναι το μόνο που θα σε βοηθήσει. Δηλαδή η επικοινωνία θα παίξει πολύ σημαντικό ρόλο αυτή την εβδομάδα. Προσπάθησε να μη μηδενίζεις τα πάντα γύρω σου και να αξιοποιείς τις ευκαιρίες όπως έρχονται. Μην κάνεις τη λάθη του παρελθόντος, κοινώς μη γυρίσεις σε κάποιον πρώην. Αν είσαι σε σχέση μετρίασε λίγο την γκρίνια. Οικονομικά όλα μπαίνουν σε μία καινούργια era.

Ιχθύες

18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου

Τακτοποιείς εκκρεμότητες και ανταμείβεσαι τις ανάγκες σου, εστιάζεις περισσότερο στο τι θες εσύ και όχι οι άλλοι. Να δέχεσαι τις συμβουλές που σου δίνουν καθώς αυτό που χρειάζεσαι είναι σίγουρα ένα άτομο να μπορεί να σε καθοδηγήσει. Σταματάς να είσαι καχύποπτος με τα άτομα που έχεις γύρω σου, κυρίως γιατί έχεις κάνει καλό ξεσκαρτάρισμα. Είσαι πιο πρόθυμος να δώσεις ευκαιρίες στα πρόσωπα που συναναστρέφονται ερωτικά, αυτό όμως δεν παύει να σημαίνει ότι είσαι καχύποπτος. Λογικό το βρίσκω με αυτά που σου έχουν συμβεί. Οικονομικά εστιάζεις πολύ στο να βρεις λύσεις για να κλείσεις τρύπες και υπάρχουν πιθανότητες να τα καταφέρεις.

Την καθημερινή αστρολογική σου προβλέψη στο athensvoice.gr/zodia

* Για πιο ολοκληρωμένη εικόνα των αστρολογικών σου τάσεων θα πρέπει να διαβάσεις και τον ωροσκόπο σου

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

Το Γενικό Συμβούλιο της Τράπεζας της Ελλάδος καλεί τους μετόχους της Τράπεζας, σύμφωνα με το Καταστατικό της και τον Νόμο, στην Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση, την **Παρασκευή 7 Απριλίου 2023**, στις 12:00 το μεσημέρι. Επιδιώκοντας τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των μετόχων και συνεκτιμώντας τα ισχύοντα έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας, καθώς και τις διαδοχικές παρατάσεις τους, το Γενικό Συμβούλιο αποφάσισε εν λόγω Γενική Συνέλευση να πραγματοποιηθεί με τη συμμετοχή των μετόχων από απόσταση, σε πραγματικό χρόνο, χωρίς τη φυσική τους παρουσία, με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων (ηλεκτρονική), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 125 του ν. 4548/2018, όπως ισχύει, μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 23 του ν. 4712/2020 (ΦΕΚ Α' 146/29.7.2020).

Τα θέματα της Ημερησίας Διάταξης είναι τα εξής:

- Ανάγνωση της Ετήσιας Έκθεσης επί των Οικονομικών Καταστάσεων της χρήσης 2022 (του Ισολογισμού και των λοιπών Οικονομικών Καταστάσεων σύμφωνα με το Καταστατικό της Τράπεζας), καθώς και της διαχείρισης, που υποβάλλεται με εντολή του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας.
- Ανάγνωση της Έκθεσης των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών επί των Οικονομικών Καταστάσεων της χρήσης 2022.
- Έγκριση των Οικονομικών Καταστάσεων χρήσης 2022, μετά της επί αυτών και της διαχείρισης Ετήσιας Έκθεσης, καθώς και της Έκθεσης των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών.
- Έγκριση της διάθεσης των καθαρών κερδών της χρήσης 2022, σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καταστατικού, που ανέρχονται στο συνολικό ποσό των ευρώ 456.775.424,-, ως εξής:

Μέρισμα προς καταβολή: 0,6720 ευρώ ανά μετοχή σε 19.864.886 μετοχές	ευρώ	13.349.203,-
Έκτακτο αποθεματικό	ευρώ	42.700.000,-
Υπόλοιπο περιεχόμενο στο Ελληνικό Δημόσιο	ευρώ	400.726.221,-
- Καθορισμός αποζημίωσης και οδοιπορικών εξόδων των μελών του Γενικού Συμβουλίου.
- Συζήτηση και ψηφοφορία επί της έκθεσης αποδοχών του άρθρου 112 του ν. 4548/2018 για τη χρήση 2022.
- Έγκριση νέας Πολιτικής Αποδοχών των μελών του Γενικού Συμβουλίου με ισχύ από 1.1.2023 για τέσσερις (4) μετά ταύτα χρήσεις.
- Καθορισμός αμοιβών των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών για τη χρήση 2023.
- Έκθεση πεπραγμένων της Επιτροπής Ελέγχου για το έτος 2022.
- Απαλλαγή των μελών του Γενικού Συμβουλίου και των Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών από κάθε προσωπική ευθύνη για τα πεπραγμένα και τη διαχείριση της χρήσης 2022.
- Εκλογή Συμβούλων
- Εκλογή Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών για τη χρήση 2023.
- Εκλογή μελών της Επιτροπής Ελέγχου.
- Λοιπές Ανακοινώσεις.

A. Δικαιώμα συμμετοχής και ψήφου στη Γενική Συνέλευση

Στη Συνέλευση έχει δικαίωμα να λάβει μέρος και να ψηφίσει είτε αυτοπροσώπως, είτε μέσω αντιπροσώπου, τμημένων των περιορισμών των άρθρων 8, 13 και 14 του Καταστατικού, ο κύριος τουλάχιστον εβδομήντα πέντε (75) μετόχων, ο οποίος, κατά την έναρξη της πέμπτης ημέρας πριν από την ημέρα συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης, εν προκειμένω της **Κυριακής 2 Απριλίου 2023** (ημερομηνία καταγραφής), είναι: είτε α) εγγεγραμμένος στα αρχεία του Συστήματος Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.) που διαχειρίζεται η εταιρεία «Ελληνικό Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων Α.Ε.» (Ε.Κ.Α.Τ.) της «Ελληνικά Χρηματιστήρια – Χρηματιστήριο Αθηνών Α.Ε. Συμμετοχών» (Ε.Χ.Α.Ε.), στο οποίο τηρούνται οι κινητές αξίες της Τράπεζας, είτε β) ταυτοποιημένος ως μέτοχος μέσω των συμμετεχόντων, εγγεγραμμένων διαμεσολαβητών ή άλλων διαμεσολαβητών βάσει της κείμενης νομοθεσίας (Ν. 4548/2018, Ν. 4569/2018, άρθρο 25 έως 36 Ν. 4706/2020 και Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1212) και του Κανονισμού Λειτουργίας του Ελληνικού Κεντρικού Αποθετηρίου Τίτλων (ΦΕΚ Β/1007/16.03.2021), όπως ισχύει. Η άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων δεν προϋποθέτει τη δέσμευση των μετόχων του δικαιώσου. Ανά εβδομήντα πέντε (75) μετόχους παρέχονται στον κύριο αυτών το δικαίωμα μιας (1) ψήφου. Μέτοχοι, που έχουν λιγότερες από εβδομήντα πέντε (75) μετοχές, μπορούν να διορίσουν κοινό αντιπρόσωπο μέτοχο, ο οποίος μπορεί να παρευρεθεί στη Συνέλευση, εφόσον συγκεντρώνει την αντιπροσωπεία τουλάχιστον εβδομήντα πέντε (75) μετόχων (άρθρο 13 και 16 του Καταστατικού, σε συνδυασμό με τη 2/29.2.2000 απόφαση του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας περί αναπροσαρμογής –από είκοσι πέντε (25) σε εβδομήντα πέντε (75)– του ελάχιστου αριθμού μετόχων που απαιτείται για την παροχή δικαιώματος συμμετοχής και ψήφου στη Γενική Συνέλευση, μετά την επεξεργασία –κατ' άρθρο 9 του Καταστατικού– διάταξης της μετοχικής της Τράπεζας, σύμφωνα με την 1/17.1.2000 απόφαση του Γενικού Συμβουλίου, που εγκρίθηκε με την 8/4.2.2000 πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου – ΦΕΚ Α' 17/7.2.2000).

Τα δικαιώματα διοικήσεως, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος παραστάσεως και ψήφου στη Γενική Συνέλευση, αναστέλλονται για τους μετόχους που εμπίπτουν στην παρ. 5 του άρθρου 8 του Καταστατικού (όπως προσατέθηκε με την από 24.4.2012 απόφαση της 79ης Ετήσιας Τακτικής Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της Τράπεζας που κυρώθηκε με το άρθρο 165 παρ. 7 περ. β' του ν. 4099/2012 (ΦΕΚ Α' 250/20.12.2012)), ήτοι πρόσωπα επί των οποίων η Τράπεζα ασκεί εποπτεία σύμφωνα με το άρθρο 55Α του Καταστατικού ή με διάταξη νόμου, επιχειρήσεις συνδεδεμένες με αυτά, μέλη των διοικητικών συμβουλίων ή διαχειριστές τέτοιων προσώπων, σύζυγοι και συγγενείς αυτών έως δευτέρου βαθμού.

Επίσης, ουδείς μέτοχος, εκτός του Δημοσίου και όσων εμπίπτουν στο άρθρο 2 του ν. 2292/1953, δύναται να ασκήσει στη Γενική Συνέλευση δικαίωμα ψήφου για αριθμό ψήφων υπερβαίνοντα το αντιστοίχον σε δύο εκατοστά του μετοχικού κεφαλαίου ποσοστό (τελευταίο εδάφιο του άρθρου 13 του Καταστατικού, όπως προστέθηκε με την από 24.4.2012 απόφαση της 79ης Ετήσιας Τακτικής Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της Τράπεζας, που κυρώθηκε με το άρθρο 165 παρ. 7 περ. γ' του ν. 4099/2012 (ΦΕΚ Α' 250/20.12.2012)).

Η απόδειξη της μετοχικής ιδιότητας κατά την ημερομηνία καταγραφής μπορεί να γίνει με κάθε νόμιμο μέσο και πάντως βάσει ενημέρωσης που λαμβάνει η Τράπεζα ηλεκτρονικά από την Ε.Κ.Α.Τ. βάσει ηλεκτρονικής σύνδεσης της Τράπεζας με το Σ.Α.Τ. ή μέσω των ως άνω διαμεσολαβητών, σε περίπτωση τήρησης των μετόχων σε συλλογικό λογαριασμό και σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Μέτοχος μπορεί να συμμετάσχει στην Τακτική Γενική Συνέλευση βάσει επιβεβαιώσεων ή ειδοποιήσεων των άρθρων 5 και 6 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1212 που παρέχονται από τον διαμεσολαβητή προς την Ε.Κ.Α.Τ., το οποίο ενεργεί ως πάροχος εκδότων. Σε περίπτωση μη εμπρόθεσμης ταυτοποίησης, η Γενική Συνέλευση μπορεί να αρνηθεί τη συμμετοχή για σπουδαίο λόγο που δικαιολογεί την άρνησή της, τμημένης της κείμενης νομοθεσίας (άρθρο 19 παρ. 1 Ν. 4569/2018, άρθρο 124 παρ. 5 Ν. 4548/2018).

B. Συμμετοχή και ψήφος στη Γενική Συνέλευση από απόσταση σε πραγματικό χρόνο μέσω τηλεδιάσκεψης

Προκειμένου οι μέτοχοι να συμμετάσχουν και να ψηφίσουν στην Τακτική Γενική Συνέλευση της 7^{ης} Απριλίου 2023 που θα πραγματοποιηθεί από απόσταση σε πραγματικό χρόνο μέσω τηλεδιάσκεψης, χωρίς τη φυσική παρουσία τους, απαιτείται η δημιουργία και χρήση ηλεκτρονικού λογαριασμού του μετόχου ή του τυχόν αντιπροσώπου του στην ηλεκτρονική πλατφόρμα (εφεξής: Διαδικτυακή Πλατφόρμα) που έχει αναπτυχθεί από τον Όμιλο Ελληνικά Χρηματιστήρια – Χρηματιστήριο Αθηνών Α.Ε. για την παροχή υπηρεσιών διεξαγωγής Γενικών Συνελεύσεων από απόσταση σε πραγματικό χρόνο μέσω τηλεδιάσκεψης σε εκδότριες εταιρείες στην ιστοσελίδα <https://axia.athegroup.gr>. Για την πρόσβαση στην Διαδικτυακή Πλατφόρμα απαιτείται υπολογιστής ή κινητό τηλέφωνο τύπου smartphone ή tablet, με εγκατεστημένη εφαρμογή περιήγησης στο διαδίκτυο (browser) και δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο (internet). Για τη δημιουργία του λογαριασμού του μετόχου ή του αντιπροσώπου του στην εν λόγω Διαδικτυακή Πλατφόρμα απαιτείται η έγκυρη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) και το κινητό τηλέφωνο του μετόχου ή του τυχόν αντιπροσώπου του.

Κατά την είσοδο στην Διαδικτυακή Πλατφόρμα ο μέτοχος εισάγει τα ως άνω στοιχεία, τα οποία έχουν καταχωρηθεί στο Σ.Α.Τ. και έχουν γνωστοποιηθεί στην Τράπεζα από την Ε.Κ.Α.Τ., στο πλαίσιο των υπηρεσιών διευκόλυνσης ελέγχου ταυτοποίησης των μετόχων εν γενικές συνελεύσεις από απόσταση που παρέχει προς τις εκδότριες ανώνυμες εταιρείες σύμφωνα με το Μέρος 3 της υπ' αριθ. 8 απόφασης του Δ.Σ. της Ε.Κ.Α.Τ. «Τεχνικοί όροι και διαδικασίες παροχής της Υπηρεσίας Μητρώου, Εταιρικών & Άλλων Συναφών Πράξεων». Σε περίπτωση όπου τα εν λόγω στοιχεία δεν ταυτίζονται, θα πρέπει ο μέτοχος να προβεί σε ενημέρωση ή και επικαιροποίηση των συγκεκριμένων στοιχείων του, προκειμένου να δημιουργήσει τον λογαριασμό.

Προς τον σκοπό αυτό παρακαλούνται οι μέτοχοι να απευθυνθούν αμελλητί στον Συμμετέχοντα του Λογαριασμού Αξιογράφων στο Σ.Α.Τ. στον οποίο τηρούν τις μετοχές της Τράπεζας ή σε οποιονδήποτε άλλο διαμεσολαβητή, που τους παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής για τις μετοχές της Τράπεζας, κατά περίπτωση, προκειμένου να γνωστοποιήσουν ή/και επικαιροποιήσουν την έγκυρη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) και τον αριθμό του κινητού τηλεφώνου τους για την ταυτοποίησή τους.

Περαιτέρω οδηγίες σχετικά με τη συμμετοχή στη Γενική Συνέλευση διατίθενται στον διαδικτυακό τόπο της Τράπεζας www.bankofgreece.gr στην ενότητα «Ενημέρωση Μετόχων» και στο ειδικό έγγραφο με τίτλο «Τεχνικό πλαίσιο συμμετοχής στην εξ αποστάσεως σε πραγματικό χρόνο μέσω τηλεδιάσκεψης Γενική Συνέλευση των Μετόχων».

Οι μέτοχοι μπορούν να επικοινωνούν για τυχόν ερωτήσεις και πληροφορίες με την Υπηρεσία Μετόχων του Τμήματος Γραμματείας της Τράπεζας της Ελλάδος, Ε. Βενιζέλου 21, Αθήνα (τηλ. 210-320 3341 και 210-320 3288, fax 210-322 6371, email serv.shares@bankofgreece.gr).

Επίσης, από τη δημοσίευση της παρούσας και μέχρι τη λήξη της συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης θα λειτουργεί γραμμή τεχνικής υποστήριξης (help desk) για την παροχή πληροφοριών και υποστήριξης στους μετόχους και τους αντιπροσώπους τους στο τηλ. 210 3366120 ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση AXIAshareholdersMeeting@athexgroup.gr.

Κατά την ημερομηνία της Γενικής Συνέλευσης οι Μέτοχοι, προκειμένου να συμμετάσχουν στις εργασίες της, θα πρέπει να συνδεθούν εγκαίρως μέσω της Διαδικτυακής Πλατφόρμας, τουλάχιστον τριάντα (30 ') πριν από την ώρα έναρξης της Γενικής Συνέλευσης, να δηλώσουν τον αριθμό των δικαιωμάτων ψήφου με τα οποία θα συμμετάσχουν στη Γενική Συνέλευση και θα ψηφίσουν και –εφόσον επιθυμούν– να τροποποιήσουν τον εν λόγω αριθμό μόνο προς το μικρότερο, καθώς επίσης να ενεργοποιήσουν την εφαρμογή τηλεδιάσκεψης επιλέγοντας τον σχετικό σύνδεσμο (*link*) που θα τους έχει αποσταλεί μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Οι μέτοχοι που θα συμμετάσχουν στη Γενική Συνέλευση κατά τα ανωτέρω λαμβάνονται υπόψη για το σχηματισμό της απαρτίας και της πλειοψηφίας και θα μπορούν να ασκούν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους κατά τη διάρκεια της Γενικής Συνέλευσης. Έτσι οι εν λόγω μέτοχοι:

- θεωρείται ότι παρίστανται αυτοπροσώπως στη Γενική Συνέλευση,
  - υπολογίζονται για τον σχηματισμό της απαρτίας των μετόχων που παρίστανται ή εκπροσωπούνται στη Γενική Συνέλευση και κατά τον υπολογισμό του ποσοστού του εκδοθέντος μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας που παρίσταται ή αντιπροσωπεύεται στη Γενική Συνέλευση με τον αριθμό δικαιωμάτων ψήφου που δήλωσαν ότι θα εξασκήσουν σύμφωνα με τα παραπάνω,
  - θα είναι σε θέση να παρακολουθούν με ηλεκτρονικά ή οπτικοακουστικά μέσα τη διεξαγωγή της Γενικής Συνέλευσης,
  - θα δικαιούνται να ψηφίζουν σε πραγματικό χρόνο κατά τη διάρκεια της Γενικής Συνέλευσης επί των θεμάτων της ημερησίας διάταξης κατά το χρονικό σημείο που ανακοινώνεται από τον Πρόεδρο,
  - θα δικαιούνται να λαμβάνουν τον λόγο και να απευθύνονται στη Γενική Συνέλευση προφορικά κατά τη διάρκεια της Γενικής Συνέλευσης, καθώς επίσης
- στο θα δικαιούνται να λαμβάνουν ενημέρωση για την καταγραφή της ψήφου τους.

Γ. Διαδικασία συμμετοχής και ψήφου μέσω αντιπροσώπου

Ο διορισμός και η ανάκληση ή αντικατάσταση του αντιπροσώπου του μετόχου γίνονται εγγράφως. Οι μέτοχοι που επιθυμούν να συμμετάσχουν στη Γενική Συνέλευση μέσω αντιπροσώπου ή να ανακαλέσουν τον εν λόγω διορισμό ή να αντικαταστήσουν τον διορισθέντα αντιπρόσωπο οφείλουν να καταθέσουν στην Υπηρεσία Μετόχων του Τμήματος Γραμματείας της Τράπεζας της Ελλάδος (Ε. Βενιζέλου 21, Αθήνα, τηλ. 210-320 3341 και 210-320 3288, fax 210-322 6371, email serv.shares@bankofgreece.gr) τουλάχιστον σαράντα (48) ώρες πριν από την ορισθείσα ημερομηνία συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης, ήτοι το αργότερο μέχρι την **Τετάρτη 5 Απριλίου 2023**, συμπληρωμένο, δεδουλευσμένο υπογεγραμμένο και νομίμως θεωρημένο για το γνήσιο της υπογραφής το σχετικό έντυπο αντιπροσώπησης, το οποίο είναι διαθέσιμο και στον διαδικτυακό τόπο της Τράπεζας www.bankofgreece.gr στην ενότητα «Ενημέρωση Μετόχων». Επίσης, το παραπάνω έντυπο διατίθεται στους μετόχους σε ξεχωριστή μορφή από την Υπηρεσία Μετόχων της Τράπεζας της Ελλάδος του Τμήματος Γραμματείας της Τράπεζας της Ελλάδος. Ο μέτοχος μπορεί να διορίσει αντιπρόσωπο για μία και μόνη Γενική Συνέλευση ή για όσες Συνελεύσεις λάβουν χώρα εντός ορισμένου χρόνου. Μέτοχοι που είναι νομικά πρόσωπα, μετέχουν στη Γενική Συνέλευση διά των εκπροσώπων τους και πρέπει μέσα στην ίδια προθεσμία να καταθέσουν τα νομιμοποιητικά τους έγγραφα σύμφωνα με τον Νόμο. Σε περίπτωση που τα ως άνω έγγραφα έχουν ήδη κατατεθεί σε άλλη Υπηρεσιακή Μονάδα της Τράπεζας, αρκεί να γίνει σχετική αναφορά στο έντυπο αντιπροσώπησης ή να υπάρξει σχετική έγγραφη ενημέρωση.

Κάθε μέτοχος μπορεί να συμμετέχει αυτοπροσώπως ή μέσω αντιπροσώπου, επιτροπεμένου του διορισμού μέχρι τριών (3) αντιπροσώπων ανά μέτοχο. Αντιπρόσωπος που ενεργεί για περισσότερους μετόχους μπορεί να ψηφίζει διαφορετικά για κάθε μέτοχο. Ειδικώς για τη συμμετοχή του μετόχου μέσω αντιπροσώπου στην Τακτική Γενική Συνέλευση της 7ης Απριλίου 2023 από απόσταση σε πραγματικό χρόνο μέσω τηλεδιάσκεψης, επιτρέπεται ο διορισμός μέχρι ενός (1) αντιπροσώπου, ο οποίος απαιτείται να λάβει χώρα τουλάχιστον σαράντα (48) ώρες πριν από την ορισθείσα ημερομηνία συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης, ήτοι το αργότερο μέχρι την **Τετάρτη 5 Απριλίου 2023**.

Με την παραλαβή των ως άνω στοιχείων από την Τράπεζα και με βάση τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και το κινητό τηλέφωνο του αντιπροσώπου, όπως έχουν δηλωθεί στο έντυπο αντιπροσώπησης, δημιουργείται από την Τράπεζα λογαριασμός του αντιπροσώπου στην Διαδικτυακή Πλατφόρμα ο οποίος θα ειδοποιηθεί μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ώστε να προβεί σε ενεργοποίηση του λογαριασμού του για να μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματά του μετόχου σύμφωνα με τα ανωτέρω αναφερόμενα. Ο αντιπρόσωπος μετόχου υποχρεούται να γνωστοποιεί στην Τράπεζα, πριν από την έναρξη της συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης, κάθε συγκεκριμένο γεγονός που μπορεί να είναι χρήσιμο στους μετόχους για την αξιολόγηση του κινδύνου να εξυπηρετήσει ο αντιπρόσωπος άλλα συμφέροντα πλην των συμφερόντων του μετόχου.

- Συγκρουση συμφερόντων είναι δυνατόν να προκύψει ιδίως όταν ο αντιπρόσωπος είναι:
- Μέτοχος που ασκεί τον έλεγχο της Τράπεζας ή είναι άλλο νομικό πρόσωπο ή οντότητα που ελέγχεται από τον μέτοχο αυτόν,
  - Μέλος του Γενικού Συμβουλίου ή της εν γένει Διοικήσεως της Τράπεζας ή μετόχου που ασκεί τον έλεγχο της Τράπεζας ή άλλου νομικού προσώπου ή οντότητας που ελέγχεται από μέτοχο, ο οποίος ασκεί τον έλεγχο της Τράπεζας,
  - Υπάλληλος ή ορκωτός ελεγκτής της Τράπεζας ή μετόχου που ασκεί τον έλεγχο της ή άλλου νομικού προσώπου ή οντότητας που ελέγχεται από μέτοχο, ο οποίος ασκεί τον έλεγχο της Τράπεζας,
  - Σύζυγος ή συγγενής πρώτου βαθμού με ένα από τα φυσικά πρόσωπα που αναφέρονται στις ανωτέρω περιπτώσεις α' έως και γ'.

Δ. Δικαιώματα μειοψηφίας των μετόχων

Μέτοχοι δικαιούμενοι ψήφου σύμφωνα με τα ανωτέρω εκπροσωπούντες:

- το 1/20 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας:
  - Δικαιούνται να ζητήσουν από το Γενικό Συμβούλιο να εγγράψει πρόσθετα θέματα στην ημερήσια διάταξη της Γενικής Συνέλευσης, κατόπιν σχετικής αίτησης που πρέπει να περιέλθει στο Γενικό Συμβούλιο δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη Γενική Συνέλευση (καταληκτική ημερομηνία: **Πέμπτη 23 Μαρτίου 2023**). Η αίτηση για την εγγραφή πρόσθετων θεμάτων στην ημερήσια διάταξη πρέπει να συνοδεύεται από αιτιολόγηση ή σχέδιο απόφασης προς έγκριση από τη Γενική Συνέλευση. Η αναθεωρημένη ημερήσια διάταξη δημοσιοποιείται με τον ίδιο τρόπο όπως η προηγούμενη ημερήσια διάταξη, δεκατρείς (13) ημέρες πριν από την ημερομηνία της Γενικής Συνέλευσης (καταληκτική ημερομηνία: **Σάββατο 25 Μαρτίου 2023**) και ταυτόχρονα τίθεται στη διάθεση των μετόχων στον διαδικτυακό τόπο της Τράπεζας μαζί με την αιτιολόγηση ή το σχέδιο απόφασης που έχει υποβληθεί.
  - Δικαιούνται να υποβάλλουν σχέδια αποφάσεων για τα θέματα που έχουν περιληφθεί στην αρχική ή την αναθεωρημένη ημερήσια διάταξη με αίτηση η οποία πρέπει να περιέλθει στο Γενικό Συμβούλιο επτά (7) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημερομηνία της Γενικής Συνέλευσης (καταληκτική ημερομηνία: **Παρασκευή 31 Μαρτίου 2023**). Τα εν λόγω σχέδια αποφάσεων τίθενται στη διάθεση των μετόχων έξι (6) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημερομηνία της Γενικής Συνέλευσης (καταληκτική ημερομηνία: **Σάββατο 1 Απριλίου 2023**).
- το 1/10 του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, δικαιούνται να ζητήσουν από το Γενικό Συμβούλιο να χορηγήσει στη Γενική Συνέλευση πληροφορίες για την πορεία των εταιρικών υποθέσεων και την περιουσιακή κατάσταση της Τράπεζας κατόπιν αίτησής τους που πρέπει να περιέλθει στο Γενικό Συμβούλιο πέντε (5) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη Γενική Συνέλευση (καταληκτική ημερομηνία: **Σάββατο 1 Απριλίου 2023**).

Κατόπιν αίτησης οιοδήποτε μέτοχοι, που υποβάλλεται στην Τράπεζα πέντε (5) τουλάχιστον πλήρεις ημέρες πριν από τη Γενική Συνέλευση (καταληκτική ημερομηνία: **Σάββατο 1 Απριλίου 2023**), το Γενικό Συμβούλιο παρέχει στη Γενική Συνέλευση τις αιτούμενες συγκεκριμένες πληροφορίες για τις υποθέσεις της Τράπεζας, στο μέτρο που αυτές είναι σχετικές με τα θέματα της ημερησίας διάταξης. Υποχρέωση παροχής πληροφοριών δεν υφίσταται όταν οι σχετικές πληροφορίες διατίθενται ήδη στον διαδικτυακό τόπο της Τράπεζας.

Ε. Διαθέσιμα έγγραφα και πληροφορίες

Το πλήρες κείμενο των εγγράφων και των σχεδίων αποφάσεων, καθώς επίσης οι πληροφορίες του άρθρου 123 παρ. 3 και 4 του ν. 4548/2018 διατίθενται σε ηλεκτρονική μορφή στον διαδικτυακό τόπο της Τράπεζας της Ελλάδος www.bankofgreece.gr στην ενότητα «Ενημέρωση Μετόχων». Τα εν λόγω έγγραφα και πληροφορίες διατίθενται και σε ξεχωριστή μορφή από την Υπηρεσία Μετόχων του Τμήματος Γραμματείας της Τράπεζας της Ελλάδος, Ε. Βενιζέλου 21, Αθήνα (τηλ. 210-320 3341 και 210-320 3288, fax 210-322 6371, email serv.shares@bankofgreece.gr).

Αθήνα, 2 Μαρτίου 2023

Με εντολή του ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ

Η φύση ανθίζει το Lidl Plus χαρίζει!

Από 01.03. έως και 23.04.

Για κάθε 25€ αγορών παίρνεις μια συμμετοχή σκανάροντας απλά την ψηφιακή σου κάρτα Lidl Plus στο ταμείο.

Στέλνεις τη συμμετοχή σου μέσω της εφαρμογής Lidl Plus.

Μπαίνεις στην κλήρωση για να κερδίσεις.

Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις.

ΑΠΟΚΤΗΣΤΕ ΤΟ ΣΤΟ
Google Play

Λήψη στο
App Store

ΑΝΑΚΑΛΥΨΤΕ ΤΟ
AppGallery

Περισσότερα: lidl-hellas.gr/diagonismos-lidl-plus